

1. BEVEZETŐ

*„Engem ne emeljen magasba senki,
Ha nem tud addig tartani,
Míg tényleg megnövök.
Guggoljon ide mellém,
Ki nem csak hallani,
De érteni akar,
Hogy közel legyen a szívdobogásunk.”*

Birtalan Ferenc

Az Almáskert Óvoda, az Óbudai Csicsergő tagóvoda, a Gázgyár lakótelepi Óvoda Játékos Természetismeret, Mozgás, Anyanyelv Programja az Óvodai nevelés országos alapprogramja, a magyarországi óvodák nevelési alapidokumentuma alapján készült. Alapelveink megfogalmazásakor a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek biztosítását helyeztük a középpontba.

Programunk magában foglalja a családi nevelést kiegészítve - 3 éves kortól az iskolába járáshoz szükséges érettség eléréséig, legfeljebb 7 éves korig a gyermekek széleskörű nevelését, személyiségük teljes kibontakoztatását, a gyermeki és alapvető szabadság jogok tiszteletben tartását, az egyenlő hozzáférés biztosításával.

Közös célunk, hogy a szülőkkel együttműködve a lehető legjobb feltételeket biztosítsuk a 3-7 éves kisgyermeknek érzelmi biztonságának megteremtéséhez, felhőtlen, örömteli gyermekkoruk megővéséhez, képességeik kibontakoztatásához. Legfontosabb értékeink a szeretet, a tapasztaltatás, az élménynyújtás a játék, és az egyéni bánásmód.

Óvodánkban minőségi, esztétikus környezetet, érzelmi biztonságot nyújtunk gyermekeink számára, felelősségteljesen neveljük őket. Tiszteletben tartjuk egyéni szükségleteiket, fejlődési, érési tempójukat. Megteremtjük számukra a tapasztalás a megismerés, a kérdezés, az alkotás lehetőségeit. Élményekhez, sikerélményekhez, elismeréshez juttatjuk őket.

Hisszük, hogy óvodáskorban a kisgyermeknek legfőbbképpen arra van szüksége, hogy minél többet mozogjanak, kommunikáljanak és minél többféle módon érzékeljék a világot. A gyermek a játékos tevékenység közben szerez tapasztalatokat, így fejlődnek képességei. Mivel a gyermek alaptevékenysége óvodáskorban a játék, az egész nap folyamán biztosítjuk a különböző játéktevékenységek feltételeit, melynek során fejlesztjük a gyermek észlelését, mozgását, beszédét. E hármas egység magában foglalja a gyermeki személyiségfejlesztés összes lehetőségét.

Nevelési feladatunknak tekintjük különösen, hogy:

- felkeltsük a gyermekek érdeklődését a környezetük iránt,
- biztosítsuk a gyermekek számára a mozgás, a beszéd, és a gondolkodás fejlődésének optimális feltételeit.

Az Almáskert Óvoda Csicsergő tagóvodájában mozgás-, beszéd-, és értelmi sérült gyermekek integrált nevelése is folyik.

1.1. Miért természetismeret?

A világra, melyben élünk a természettől való elidegenedés, a közömbösség, a befelé fordulás jellemző. Szűkebb környezetünk, a lakótelep ezt a magatartási formát még jobban felerősíti. A tíz emeletes házak betonrengetegében élő gyermekeknek nem sok alkalma nyílik a természetben, a környezetben való gyönyörködésre.

Programunkkal, olyan érdekes, élményekben gazdag, boldog óvodai életet szeretnénk biztosítani óvodás gyermekeink számára, amely lehetővé teszi a természet és a környezet szépségeinek megismerését, a gyönyörködő rácsodálkozást.

Az óvodánkban nyújtott élményszerű tevékenységek hatására kialakulhatnak azok a szokások, szokásrendszerek, amelyek a természet és a környezet iránt nyitott, azt szerető és érte tenni is képes emberek felnevelését biztosítják.

Mindezeket úgy valósítjuk meg, hogy a gyermeket kivisszük a természetbe - kirándulások szervezésével - a természetet behozzuk a csoportszobába – természetsarkok kialakításával.

Valljuk és hisszük, hogy ha mi óvodapedagógusok, a szülőkkel együtt, jó példát mutatva neveljük a ránk bízott gyermekeket, akkor talán felnőtt korukban illeni fog rájuk a következő idézet:

"Aki szereti a szépet az életet szereti.

Aki gyermekkorában megtanul látni...az sok-sok év múlva, ha rosszkedvűen vagy bánattal sújtottan jár az úton, s meglátja a zöld fűben a sárga kankalin ragyogását, vagy a fecske röptének eleganciáját, és máris szebbnek látja a világot."

Hermann Alice

1.2. Miért mozgás?

Az óvodáskorú gyermekre a mozgás igény, a mozgás éhség jellemző.

A testnevelés, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermek természetes mozgását – járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás – és a testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, a társra való odafigyelés

A mozgásnak fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában.

A mozgásfejlesztés az anyanyelvi neveléssel párhuzamosan a gondolkodás fejlesztésének alapja. A mozgásos tapasztalatszerzéssel elősegítjük az idegrendszer érését is.

Feladatunk:

- a mozgásigény kielégítése,
- a motoros (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) és
- az értelmi képességek fejlesztése.

A nagymozgások, téri tájékozódás, finommotorika, kézdominancia erősítésével elkerülhetjük a későbbi írás-olvasási nehézségeket, fejlesztjük a részképességeket. Ez irányú fejlesztő munkánkat preventív jelleggel végezzük.

1.3. Miért anyanyelv?

Az anyanyelvi nevelés áthatja az egész napi tevékenységet, a nevelési folyamat kerete.

Célunk képessé tenni a gyermeket:

- szociális kapcsolatokban való részvételre nyelvi eszközökkel is,
- érzelmei, gondolatai kifejezésére, mások szavainak, érzéseinek megértésére,
- irodalmi élmények befogadására, a későbbi írás-olvasás elsajátítására.

Feladatunk a beszédészlelés, beszédértés és a beszédkészség fejlesztése. A fejlesztés tartalmi összetevői a hangok tiszta ejtése, a szókincs bővítés, a magyar nyelvnek megfelelő hangsúly, hanglejtés, mondatfajta használata.

1.4. Az Almáskert Óvoda

1983. óta működik a kaszásdülői lakótelepen. 5 vegyes csoportja van, jelenleg 135 gyermek töltheti itt mindennapjait.

1.5. Az Óbudai Csicsergő Óvoda

1985 óta működik a kaszásdülői lakótelepen 7 vegyes életkorú csoportja van, jelenleg 180 gyermek töltheti itt mindennapjait.

1.6. A Gázgyár lakótelepi Óvoda

1912. óta működik, a Gázgyár lakótelepen, 4 vegyes csoportja van, jelenleg 105 gyermek töltheti itt mindennapjait.

1.7. Óvodánk küldetésnyilatkozata

Közös célunk, hogy a szülőkkel együttműködve a lehető legjobb feltételeket biztosítsuk a 3-7 éves gyermekek érzelmi biztonságának megteremtéséhez, képességeik kibontakoztatásához

Felhőtlen, örömteli, boldog gyermekkort biztosítsunk a ránk bízott gyermekeink számára .

Legfontosabb értékeink a szeretet, az egyéni bánásmód, az élménynyújtás, és a játék.

Hisszük, hogy óvodáskorban a kisgyermeknek legfőképpen arra van szüksége, hogy minél többet mozogjon, kommunikáljon és minél többféle módon érzékelje a világot.

Mindezekhez olyan családi esztétikus és minőségi környezetet teremtünk, melyben a gyermek és felnőtt egyaránt jól érzi magát.

1.8. Adatok

1.8.1. A költségvetési szerv neve, székhelye:

Almáskert Óvoda

1033 Budapest, Szerűskert u. 37.

1.8.2. Tagintézménye:

Óbudai Csicsergő Óvoda

1033 Budapest, Szerűskert u. 41.

1.8.3. Telephelye:

Gázgyár lakótelepi Óvoda

1031 Budapest, Gázgyár lakótelep

1.8.4. A költségvetési szerv fenntartójának neve, székhelye:

Budapest Főváros III. kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat

1033 Budapest, Fő tér 3.

1.8.5. A költségvetési szerv irányító szervének neve, székhelye:

Budapest Főváros III. kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testülete

1033 Budapest, Fő tér 3.

1.8.6. A költségvetési szerv illetékessége, működési köre:

Budapest Főváros III. kerület Óbuda-Békásmegyer kijelölt körzete

1.8.7. A költségvetési szerv gazdálkodási besorolása:

Jogi személy, önállóan működő költségvetési szerv, Budapest Főváros III. kerület

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzatának Képviselő-testülete által költségvetési rendeletben meghatározott előirányzatok felett önálló döntési joggal rendelkezik, részjogköre van az intézményi vagyon működtetésének körébe tartozó feladatoknál.

Pénzügyi és számviteli, valamint a hozzá kapcsolódó nyilvántartási tevékenységet a Költségvetési Szerveket Kiszolgáló Intézmény (1033 Budapest, Folyamőr u. 22.) látja el.

1.8.8. A költségvetési szerv típusa:

Óvoda

Napi 12 órás nyitva tartású

1.8.9. Az intézmény maximális befogadóképessége:

- *Székhelyen:* 135 fő
 - *Tagintézményben:* 180 fő
 - *Telephelyen:* 105 fő
-

Összesen: 405 fő

1.8.10. Az intézmény csoportjainak száma:

- *Székhelyen:* 5
 - *Tagintézményben:* 7
 - *Telephelyen:* 4
-

Összesen: 16 fő

1.8.11. Az intézmény engedélyezett pedagógus álláshelye:

- *Székhelyen:* 11 fő
 - *Tagintézményben:* 16 fő
 - *Telephelyen:* 8 fő
-

Összesen: 35 fő

1.8.12. Az intézmény engedélyezett technikai létszáma:

- *Székhelyen:* 8,5 fő
 - *Tagintézményben:* 12 fő
 - *Telephelyen:* 6,5 fő
-

Összesen: 27 fő

1.8.13. A költségvetési szerv jogszabályban meghatározott közfeladata:

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.

- **Az intézmény szakágazat szerinti besorolása: 851020 Óvodai nevelés**
- **Az ellátandó alaptevékenység:**
 - **851000-1** Óvodai nevelés intézményeinek, programjainak komplex támogatása
 - **851011-1** óvodai nevelés ellátás, ezen belül a Nevelési tanácsadó szakvéleményével rendelkező beilleszkedési zavarral, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek számára is nyújt szolgáltatást
 - **851012-1** Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság, illetve az Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye alapján integráltan nevelhető és oktatható enyhén értelmi fogyatékos, beszéd-fogyatékos, mozgássérült, a megismerő funkció vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos, illetve súlyos rendellenességgel küzdő gyermekek számára a tagintézményben, Szerűskert u. 41. szám alatt. Óvodapedagógus főiskolai hallgatók szakmai gyakorlatának vezetése
 - **562912-1** óvodai intézményi étkeztetés
 - **562917-1** munkahelyi étkeztetés
 - **856099-1** egyéb oktatást kiegészítő tevékenység: (tanfolyam szervezés)
 - **682002-2** nem lakóingatlan bérbeadása, üzemeltetése

1.9. Óvodatörténet

- **Alapítás éve:** 1983.
- **Alapító neve:** III. kerületi Tanács VB
- **Elnevezés:** Napköziotthonos Óvoda,
Almáskert Napköziotthonos Óvoda (579/ÖK/1997. (X. 15.) határozat)
- **2002. július 01-től tevékenységi kör kiegészítése** (193/ÖK/2002.(VI.20) számú határozat)
- **AZ ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar óvodapedagógus hallgatóinak gyakorló helye** (9/ÖK/2003.(I.29.) határozat)
- **Maximális létszám meghatározása** (91/ÖK/2004.(II.25.) számú határozat)
- **2005. március 31-től TEÁOR és szakfeladat elnevezés változása miatt** 133/ÖK/2005.(III.02.) számú határozat 1. pontja
- **Maximális létszám emelés** 476/ÖK/2006.(VI.30.) számú határozat 7.) pontja
- 289/ÖK/2007. (V.30.) sz. Határozat j) pontja **névhasználatról, Almáskert Óvoda**
- 33/ÖK/2008. (II.06.) sz. Határozat alapján 2008. január 31-től **szakágazati és szakfeladat számok változása**
- 318/ÖK/2009. (VI.04.) sz. Határozat alapján **a költségvetési szervek jogállásáról és gazdálkodásáról szóló 2008. évi CV. Törvény rendelkezései alapján módosítás**
- 437/ÖK/2009..(VIII.26.) számú határozat **az új államháztartási szakfeladat rend előírt módosítása 2008. évi CV. Törvény alapján.**
- 121/ÖK/2009. (III.25) számú határozat d.) pontja alapján **az Óbudai Csicsergő Óvoda** (1033 Budapest, szérűskert u. 41.) **tagintézményként és a Gázgyár lakótelepi óvodát telephelyként, Almáskert Óvoda** (1033 Budapest, Szérűskert u. 37.) **székhellyel működteti tovább.**
- 655/ÖK/2010.(X.29.) számú határozat alapján **maximális létszám módosítása.**
- 797/ÖK/2010. (XII.16) számú határozat alapján az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról és módosításáról szóló 2010. évi XC. törvényből eredő változások átvezetése.
- 435/ÖK/2012. (VI.28.) sz. határozat alapján az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról rendelkező 368/2011. (XII.31.) Korm. Rendelet változásainak átvezetése.
- 436/ÖK/2012. (VI.28.) sz. határozat alapján a szakfeladatrendről és az államháztartási szakágazati rendről szóló 56/2011. (XII.31.) NGM rendelet rendelkezéseinek átvezetése
- 437/ÖK/2012. (VI.28.) sz. határozat alapján az alapító okirat 11.b) pontja kiegészül: szabad kapacitás érdekében végzett tevékenység: 682002-2 nem lakóingatlan bérbeadása, üzemeltetése.

Jelen módosítás alapja a 2011. évi CXC. törvény a Nemzeti Köznevelésről, és a 363/2012.(XII.17) Kormány rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról.

2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

2.1. Gyermekkép

A gyermek szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében, a gyermekeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Óvodánk gyermekközpontú, ennek megfelelően törekszik a gyermeki személyiség kibontakoztatására, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek.

Óvodánkra jellemző

- Az inkluzív befogadó nevelés
- Az integrált nevelés
- A migráns gyermeke nevelését támogató szemlélet
- Az esélyegyenlőséget, a hátrányt csökkentő és a tehetséggondozást figyelembe vevő attitűd
- A nemek társadalmi egyenlőségének támogatását segítő nevelés
- A vallási és világnézeti semlegesség biztosítása

Célunk: Életrevaló, érzelmileg kiegyensúlyozott, nyitott, aktív, kreatív, természetismerő és szerető, emberséges gyermekek nevelése, biztosítva számukra mind az emocionális (érzelmi), a mentális (értelmi), a szomatikus (testi) és a szociális (közösségi) fejlődést, a gyermekek alapvető jogainak és szükségleteinek maximális figyelembe vételével.

2.2. Óvodakép

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Óvodánk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, mely a családdal együtt, s azt megerősítve neveli a 3-7 éves gyermekeket, az óvodába lépéstől az iskolába lépésig, biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit, s ellátja a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatokat.

Az óvoda funkciói:

- Óvó-védő
- Szociális
- Nevelő-személyiségfejlesztő funkció

Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, megteremti a következő életszakaszba való átlépés belső, pszichikus feltételeit.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Az óvoda célja, hogy:

- **elősegítse**
 - a gyermekek egészséges, harmonikus, sokoldalú fejlődését,
 - a gyermek személyiségének kibontakozását,
 - a hátrányok kiegyenlítését, az életkori, az egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődésű ütem figyelembe vételével, ide értve a különleges gondozást igénylő gyermekek ellátását is, vagyis az óvoda
- **segítse a gyermek:**
 - **emocionális kompetenciáját**, vagyis érzelmi intelligenciáját, érzelmi tulajdonságait...
 - **kognitív kompetenciáját**, vagyis értelmi intelligenciáját, kreativitását...
 - **fizikális kompetenciáját**, vagyis erejét, állóképességét, ügyességét, gyorsaságát, edzettségét, ellenálló képességét...
 - **affektív kompetenciáját**, vagyis kitartását, feladattartását, feladattűrését...
 - **szociális kompetenciáját**, vagyis szociális intelligenciáját, konfliktuskezelését, társas kapcsolatok működtetését...
 - **önismereti, önértékelési kompetenciáját**,
 - **kommunikációs kompetenciáját**, azaz verbális, nonverbális, meggyőzőképességét...
 - **tanulási kompetenciáját**, azaz a tanuláshoz szükséges készségek, képességek elsajátítását,
 - **viselkedés és magatartásstruktúráját**.
- **alakítson ki** az életkori sajátosságoknak megfelelően pozitív szokásokat, szokásrendszereket, viselkedésformákat,
- **teremtsen** olyan élet közeli, természetes helyzeteket, amelyben a gyermekek játékos formában, érdeklődésüket és kíváncsiságukat változatos tevékenységeken keresztül valósíthatják meg,
- **építsen** a már meglévő ismeretekre és biztosítsa a gazdag tapasztalatszerzést a gyermekek számára,
- **fejlessze** a gyermekek testi, szociális és értelmi képességeit, készítse fel őket az iskolai érettségre, életmódra,
- **biztosítsa** a gyermekek számára legfontosabb tevékenységnek, az önfeledt, sokszínű játéknak a feltételeit,
- **ébresszen** pozitív attitűdöket az élővilág, az esztétikus szép környezet megőrzése és fenntartása iránt,
- **legyen** gyermekközpontú, **teremtsen** érzelmekben gazdag, derűs óvodai életet, **nyújtsa** érzelmi biztonságot a gyermekek számára,
- **szeretetteljesen neveljen, biztosítson boldog gyermekkort !**

Mindezeket a célokat úgy tudjuk megvalósítani, ha figyelembe vesszük a gyermekek:

- mindenek felett álló érdekeit,
- életkori és egyéni sajátosságait,
- eltérő fejlődési ütemét és
- törekszünk a különbözőségek elfogadására és elfogadtatására.

2.3. Az óvoda nevelési alapelvei

- a gyermek mindenképp felett álló érdekét érvényesítjük,
- a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet megbecsülés és bizalom övezi,
- a nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását,
- a nevelésünkben alkalmazott pedagógiai intézkedéseket a gyermek személyiségéhez igazítjuk,
- a gyermek optimális fejlődéséhez minden segítséget megadunk,
- a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlődését segítjük,
- a gyermek testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődése érdekében szorosan együttműködünk a szülőkkel,
- a gyermek egyéniségének kibontakoztatását, tehetségének gondozását, az eltérő képességű gyermekek fejlesztését, felzárkóztatását, a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését folyamatosan figyelemmel kísérjük,
- természetes és élet közeli helyzeteket teremtünk, melyben a gyermek játszva, tevékenykedve, sokoldalú tapasztalatokat szerezve jut új ismeretekhez.

Az alapelvek megvalósításának érdekében gondoskodunk:

- a gyermeki szükséglet kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes, családi óvodai légkör megteremtéséről,
- a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – játékos tevékenységről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékra, leginkább a szabad játékra,
- a játékos tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak, emberi értékek közvetítéséről,
- az óvodás gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

Óvodánkban a nemzetiséghez tartozó és a migráns gyermekek nevelésében biztosítjuk:

- az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését,
- a nyelvi nevelését,
- a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, valamint
- az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelmét.

3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

3.1. Személyi feltételek

3.1.1. A gyermek

A gyermek sajátosan szemléli és éli meg az őt körülvevő világot. Örök rácsodálkozó, kíváncsi, hatalmas tudásvágygal rendelkezik.

A fejlődés útját járja, miközben állandóan tapasztalatokat szerez, ismeretei bővülnek, önállósodik és elismerésre vágyik.

A gyermek önmagáról nem képes gondoskodni, szüksége van a felnőttek gondoskodására, nevelésére, A gyermek kiszolgáltatott a felnőttekkel szemben.

Biztonságra, szeretetre és elfogadásra vágyik, cserébe rengeteg szeretetet és feltétlen bizalmat ad.

A gyermek önálló lény, saját vágyakkal, elképzelésekkel, álmokkal, képességekkel rendelkezik.

Elsődleges és legfontosabb tevékenysége a játék, óriási mozgásigénye van, s ezek által folyton fejlődik személyisége.

A gyermeknek joga, hogy önálló személyiségnek fogadják el, képességeinek megfelelően fejlődhessen és kipróbálhassa önmagát.

A gyermeknek joga van a szeretetteljes, biztonságos, megkülönböztetés mentes nevelésre, arra, hogy érdekeit mindenek felett érvényesítsék.

Az óvodapedagógusok felelősséggel tartoznak az óvoda gyermekek neveléséért és fejlesztéséért.

3.1.2. Az óvodapedagógus

Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplője az óvodapedagógus.

Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje, modell, minta a gyermekek számára. Minta magatartásának minden megnyilvánulása: a beszéde, mozdulata, az emberekhez való viszonya. Ezért fontos, hogy szépen, szabatosan, tiszta kiejtéssel, természetes hangsúllyal beszéljen, gyermekek és felnőttek iránt őszintén, megértő tiszteletet adó, a másokban mindig a jót észrevevő és azt megbecsülő magatartást tanúsítson.

Az óvodapedagógus ismerje jól önmagát és szaktudását örökösen fejlessze.

Az óvodapedagógusnak megkülönböztetés nélkül kell szeretnie minden gyermeket.

Az empátia készségével bele kell, élnie magát a gyermekek lelki állapotába.

Mivel a gyermekeknek a játék az elsődleges tevékenysége, az óvodapedagógus csak úgy tudja játékon keresztül a gyermek személyiségét fejleszteni, ha ő maga is szeret játszani. A jó óvodapedagógus a nyomasztó gondok vagy megrázó élmények kivételével minden egyéb gondját elfelejti a gyermekek között.

Az óvodapedagógus felelős a rábízott gyermekek neveléséért és fejlesztéséért.

Az óvodapedagógus felelős azért, hogy:

- csoportjában nyugodt, szeretetteljes légkör, stabil szokásrend és következetes szabályrendszer alakuljon ki,
- a gyermekek megfelelő biztonságban éljék mindennapjaikat,
- segítse a gyermekeket tehetségük kibontakoztatásában, a hátrányos helyzetű gyermekeket a felzárkóztatásban,

- csoportjában a gyermekvédelmi eseteket ismerje fel és kezelje a gyermekvédelmi törvénynek megfelelően.

Az óvodapedagógus felkészültsége naprakész legyen, munkáját tudatosan, a tőle telhető legmagasabb színvonalon végezze.

Legyen türelmes a gyermekekhez, a pozitív példa kiemelésével segítse, buzdítsa, dicsérje őket.

A gyermekeket mindig demokratikus szellemben nevelje.

Az óvodapedagógus értékfelfogása erősen hat a gyermekekre, éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket képvisel.

Minden óvodapedagógus hagyja bátran és őszintén kibontakoztatni pedagógiai munkája folyamán egyéni értékeit, képességeit.

Az óvodapedagógus párok együttműködésének elvei:

A nevelési programban megfogalmazott alapelveken túl is teljes összhangban végezzék napi munkájukat a csoportban, hiszen a gyermek harmonikus fejlődése érdekében fontos, hogy egész nap azonos nevelői hatások érhék őket (napirend, szokásrend).

Szakmai tudásban, nevelői attitűd tekintetében jól kiegészítsék, erősítsék egymást.

3.1.3. A csoportos dajka

Az óvodapedagógusi tevékenysége és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak –dajkák - összehangolt munkája hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.

A csoportos dajka közvetlenül és tevékenyen részt vesz a nevelés folyamatában.

Magatartásával, beszéd stílusával, öltözködésével hatást gyakorol az óvodás gyermekekre.

A csoportos dajkának ismernie kell az óvodapedagógus nevelési elképzeléseit, fejlesztési tervét, a csoport nevelési tervét.

A csoportos dajka az óvodapedagógus irányítása, útmutatása mellett aktívan vegyen részt a gyermekcsoport mindennapi életének megszervezésében és munkájában.

A folyamatos napirendnek megfelelően lássa el feladatait.

Tartsa be a nevelési elveket, oldjon meg kisebb nevelési feladatokat.

Biztosítsa az óvodapedagógus nyugodt munkáját, gondoskodjon a rendről és a tisztaságról.

A gyermekek igényeinek megfelelően vegyen részt játékukban.

Az óvodapedagógussal egyeztetve készítse elő a foglalkozáshoz szükséges eszközöket, alkalmanként önálló részfeladatot is vállaljon (növények ültetése, gyümölcssaláta készítése...).

A szülőkkel vagy más személyekkel az óvoda érdekeinek megfelelően érintkezzen.

Az óvodapedagógusok – csoportos dajkák munkakapcsolatának elvei:

A nevelőmunkát szakképzett dajkák segítik.

A folyamatos napirend, gondozási teendők, szokásrend, játékszervezés tekintetében az óvodapedagógus útmutatása szerint végezzék a csoportban munkájukat a dajkák, rendszeres megbeszélések alapján (évkezdéskor, programszervezéskor, új dolgozó érkezésekor).

Együttműködés, nyitottság a másik munkakörébe tartozó feladatok ismerete, megbecsülése jellemezze a kapcsolatukat.

3.1.4. A nevelőtestületi egység alapja az óvoda helyi nevelési programja, melynek megvalósítása minden pedagógus számára kötelező. Az alapelveken belül módszertani szabadságával élhet minden óvodapedagógus. Az adott csoportnak egyéni színezetet adhat a gyermekek összetétele, fejlettsége, érdeklődése, az óvónő személyisége, tehetsége, ambíciója.

Az eredményes nevelőmunka alapja, hogy a csoportban dolgozó óvodapedagógusok munkája összehangolt legyen. A nevelőtestületen belüli kapcsolattartási formák: megbeszélés, értekezlet, team munka, hospitálás, továbbképzés, szakmai bemutató.

3.1.5. Az óvoda álláshelyei

	Almáskert Óvoda	Óbudai Csicsergő Óvoda	Gázgyár lakótelepi Óvoda
Óvodapedagógus	11	16	8
Dajka	8,5	10,5	4
Adminisztrátor	1	1	-
Kertész- karbantartó	1/2	1/2	1
A 2013/14-es nevelési évtől Pedagógiai asszisztens	2	2	1

3.1.6. Segítő szakemberek

Utazó logopédus, pszichológus, tagintézményben gyógypedagógus.

Egyéni és kiscsoportos fejlesztést végez a tagóvodában és ezzel segíti a csoportokban az integrációt, a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztését, a magatartási beilleszkedési nehézséggel küzdő gyermekek felzárkóztatását:

- a fejlesztőpedagógus,
- beszédfejlesztő pedagógus,
- gyógytestnevelő és
- gyógypedagógiai asszisztens.

3.2. Tárgyi feltételek

Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

Az óvoda tárgyi ellátottsága megfelel a nevelési és oktatási intézmények kötelező (minimális) eszköznormájának.

Óvodánk épületei, udvarai, csoportszobáinak berendezése úgy lett kialakítva, hogy azok a gyermekek számára biztonságosak, kényelmesek, megfelelnek a gyermekek változó

testméreteinek, biztosítják egészségük megőrzését, fejlődését, ezzel lehetővé téve a gyermekek mozgásának és játékigényének kielégítését

Óvodáink tiszták, ízlésesek és esztétikusak.

Mind három óvodában a gyermekeket harmóniát árasztó szín- és formavilággal vesszük körül.

A játékeszközök és játékszerek elégítsék ki a gyermekek mozgás- és játékigényét.

Az óvodában legyen sok értelmi- és mozgásfejlesztő játék. A csoportszobák játékkészlete, építő-konstruáló játékokból, barkács- és vizuális eszközökből, szabályjátékokból, fejlesztőjátékokból, mozgásos játékeszközökből, szerepjátékhoz szükséges eszközökből és az irodalmi- zenei nevelést segítő eszközökből áll.

Óvodánk és a programunk tárgyi feltételeit folyamatosan az évi dologi költségvetésből, pályázatok útján és az alapítványaink segítségével vásároljuk meg.

Fontos, hogy az óvoda tárgyi környezete megfelelő munkakörnyezetet biztosítson az óvoda valamennyi dolgozója számára is.

	Almáskert Óvoda	Óbudai Csicsergő Óvoda	Gázgyár lakótelepi Óvoda
Csoportszoba	5	7	3
Tornaszoba	1	-	-
Tornaterem	-	1	-
Tornatér	-	1	-
Gyermek öltözők	5	4	1
Játszó udvar	1	1	1
Szertár	1	1	-

3.3. Az óvodai élet megszervezése

3.3.1. Az óvoda munkarendje

- Az óvodában a nevelési év szeptember 1-től a következő év augusztus 31-ig tart.
- Az óvoda hétfőtől péntekig tartó ötnapos munkarenddel, egész éven át folyamatosan működik.
- Üzemeltetése a fenntartó által meghatározott nyári zárva tartás alatt szünetel. Ilyenkor történik az óvoda szükség szerinti felújítása, karbantartása, valamint a nagytakarítás.
- A nyári zárás előtt 30 nappal össze kell gyűjteni a gyermekek elhelyezésére vonatkozó igényeket, és a szülőket a gyermekeket fogadó óvodáról a zárást megelőzően tájékoztatni kell.
- A nyári zárás alatt a szülő kérheti gyermeke elhelyezését a kerület nyitva tartó óvodájába.
- A zárva tartás ideje alatt két hetente – külön megállapított beosztás szerint – ügyeletet kell tartani.
- Az óvoda nevelési évente 5 alkalommal, nevelés nélküli munkanapot tart, szakmai továbbképzések, értekezletek megtartása céljából, ezen időpontokról a nevelési év megkezdésekor tájékoztatja a szülőket a törvényben meghatározott módon. A szülők kérhetik gyermekük elhelyezését a nevelés nélküli munkanapok idejére.

3.3.2. Az óvoda nyitva tartása

- A nyitvatartási idő napi 12 óra,
 - **Almáskert- és Óbudai Csicsergő Óvoda:** 6 órától - 18 óráig.
 - **Gázgyár lakótelepi Óvoda:** 6.30 – 18.30-ig.
 - Az óvoda nyitva tartási ideje alatt a gyermekekkel óvodapedagógusok és szakképzett dajkák foglalkoznak.
 - A gyermekekkel: 7 – 11 óráig és 13 – 17 óráig: 1 óvodapedagógus foglalkozik
 - Reggel 6 órától 7 óráig, délután 17 órától 18 óráig összevont foglalkozást biztosítunk gyermekeink számára.

3.3.3. Az óvoda szervezeti keretei

Az óvoda csoportonként 25 – 28 (OKÉV és fenntartói engedéllyel maximum 30)gyermeket nevel.

Az óvodában folyamatosan felvételt nyernek a harmadik életévüket betöltött, szobatiszta gyermekek, törvényi lehetőség van a két és féléves gyermekek felvételére is, amennyiben az óvoda férőhelye ezt megengedi.

Öt éves kor után az óvodakötelezettség évében, a szülőknek gondoskodni kell gyermekük rendszeres óvodába járásáról.

A székhelyen, tagóvodában és telephelyen:

- vegyes csoportok,

A tagóvodában:

- A tagóvodában két szomszédos csoport között biztosítva van az átjárhatóság.

Az udvaron mind három óvodában biztosított az átjárhatóság.

3.3.4. Az óvoda szerkezete

Az óvoda dolgozói:

- a nevelőtestület –óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztensek -
- a dajkák közössége,
- a szakmai munkaközösség,
- a vezetői team,
- az óvodatitkár,
- a kertész-karbantartó.

3.3.4.1. A nevelőtestület

A közoktatási törvény alapján meghatározott jogosítványokkal rendelkező testület, amely a nevelési intézmény pedagógusainak közössége, nevelési kérdésekben az intézmény legfontosabb tanácskozó és határozathozó szerve.

Tagjai: az óvoda valamennyi pedagógusa, pedagógiai asszisztense, valamint a nevelési munkát közvetlenül segítő felsőfokú végzettségű alkalmazottja.

Feladatai és jogai: legfontosabb feladata a pedagógiai program létrehozása és egységes megvalósítása. Az óvoda minőségirányítási programjának kidolgozása.

3.3.4.2. A dajkák közössége

Elkülönült feladatkörük alapján szervezeti egységnek nem minősülő közösséget alkotnak.

Tagjai:

- csoportos dajkák, akik csoportban, gyermekek közt végzik feladatukat,
- konyhas dajkák, akik az ÁNTSZ előírásainak megfelelően végzik munkájukat,
- takarítós dajkák, akik az óvoda tisztán tartásáért felelnek.

3.3.4.3. A szakmai munkaközösség

Az óvoda pedagógusai – elkülönült szervezeti egységnek nem minősülő – szakmai munkaközösségeket hozhatnak létre.

A munkaközösség szakmai, módszertani kérdésekben segítséget adhat az óvodában folyó nevelőmunka tervezéséhez, ellenőrzéséhez.

Tagjai: az óvoda óvodapedagógusai, akik a munkaközösség irányítására, koordinálására munkaközösség-vezetőt választanak.

A munkaközösség-vezetőket az óvodavezető bízza meg a feladatok ellátására.

Feladata:

- házi bemutatók szervezése,
- a munkaközösség témájában a tervező, elemző, értékelő tevékenységben való részvétel,
- kutatások, kísérletek segítése, megvalósítása, értékelése,
- a pályakezdő fiatalok támogatása.

3.3.4.4. Az óvodatitkár és a kertész-karbantartó

Az óvodatitkár (ügyintéző) és a kertész-karbantartó a nevelőtestülettől és a dajkák közösségétől elkülönült feladattal rendelkező közalkalmazott, akiknek feladatuk elsősorban az óvoda rendeltetésszerű működéséhez szolgáló feltételek biztosítása (funkcionális munkakörök).

3.3.4.5. A vezetői team

Tagjai:

- az óvodavezető,
- a tagóvoda-vezető
- az óvodavezető-helyettes,
- a szakmai munkaközösség vezetői,
- a közalkalmazotti tanács elnöke.

A vezetői team feladatai:

- a döntések felelősségének megosztása,
- az információk gyűjtése és továbbadása,
- a tényleges döntések előkészítése.

3.3.5. Napirend - Hetirend

A folyamatos és rugalmas napirend és a hetirend, biztosítja a gyermekek egészséges fejlődését, a megfelelő időtartalmú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével

A napirendben rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekek számára.

A különböző játékos tevékenységek között megfelelő belső arányokat kell kialakítani.

A napirendnek megfelelő időt kell biztosítani arra, hogy a gyermekek kijátszhassák magukat és minden tevékenységüket elvégezhessék.

A napirendnek jelölnie kell:

- a játékidőt,
- a fejlesztésre szánt időt,
- az étkezésre szánt időt,
- a gyermekek rendszeres mozgáslehetőségét,
- a délutáni pihenést.

A napi és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki a helyi adottságoknak, igényeknek, lehetőségeknek, hagyományoknak figyelembevételével.

3.3.6. A gondozás

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van.

Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

3.3.7. Az óvodai nevelés tervezése

Óvodánk az egységes tervezésre a projektekben való tervezést vezeti be, folyamatosan mind a három épületében.

Projekt: témaegységet, élményegységet jelent.

A projekttervezés során munkánkat hosszabb időre tervezzük, majd ezt bontjuk le heti és napi tervekre.

Tervező munkánk fontos jellemzője, hogy a természet változásaira, jeles napokra, ünnepekre, hagyományokra, a közvetlen környezet eseményeire épül.

Mindehhez különböző tevékenységeket, élményszerzési lehetőségeket tervezünk, ehhez kapcsoljuk a beszélgetés témáját, a játék, a munka lehetőségeit és a felkínált ismeretanyagot is.

Az általunk elkészített terv csak keret, amely nap mint nap kiegészül a gyermekek ötleteivel, érdeklődésével, kéréseivel.

A projekt nem válogatott tananyag, hanem az élet egy-egy feladatához kapcsolódó tevékenységek, amelyet nemcsak írásban rögzítünk, hanem rajzos formában is elkészítünk. A feldolgozandó témák egy részét az óvodapedagógus javasolja, másik részét a gyermekek ötletei adják.

A projekt lebontása eredményezi a több napos (heti) tervet, majd annak egy-egy része a napi tervet.

A napi terv a nap megtervezhető eseményeit, a szabadon választható tevékenységek körét tartalmazza.

Ezzel a projektszerű tervezéssel lehetőséget biztosítunk:

- az egyéni megközelítési módra,
- együttműködésre a gyermek és pedagógus között,
- valóságos élmények, tapasztalatok, ismeretek összegyűjtésére, ezek szintetizálására.

Kidolgozott projekt terveket lásd az 1. számú mellékletben!

A napi tervezéskor arra törekszünk, hogy a gyermekek mindig találjanak maguknak olyan játékos tevékenységet, feladatot amely vonzó a számukra, de a megoldás erőfeszítést igényeljen tőlük.

A tanulást mindig úgy tervezzük, hogy a gyermekek játéknak éljék meg minden pillanatát, ugyanakkor új ismeretekhez jussanak.

Nem határozzuk meg előre, hogy egy nap hány foglalkozást tervezünk. Arra törekszünk, hogy minden nap maximálisan kihasználjuk a komplexitás lehetőségeit.

A gyermekek megismerését, fejlesztését különböző dokumentumok szolgálják, amelyeket az óvodapedagógusok készítenek el, s a csoportnaplókban rögzítenek.

Ezek a tervek a következők:

- **beszoktatási terv**, amely tartalmazza:
 - az új gyermekeknek az óvodai közösségbe való beilleszkedésének tervét,
 - a gondozás, a munka, a közösségi élet terén megvalósítandó feladatokat.
 - **általános éves terv**, amely tartalmazza:
 - a kiemelt feladatokat,
 - a tevékenységi formákat,
 - az alapvető szokásokat, szabályokat,
 - a gyermekek képességeinek fejlesztési tervét,
 - a feltételrendszer fejlesztésének ütemezését.
 - **tanulási terv**, amely a projektben való tervezésnél a projekt tervek lebontásából áll.
- Az óvodapedagógusok maguk választhatják meg:**
- a projektek tartalmát,
 - a sorrendjét és
 - az időtartamát.

Tanulási terv, amíg minden óvodai csoport nem áll át a projekt tervezésre

- éves tervből áll, amelyet tevékenységi formák szerint készítenek el az óvodapedagógusok.
- heti terv-ből
- a **gyermek egyéni fejlődésének megfigyelése**, melynél fontos, hogy az óvodapedagógusok tudják, hogy melyik gyermeket mely területen és milyen módon kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjék.

A gyermek megfigyelésének formáját minden óvodapedagógus maga dönti el aszerint, hogy számára mely forma a leghatékonyabb a gyermek megismerésére. A gyermek óvodába kerülésekor a szülő az óvoda által kiadott adatlapon rögzíti a gyermek adatait.

Minden gyermek fejlődéséről, a vele kapcsolatos fontosabb eseményekről egységes, jelrendszerrel ellátott személyiséglapot vezetnek az óvodapedagógusok. A szülő a saját gyermeke fejlődéséről az óvodapedagógus segítségével, e dokumentum megtekintése során értesülhet.

Az óvodavezető a terveket tartalmazó csoportnaplót és a gyermek adatait rögzítő felvételi és mulasztási naplót nevelési évente többször ellenőrzi:

- a csoportnaplók, valamint a felvételi és mulasztási naplók megnyitása – minden nevelési év elején,
- a csoportnapló ellenőrzése – az évfolyamán bármikor, de különösen a csoportlátogatásokon,
- a csoport naplók, valamint a felvételi és mulasztási naplók lezárása – minden nevelési év végén.

3.4. Az óvoda kapcsolatai

3.4.1. Az óvoda és a család

Óvodánk a családdal együtt és azt kiegészítve neveli és fejleszti 3-7- éves korig az óvodás gyermekeket.

Az óvoda kapcsolatrendszerének alapja a nyitottság. Óvodánk egész évben nyitott a szülők előtt, a nevelési folyamat megismerhető, megtekinthető a délelőtti és délutáni tevékenység. Szülői értekezlet nevelési évenként három alkalommal kerül megrendezésre, fogadóórára igény szerint kerül sor a pedagógus és a szülő által megbeszélt időpontban. Játsszódélutánok, teadélutánok alkalmával erősítjük a család-óvoda összhangját, kapcsolatát. A szülőkkel közösen tervezzük, szervezzük a gyermekek kirándulásait, programjait. Az Almáskert- és Gázgyár óvodában Szülők Közössége, a Csicsergő Óvodában Óvodaszék működik.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Célunk: a szülők igényeinek folyamatos felmérése, a gyermekek jogainak, szükségleteinek, életkori sajátosságainak megfelelő szülői igények figyelembe vétele és azok teljes körű kiszolgálása, partnertközpontú óvoda működtetése.

Az óvodába járás előtt a családdal való kapcsolattartási lehetőségeink

- **játszó délelőtt, nyitott óvodanap, óvodahét** tartása a lakótelepen élő gyermekes családok számára, a leendő óvodásaink számára
- **óvodai előjegyzés** alkalmával figyelembe kell venni a szülők igényeit gyermekeik csoportbeli elhelyezésére vonatkozóan,
- **ismerkedési délelőtt** tartása, ahol a gyermekek találkoznak leendő óvodapedagógusukkal, dajkájukkal és leendő csoporttársaikkal, a szülők jelenlétükkel segíthetik a gyermekek beilleszkedését közösségünkbe,
- **szülői értekezlet** tartása az új gyermekek szüleinek, ahol a szülők az óvoda programjával és házirendjével ismerkedhetnek meg.

3.4.2. A beszoktatás

A beszoktatás a gyermekek és a szülők igénye szerint történik, az óvodapedagógusok és a dajkák az első napokban a csoportban tartózkodnak.

Fontos a szülők megnyugtatósa, a család életében bekövetkezett változásokhoz való alkalmazkodásuk segítése.

A beszoktatás időszaka alapvetően meghatározza a későbbi gyermek-óvodapedagógus, szülő – óvodapedagógus kapcsolatot.

A beszoktatás alapelve, hogy a kisgyermek igényeit figyelembe véve **egyéni szabottan** szervezzük. Lehetőséget biztosítunk az anyás beszoktatásra, félnapos, illetve fokozatos óvodában tartózkodásra is.

A beszoktatás türelmet igényel szülőktől, óvodapedagógusoktól. **A fokozatosság elvét** feltétlenül be kell tartanunk.

Egyénileg változó, hogy a gyermek mennyi idő alatt (két hét – két hónap) ismeri meg és fogadja el a környezetet, az új életritmust, mikorra alakul ki biztonságérzete, és kapcsolódik be a tevékenységekbe.

A beszoktatás alapja:

- a kölcsönös bizalom,
- a szeretet,
- az elfogadás.

A kisgyermek akkor óvodaérett, ha:

- képes szülei nélkül néhány órát eltölteni, mert rendelkezik ennek belső feltételeivel,
- kialakult az én-tudata, tudja, hogy lénye elkülönül az őt körülvevő világtól,
- rendelkezik egy szilárd belső képzetrel a szeretett személyekről, így fantáziája segítségével bármikor elő tudja hívni, saját megnyugtatósára édesanyja, édesapja arcát.

Az óvodával való ismerkedés már a felvétel előtti hónapokban megkezdődhet, több alkalommal is ellátogathat a gyermek az óvodába, ahol megismerheti a személyi és tárgyi környezetet, a leendő óvó nénijét, dajkáját, a csoportszobáját, az udvart.

Az augusztusi ismerkedési délelőttön a leendő csoporttársaikkal is ismerkedhetnek, barátkozhatnak a gyermekek.

Óvodánk nyitott, az óvodapedagógussal egyeztetve bármikor bemehetnek az óvodai csoportba, és részt vehetnek az óvodai életben, a szülők az óvodai programjainknak igény és kedvük szerint részesei lehetnek.

3.4.3. Az óvoda kapcsolattartásának formái

- **Az óvoda és a bölcsőde**
 - a bölcsődei nagycsoportosok óvodalátogatása,
 - játszó délelőtt, délután tartása,
 - a bölcsődések meghívása és vendégül látása,
 - óvodapedagógusok látogatása a bölcsődei nagycsoportba,
 - óvodai előjegyzés,
 - a gyermekfelvétel, csoport elhelyezés egyeztetése a bölcsőde vezetőjével.
- **Az óvoda és az iskola**
 - a nagycsoportosok iskolai látogatása,
 - a tanítónők meghívása az iskolába készülő nagyokhoz,
 - a szülők tájékoztatása a kerület iskoláiról - Iránytű, szórólapok -
 - közös kulturális programok - hangverseny, bábelőadás...- az iskola alsó tagozatos gyermekeivel.
- **A Nevelési Tanácsadó**
kérjük a Nevelési Tanácsadó segítségét:
 - a tanköteles gyermekek iskolaérettségének elbírálásához,
 - a nevelési problémák megoldásához,
 - az óvoda kihelyezett pszichológusával folyamatos kapcsolattartás.
- **Az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény**
 - az Óbudai Csicsergő Tagóvodában az integrált nevelés megvalósításában közreműködő gyógypedagógussal folyamatos kapcsolattartás,
 - az óvoda kihelyezett logopédusával folyamatos kapcsolattartás.

3.4.4. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Az óvodának tartalmi kapcsolatot kell tartani:

- **A fenntartóval: OFŐ és a kiszolgáló szervvel: KSZKI**
 - törvényes, gazdaságos működés,
 - az írásos anyagok, dokumentációk határidőre való megküldése.
- **Az ELTE Tanító és Óvóképző Főiskola szaktanáraival és az óvodában gyakorlatukat végző hallgatóival**
 - szakmai továbbképzések,
 - a leendő óvodapedagógusok képzése.
- **Oktatási Bizottsággal, képviselőkkel**
 - az óvodánkat is érintő kérdésekben, ügyekben , részvétel az OB ülésein,
 - kapcsolattartás Kaszásdűlő képviselőjével

- **A Pedagógiai Szolgáltató Intézettel**
 - a közreadott szakmai kiadványok, pályázatok figyelemmel kísérése,
 - a meghirdetett továbbképzéseken érdeklődésnek megfelelő részvétel,
 - kerületi bemutató vállalása.
- **A gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel**
 - szükség esetén.
- **A közművelődési intézményekkel**
 - kapcsolattartás könyvtárral, múzeumokkal, művelődési házzal a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldásának érdekében,
 - kapcsolattartás olyan intézményekkel, amelyek a játékos természetismeret, mozgás, anyanyelvi program céljainak és feladatainak megvalósulását elősegítik.

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- a gyermek egész személyiségének fejlesztése,
- az egészséges életmód alakítása, **egészségfejlesztési program**
- az érzelmi, erkölcsi és a **közösségi nevelés** valamint a szocializáció biztosítása,
- az anyanyelvi, -értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

4.1. A gyermeki személyiség fejlesztése

A személyiségfejlődés segítésének két fő iránya van, az érzelmi és az értelmi nevelés.

A személyiségfejlődés folyamatának két fontos mozzanata a **perszonalizáció**, ami az egyéniség formálódása és kialakulása az idegrendszer öröklött adottságai és a környezeti tényezők együttes hatásaként jelentkezik, létrehozva a sajátos, egyedi, csak magára jellemző személyiséget, és a **szocializáció**, melynek során az egyén beilleszkedik a körülötte élő kisebb, nagyobb közösségekbe, elfogadva és átvéve annak szokásait, szabályait, normáit és értékrendjét. Ez a folyamat végigkíséri egész életünket.

4.1.1. Célunk:

A sokoldalú, harmonikus fejlesztés, a gyermeki személyiség kibontakoztatása az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a különleges gondozást igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek ellátását is.

A testi, értelmi, szociális és érzelmi fejlődés segítése.

4.1.2. Feladatunk:

- **A személyiségfejlődés segítésének során**
 - mozgás, beszéd fejlesztése,
 - képességek, készségek fejlesztése,
 - érzékelés, észlelés fejlesztése,
 - figyelem fejlesztése,
 - képzelet fejlesztése,
 - emlékezet fejlesztése,
 - gondolkodás fejlesztése.
- **A differenciált fejlesztés során**
 - felzárkóztatás,
 - tehetséggondozás,
 - beilleszkedési, magatartási zavarok enyhítése,
 - sajátos nevelést igénylő gyermekek fejlesztése, s a többi gyermek elfogadóvá nevelése,
 - szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése.
 - a még egy évig óvodában maradó tanköteles gyermekek koncentrált fejlesztése

4.2. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése óvodáskorban, kiemelt jelentőségű.

Az egészség szomatikus, pszichikus és szociális elégedettséget, harmóniát jelent

4.2.1. Célunk:

Az óvodáskorú gyermekek egészséges életmódra nevelése és az egészséges életvitel igényének kialakítása testi és lelki fejlődésük segítségével.

A pszichoszomatikus, a mentális és szociális elégedettség, a harmónia biztosítása.

4.2.2 Feladatunk:

A gyermek testi fejlődésének elősegítése.

Ezen belül:

- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges **egészséges és biztonságos környezet biztosítása; a környezettudatos magatartás megalapozása,**
- **a gyermek gondozása,** testi szükségletek kielégítés – higiéniai szokások kialakítása,
- a harmonikus, összerendezett **mozgás fejlődésének elősegítése,**
- a gyermek **testi képességei fejlődésének segítése,**
- a **gyermek egészségének védelme,** edzése, óvása, megőrzése,
- az **egészséges életmód,** a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak **alakítása,**
- **a prevenció és korrekció:** a megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

4.2.2.1. Az egészséges környezet biztosítása

Fontos:

- a megfelelő tárgyi környezet kialakítása, amely magába foglalja az óvoda közvetlen környezetét, udvarát, helyiségeit, a csoportszobákat és mindezek berendezéseit.
- az egységes nevelőtestület és dajkai közösség kialakítása,
- a szülőkkel való jó kapcsolat fenntartása,
- a gyermekek számára a derűs, nyugodt légkör, a helyes napirend, a megfelelő szokásrend kialakítása,
- a hagyományok ápolása,
- azon igény kialakítása, hogy mindezeket a gyermekekkel együtt megóvjuk, gondozzuk.

Az udvar:

Mind három óvodánkban közlekedési ártalmaktól mentes környezetben helyezkedik el. Rendelkezik burkolt és füvesített területtel, virágoskerttel és veteményeskerttel is.

A gyerekek egészségvédelme szempontjából megfelelő mennyiségű árnyékos és napos terület biztosított. Kedvező időjárás esetén (erős szélről mentes, -10 C° feletti hőmérséklet) az óvodások élete rendszeresen és hosszantartóan az udvaron folyik (az ebédelés és a pihenés kivételével) télen minimum 1 óra, nyáron 6-7 óra.

A gyerekek mozgását, edzését a beépített illetve kihordott játékeszközök, tárgyak szolgálják. A csoportoknak saját udvarrészük van, ugyanakkor a gyermekek testvéreikkel, barátaikkal együtt játszhatnak, biztosítva van az átjárhatóság.

Az udvaron ivó-kutakból biztosítjuk a gyerekek számára folyamatosan az ivóvizet. Nyáron medencés pancsolás, zuhanyzás teszi kellemessé az udvari életet.

A csoportszobák

A csoportszobák 50m² alapterületűek, melyek maximum 25 gyermek számára biztosítják a fejlődéshez szükséges mozgásteret. A berendezési tárgyak megfelelnek az óvodáskorú gyermekek testméreteinek és tevékenységigényének, étkezésre is alkalmasak a gyermek asztalok és székek. A csoportszobák előterei (20m²) játéktérként, tornatérként (Csicsergő Óvodában) funkcionálnak. Öltözők, mosdók a gyerekek testméreteinek, szükségleteinek megfelelőek. A mesterséges megvilágítás a mennyezetről biztosított, az ablakok méretei elegendőek a természetes fény s a szellőztetés biztosítására. A falak világos pasztell színűre festettek. A helyiségek bútorzata, eszközei könnyen tisztíthatóak.

4.2.2.2. A gyermekek gondozása, szükségleteinek kielégítése, higiéniai szokások kialakítása

A napi **életritmus**, a rendszeres, megszokott időben végzett tevékenység visszahat az életfolyamatokra, az egészséges testi-szellemi fejlődés feltétele. A napirend rugalmas, állandó mozzanataival fokozza a gyermek biztonságérzetét.

A **gondozás** a személyi- és környezet higiénét, valamint a pszichohigiénét is jelenti. Magába foglalja a gyermekek életkori, fejlődéstani adottságaiból adódó szükségleteinek kielégítését, a megfelelő egészségnevelési szokások kialakításával (testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, edzés, pihenés, alvás).

A **higiéniai szokások** célja az egészségnevelés. Stabil szokásrendszert vezetünk be a tisztaságigény kialakítása érdekében. Biztosítjuk az intimitást a mosdó, illetve a WC használatakor.

4.2.2.3. Az egészségvédelem

A gyermekek egyéni fejlettségének, aktuális testi és lelki állapotának, esetleges fejlődési rendellenességének figyelembevételével törekszünk egészségük megőrzésére, az egészségre ártalmas körülmények kiküszöbölésére. Ha a gyermek beteg azonnal tájékoztatnunk kell a szülőket az esetleges eltérő reakciókról, tünetekről, amelyet a gyermeknél észleltünk. Addig is a gyermeknek éreznie kell fokozott gondoskodásunkat, törődésünket, míg szülei a megfelelő szakorvoshoz nem tudnak fordulni gyógyulása érdekében.

A betegségből visszatérő gyermekek egészségének visszaállítására fokozatos terhelés mellett kell ügyelnünk.

Ügyelnünk kell a balesetek megelőzésére a gyermekek egészségének megőrzése érdekében. Meg kell tanítanunk a gyermekeket arra, hogy az eszközöket rendeltetésszerűen használják.

4.2.2.4. Az edzés

Testi képességek fejlesztése - állóképesség, ügyesség, kitartás, erőnlét - az életkornak megfelelő nevelési feladatok alkalmazásával történik, a mindennapi mozgások lehetőségével és a heti testnevelési foglalkozásokon.

A szervezet ellenállóképességét növeli, ha minél több időt tölt a gyermek a szabadban, jó levegőn.

Ehhez az egész nap folyamán testnevelést segítő, biztonságos torna és játékeszközöket használunk az udvaron és a csoportszobában egyaránt.

Légfürdő: levegőztetés a hőmérsékletnek megfelelő öltözetben. Minden évszakban megfelelő mozgásos, játékos tevékenység szervezése szabadban, jó levegőn.

Edzés vízzel: főleg nyáron - pancsolás, vízhez szoktatás, zuhanyozás az udvaron.

Napfürdő: fokozatos szoktatással . Az erős napsugárzástól napernyőkkel, árnyékot adó fákkal, szükség esetén fényvédő krém, napvédő sapka használatával védjük a gyermekeket.

Mindenfajta edzésnél figyelembe kell vennünk a gyermekek közötti egyéni különbségeket is, valamint adott egészségi állapotukat.

4.2.2.5. Az egészséges életvitel igényének kialakítása

Az emberek jelenlegi és jövőbeli egészségi állapotát jelentősen befolyásolja életmódjuk. Az óvodában az életritmus, a táplálkozás, a testápolás, öltözködés, mozgás, edzés, pihenés és alvás megszervezésével és az ezekhez kapcsolódó szokások kialakításával biztosítjuk a megfelelő életmódot.

A napi életritmus, a rendszeresen, megszokott időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, így az egészséges testi és szellemi fejlődésnek is feltételei.

4.2.2.6. Az étkezés

Az óvodában háromszori étkezést – tízórait, ebédet és uzsonnát biztosítunk a gyermekek számára. Ügyelünk arra, hogy a gyermekek a nap bármely szakában megfelelő folyadékmennyiséghez jussanak, folyadék szükségleteiket bármikor kielégíthessék.

Óvodánkban a reggelizést folyamatosan 8-9.30-ig biztosítjuk gyermekeink számára.

4.2.2.7. A testápolás

Tisztaságigény kialakítása érdekében az életkornak megfelelő segítséget nyújtjuk. Kialakítjuk mélyítjük és rögzítjük a személyes higiéniás szokásokat.

4.2.2.8. Az öltözködés

Helyes sorrendben, az alkalomnak és a hőmérsékletnek megfelelő ruhaneműket fokozatosan, egyre önállóbban tudják a gyermekek le- illetve felvenni.

4.2.2.9. A mozgás

Feladatunk a gyermekek életkori sajátosságának megfelelő **mindennapi** mozgásigény kielégítése, mozgáskoordináció fejlesztése. Ennek érdekében változatos mozgásformák biztosítása, a csoportszobában, a tornateremben, illetve tornaszobában és az udvaron egyaránt.

4.2.2.10. A pihenés - alvás

Az egyes életkorokban szükséges alvásigény kielégítésének biztosítása a család és az óvoda közös feladata. Az óvodában lehetőséget biztosítunk erre az ebéd utáni órákban, a zavaró körülmények kiszűrésével, nyugodt légkör megteremtésével, friss levegő biztosításával.

4.3. Egészségvédelmi program

4.3.1. Testi és lelki egészségfejlesztés, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

Játékos módszerekkel megtanítjuk a gyerekeket:

- ***önmaguk és mások szeretetére, megbecsülésére***
- ***megfelelő önismeretre és tűrőképességre***
- ***az egészség és az élet kiemelt értékelésére***
- ***a nehézségek és problémák természetes megoldására***

Az óvodai élet szervezése során a lehető legnagyobb mértékben kizárjuk a gyerekek életéből a káros hatásokat, az óvoda dolgozói pozitív példát nyújtanak.

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei :

Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével, képkivágások gyűjtésével, diafilm-vetítéssel stb. párhuzamosan. Alapelv: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és vélemény-nyilvánítás.

4.3.2. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Alapelvek:

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások; egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felnőtt értesítése, vagy esetleg mentőhívás), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

Általános előírások

A gyermekekkel

- az óvodai nevelési év, valamint
- szükség szerint, a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetni kell a következő védő-óvó előírásokat.

Védő-óvó előírás:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,
- a tilos és az elvárható magatartásforma meghatározása, ismertetése.
- A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye és tartalma a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ –ben kerültek rögzítésre.

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.

4.3.3. Sikerkritérium - a fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- a gyermekek megtanulják az alapvető higiénés szokásokat,
- a gyermekekben kialakul az egészséges életvitel igénye és annak szokásai,
- a gyermekek napi rendszerességgel részt vesznek a mozgásfejlesztő tevékenységben, fogyasztanak zöldséget, gyümölcsöt,
- a gyermekek önállóan végzik a napi testápolás mozzanatait, igényük van maguk és tisztálkodási eszközeik rendben tartására és rendeltetésszerű használatára,
- a gyermekek önmaguk is képesek a mindennapi szükségleteiket életkoruknak megfelelően önállóan kielégíteni,
- kulturáltan, helyes evőeszköz-használattal és egészséges testtartással étkeznek,
- igényük van saját ruhaneműik rendben tartására, tudnak kötni, kapcsolni, gombolni, fűzni,
- ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.

4.4. Az érzelmi, erkölcsi és a közösségi nevelés valamint a szocializáció biztosítása

4.4.1. Az érzelmi, erkölcsi nevelés

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak.

Az óvodáskorú gyermek vágyai, rokon- illetve ellenszenve, gyakran változó. Leplezetlenül kimutatja szeretetét vagy haragját.

Érzelmi életére jellemző a kettősség. Egy időben érez rokon- és ellenszenvet, félelmet, bizalmat.

Hangulata gyorsan változó.

Az én-tudat kialakulásával párhuzamosan bontakozik ki a gyermeknek az a belső szükséglete, hogy kivívja a felnőttek elismerését, szeretetét.

A játék, mese, a dolgok megfigyelése a gyermek számára intenzív érzelmekkel jár, a játék azonban alkalom lehet arra is, hogy negatív érzelmeit kiélhesse.

Az óvodáskorú gyermek érzelmi élete csak sokrétű, korának megfelelő és fokozatosan egyre magasabb követelményeket támasztó tevékenységek közben, állandó meleg, derűs, családi és óvodai légkörben fejlődhet és gazdagodhat.

4.4.1.1. Célunk

A gyermekek harmonikus fejlesztése, reális énképük kialakítása, társas kapcsolatokon belül, bizonyos meghatározott normák alapján.

Fontos, hogy biztonságos, szeretetteljes, aktív légkörben a gyerekek jól érezzék magukat, bekapcsolódjanak a közös tevékenységekbe. Építsük ki a szokás és szabályrendszert, és pozitív modellt állítsunk a gyermekek elé.

A jó csoportlégkör biztosítása a sokszínű tevékenység, a közös élmények, és a gyermek önállósága.

Valljuk, hogy csakis a saját erejében, képességeiben magabiztos gyermek válik szintén magabiztos, de jó értelemben vetten kételkedő, tanulni vágyó, tanulni tudó, önmaga és a világ változásait követni tudó felnőtté. Fontos, hogy a gyerekek elfogadják egymást eltérő tulajdonságaikkal együtt.

A saját, az integrált nevelést elfogadó hozzáállásunk mellett a gyermeki és szülői közösségekben is szorgalmazzuk a sajátos nevelést igénylő gyermekek jelenlétének elfogadását.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel: fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, gyógypedagógus asszisztens, logopédus, pszichológus, gyógytornász...

A gyermek számára az óvodába lépés óriási környezetváltás, az új körülmények az alkalmazkodás, beilleszkedés képességét feltételezik a gyermeknél. Ennek érdekében jelenik meg a fokozatos beszoktatás. A beszoktatás kétirányú folyamat. Egyrésről a gyermeknek alkalmazkodnia kell a közösségi élet szabályaihoz, el kell fogadnia az új

környezetet, másrészt a környezetnek (csoportban dolgozó felnőttek, gyerekek) befogadónak kell válnia.

Az elvárt viselkedés kialakulásának elengedhetetlen követelménye:

- napirend és szokásrendszer felállítása, biológiai és pszichés szükségletek kielégítése érdekében a feltételek megteremtése,
- az én-tudat erősítése, fejlesztése, mely a társas kapcsolatok elősegítése, a tűrőképesség és a konfliktusmegoldó képesség alakítását és gyakorlását segíti,
- a játékszerepek és az ezzel kapcsolatos viselkedésformák gyakoroltatása.

4.4.1.2. Feladatunk - Az érzelmi és erkölcsi nevelés szempontjából:

- a gyermeket érzelmi biztonság, állandó értékrend, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, családi, szereteteli légkör vegye körül,
- boldogságra, sikerességre neveljük, tanítsuk – gazdag képzelet, kreativitás, szeretni tudás és a szeretet elfogadása, érzelmek kulturált kifejezése, kudarcátűrés, a „nem” szabad kimondásának vállalása, kapcsolatok kezdeményezése, mások kezdeményezéseinek elfogadása, szükséges határok elfogadása, önérzés, átélés, önbizalom -,
- fejlesszük érzelmi intelligenciáját - érzelmek felismerése, kezelése, önmotiválás, mások érzelmeinek felismerése, kapcsolatkezelés -,
- fejlesszük konfliktus kezelési képességeit,
- a gyermek kapcsolatait pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze
 - **az óvoda valamennyi alkalmazottja modell értékű szerepet tölt be, a gyermeki magatartás alakulásának szempontjából.**
 - **az óvodapedagógus, a pedagógiai asszisztens – gyermek kapcsolatának** alapja a feltétel nélküli szeretet, tisztelet és megbecsülés, a megfelelő korlátokkal együtt. E korlátokat úgy kell megszabni, hogy az adott gyermekcsoport minden egyes tagja meg tudja felelni az elvárásoknak.
 - **a dajka – gyermek kapcsolatának** szintén a feltétel nélküli szeretet, tisztelet és megbecsülés az alapja.
 - **a gyermek – gyermek kapcsolatokat** életkoruk, korábbi környezetük, egyéni sajátosságaik nagy mértékben befolyásolják.
- A gyermek nyitottságára építve, hozzásegítjük a gyermekeket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja. A természetre, az emberi környezetre való rácsodálkozással, megláttatjuk a jót, a szépet és rámutatunk mindazok megbecsülésére.

Segíteni kell:

- a gyermek szociális érzékenységének fejlődését,
- én-tudatának alakulását.

Teret kell engedni:

- önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek,
- a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit.

Nevelni kell a gyermekeket:

- a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.

4.4.2. A szocializáció

A szocializáció és a nevelés szoros összhangban áll egymással, egymást támogatva funkcionál. A pedagógus részéről tudatos szocializációnak kell létrejönnie. Erre a napi tevékenységek során a spontán adódó helyzeteket kell kihasználnunk. A szabad játékhelyzetekben például könnyebb az alkalmazkodás, hiszen ez önként vállalt, és a gyermek akkor lép be, vagy ki, amikor neki tetszik. Ő dönt, mennyit vállal fel a helyzetekből, nem érzi megerőltetésnek annak betartását. Követnünk kell többek között azt az alapelvet, hogy **minden gyermek önálló személyiség, akik eltérő tulajdonságokkal, képességekkel, ismeretekkel rendelkeznek, és ezért egyéni bánásmódot igényelnek.**

A gyermekeknek úgy a pszichikus, mint a mentális fejlődésének során feltétlen szükségük van **érzelmi biztonságra**, melyet elsősorban természetesen a családban kell megkapniuk, de meg kell hogy adja a gyermekeket fogadó minden intézmény, így az óvoda is.

4.4.2.1. Feladatunk - A szocializáció szempontjából

- a közös élményekre épülő, közös tevékenységek gyakorlása
- az óvodai élet megfelelő szervezése, amely segíti
 - a gyermek erkölcsi tulajdonságainak – együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség – és
 - akaratának – önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának – fejlődését
 - a szokás- és normarendszerének megalapozását.
- az óvoda segítse elő, hogy
 - a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre és jóra, tisztelje és becsülje azt,
 - ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- az óvodapedagógus és a dajka legyen modell értékű a kommunikációjában, a gyermekekkel való bánásmódjában és a viselkedésében.
- az óvoda biztosítson sajátos törődést, speciális nevelést, szükség esetén megfelelő szakemberek – pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus ... – közreműködésével, a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek számára.

4.4.2.2. Az érzelmi nevelés optimális feltételei

4.4.2.2.1. A pozitív légkör kialakítása

- szeretetteljes, megértő, derűs légkör,
- nyitott, pozitív példát mutató pedagógus,
- közös élmények,
- közös tevékenységek.

4.4.2.2.2. A pozitív légkör kialakításában az óvodapedagógus feladata, hogy:

- olyan légkört teremtsen, amelyben a gyermekek közötti kapcsolatokat a tolerancia, az egymásra odafigyelés jellemzi,

- segítse elő a barátságok kialakulását, a gyermekek közötti ellentétek elsimítását.

4.4.2.3. A közös élményekre épülő tevékenységek megszervezése

Óvodánk kialakult hagyományrendszerrel, programokkal rendelkezik, amely azonban nem mereven kötelező, hanem választható, egy-egy gyermekcsoport fejlettségi szintjének megfelelően.

Vannak hagyományos programjaink, melyen az óvoda egész közössége részt vesz.

A közös élményekre épülő tevékenységek az érzelmek leggazdagabb forrásává válnak.

A gyerek állandó cselekedtetése – játékkal, munkával – elősegíti az érzelmek alakulását.

Ez nemcsak a mindennapi életben valósul meg, hanem az óvoda, illetve a csoport kialakult hagyományainak megünneplésekor is.

4.4.2.4. A közösségi élet szokásai és a közösségi magatartás

A közösségi élet kialakításának feltétele a megfelelő szokásrendszer.

Fontos, hogy e szokásrendszer az óvodába lépés első pillanatától az iskolába kerülésig minden gyermek számára ismert és elfogadható legyen.

Az óvodapedagógus feladata kialakítani, hogy a szokásokhoz mindig pozitív érzelmek társuljanak.

Fontos, hogy a szokásrendszer kialakításánál az óvodapedagógusok maximálisan figyelembe vegyék a gyermekek életkori sajátosságait, illetve a gyermekek előzetes tapasztalatait, de adjon lehetőséget az ettől eltérő képességekkel rendelkező gyermekek számára is.

4.4.3. Az értékelés és jutalmazás

Cél: A gyermek helyes megnyilvánulásainak kialakítása, pozitív motiváció biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

Az értékelést fontos személyiség és közösségalkító tényezőként alkalmazza. Az óvodában a pozitív értékelés az elsődleges: a jutalmazás és ennek előlegezett formája, a biztatás. Ezzel erősíti leginkább a gyermek helyes megnyilvánulásait, és ezzel alakítja ki a pozitív motivációkat.

A gyermekek szöveges, átfogó értékelését az óvodapedagógusok elvégzik évente minimum két alkalommal a gyermekenként vezetett személyiség lapon, méréseik alapján.

A gyermekek jutalmazásának elvei és formái: Az óvodában alkalmazott jutalmazás a verbális és nonverbális kifejezések, és kommunikációs eszközök, érzelmek kifejezése, kiemelt-megtisztelő feladatadás, kedves tevékenység biztosítása. A jutalmazás mindig konkrét, a gyermek számára érthető, a társak számára is motiváló hatású. Tárgyi jutalmazást nem alkalmaz.

4.4.4. Sikerkritérium - a fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- szeretnek óvodába járni,
- nyíltak, nyitottak, őszinték önmagukkal, társaikkal és a felnőttekkel szemben,
- önmagukról reális énkép alakul ki, megfelelő önbizalmuk van, ismerik saját képességeiket,
- képesek alkalmazkodni ismert és váratlan helyzetekhez,
- segítőkészek társaikkal és a felnőttekkel szemben egyaránt,
- konfliktushelyzetekben képesek társaikkal megegyezni,
- megtanulják elfogadni a különbözőséget,
- **szociálisan érettek az iskolába lépésre.**

4.5. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

4.5.1. Célunk

Az értelmi képességek – érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás, kreativitás – fejlesztése, melyet minden esetben szorosan kísér a nyelvi fejlesztés és a motoros megtapasztalás.

Az óvodás gyerekek egyéni adottságait figyelembe véve, kognitív képességeiknek, készségeiknek aktív fejlesztése és a különböző gondolkodási műveletek gyakorlása.

Fő tevékenységi formáink ennek elősegítésére: a játék, illetve az óvónők által tudatosan tervezett, szervezett tevékenységek. Valamint kihasználjuk a spontán helyzeteket. A változatos tevékenységeket a gyerekek érdeklődő kíváncsiságára építjük, itt a gyerekek tapasztalatokat szerezhetnek a külvilágról, illetve saját magukról.

4.5.2. Feladatunk

- Az anyanyelv fejlesztése
 - a kommunikáció formáinak alakítása
 - a beszédkedv fenntartása, a gyermekek meghallgatása, a gyermeki kérdések megválaszolása
- A spontán szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése,
- A sokoldalú érzékszervi tapasztalatszerzés biztosítása, ezáltal a kognitív folyamatok fejlesztése

4.5.2.1. Az anyanyelv fejlesztése

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Átfogja az óvodai nevelés minden területét, a nevelési feladat megvalósulásának minden mozzanatát.

Az óvodapedagógussal feladata:

- az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése,
- alakítson ki olyan derűs, barátságos légkört, melyben a gyermekek bátran kommunikálhatnak egymással és a felnőttekkel.
- minden esetben érdeklődő figyelemmel forduljon a vele beszélgetést kezdeményező gyermekek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére,
- választékos szókincsével, helyes mondatszerkesztésével, tiszta kiejtésével adjon példát a gyermekeknek.
- juttassa a gyermekeket olyan élményszerű, minél több érzékszervre ható tapasztalatokhoz, melyek hatására kérdések fogalmazódnak meg bennük.
- kísérje kiemelt figyelemmel a különböző kultúrából érkező gyermekek nyelvi fejlettségét, fejlődését.

A szabad és irányított játéktevékenység során a gyermekek verbális és nonverbális kommunikációja fejlődik.

A környezet megismerésére nevelés során használt játékok fejlesztik szókincsüket, kommunikációs készségüket, fokozzák beszédkedvüket. A környezet minőségi és mennyiségi jellemzőinek megtapasztalására épül fogalomalkotásuk.

A mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás az anyanyelvi nevelés kiemelt területei és módszerei. A jól kiválasztott mesék, alkalomhoz, tevékenységhez kapcsolódó versek gazdagítják a gyermekek szókincsét, a szólások, tájnyelvi szavak, szókapcsolatok fejlesztik kifejezőképességüket.

A nyelvi és képi ábrázolás együttes alkalmazása fejleszti kommunikációs készségüket **a vizuális nevelés** során.

A dalos játékok, mondókák, **a zenei nevelésben** használatos fogalompárok is hozzájárulnak a szókincs bővítéshez. A dalok, mondókák ritmusa a helyes beszédritmus begyakorlását teszi lehetővé.

A testi nevelés szóbeli utasításai elősegítik, hogy a gyermekek mozdulatokat, mozgássorokat képesek összehangoltan végrehajtani.

4.5.2.2. A spontán szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése

Az óvodába érkező gyermekek különböző ismeretekkel rendelkeznek.

Az óvoda-pedagógus feladata, hogy a spontán tapasztalatokra, ismeretekre építve a különböző tevékenységek során olyan élményekhez juttassa a gyermekeket, melyek lehetővé teszik, hogy a meglévő ismereteik rendeződjenek, mélyüljenek illetve új tapasztalatok, ismeretek birtokába jussanak. Ezeket a gyermekek beépítik játéktevékenységükbe, illetve a munkatevékenységek során gyakorolják azokat.

4.5.2.3 Az értelmi képességek fejlesztése

Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további tapasztalatokat, élményeket szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi képességek fejlesztése az óvodában tevékenységbe ágyazottan, élményszerű konkrét tapasztalatokra épülve valósul meg.

Értelmi képesség fejlesztése = tapasztaltatás + érzelem + élmény

Az értelmi nevelés további feladatai:

- a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása,

- az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás és a kreativitás fejlesztése).

Az érzékelés-észlelés folyamata a minél több érzékszervre ható tapasztalással pontosodik, finomul, tökéletesedik.

A figyelem: az önkéntelen figyelemtől jusson el a szándékos figyelemig, mely folyamat során a figyelemtartósságát, terjedelmét, átvitelét is fejlesztjük differenciált feladatokkal.

Az emlékezet: az önkéntelen rövid idejű emlékezettől jusson el a szándékos, bármikor előhívható mechanikus és logikai emlékezetig, melynek során differenciált feladatadással fejlesztjük rövid és hosszú távú emlékezetüket.

A különböző tevékenységekkel, tapasztalatok szerzésével fejlődik **képzeletük**.

A gondolkodás: a képszerű, szemléletes gondolkodástól a gondolkodási műveletek (analízis, szintézis, összehasonlítás) intenzív gyakorlásával közelítsen a fogalmi gondolkodás szintjére. Problémamegoldó- és kreatív gondolkodásuk fejlődik, ha lehetőségük van a kísérletezésre, a helyes megoldás megtalálására, és ehhez mindig a gyermekek rendelkezésére állnak különféle eszközök.

4.5.3. Sikerkritérium - a fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- összefüggően, folyamatosan, nyelviileg helyesen felépített, bővített mondatokban tudnak beszélni,
- ismerik és használni tudják a névmásokat, névutókat, helyesen alkalmazzák az igemódokat és igeidőket,
- alakilag jól érthetően, megfelelő hangsúlyozással, hangleyjtéssel, tisztán beszélnek,
- bátran kezdeményeznek beszélgetést társaikkal, felnőttekkel,
- kialakul beszédfigyelmük.
- képesek nyugodtan végighallgatni egymást,
- ismerik a dolgok-jelenségek közötti összefüggéseket,
- megfigyelőkéességük pontos, lényegét megragadó,
- emlékezetük pontos, megbízható,
- szándékos és tartós figyelmük a különböző tevékenységekben kialakult,
- hallott információkat pontosan észleli és megkülönbözteti,
- szem-kéz koordináció jól funkcionál, együttmozgása jó,
- elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről,
- ellenőrzik saját tevékenységeiket, gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthetően fejezi ki.

4.6. Az eltérő fejlődésű és a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelés, fejlesztése

4.6.1. Fejlődési zavarokkal küzdő gyermek

- pszichikus funkciók fejlődése területén részképességzavart mutató,
- viselkedési, magatartási, beilleszkedési zavarral küzdő,
- kommunikációs zavarral küzdő,
- veleszületett vagy szerzett fogyatékossgal élő (látás, hallás, mozgás, ...).

A különböző fejlődési zavarokkal küzdő gyermekek differenciált fejlesztésére különös gondot kell fordítanunk.

4.6.1.1. Feladatunk:

- szakemberek segítségével felmérjük elmaradásuk mértékét, a fejlesztésük lehetőségeit,
- differenciált módon, személyre szabott fejlesztési terv kidolgozásával arra kell törekednünk, hogy minden fejlődési zavarral küzdő, fogyatékossgal élő, gyermekünk önmagához mérten maximálisan fejlődjék,
- fejlesztésre szoruló gyermekeink igénybe vehetik óvodapedagógusunk segítségét, aki – a szenzoros-integrációs Terápiás műhely elvégzésével – differenciált módon alkalmazhatja a szabadidős tevékenységeken belül a szenzoros fejlesztés elemeit,
- óvodánkban dolgozó fejlesztő óvodapedagógus segítséget nyújt a fejlesztendő gyermekek megfelelő, differenciált, csoportban történő fejlesztéséhez az óvodapedagógusok számára,
- **az óvodapedagógus feladata:**
 - a szülők felvilágosítása és a gyermek szakemberhez való irányítása - Nevelési Tanácsadó, Családsegítő Központ, logopédus, szakorvos, pszichológus -.
 - az óvodában dolgozó logopédussal és pszichológussal rendszeres kapcsolatot tartanak, a gyermekek fejlődéséről kölcsönös tájékoztatást adnak.

4.6.1.2. Tehetséggondozás

- a különböző területeken kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekeink saját képességeikhez mérten maximálisan fejlődhessenek,
- differenciált módon, személyre szabott fejlesztési terv kidolgozásával kell ezekkel a gyermekekkel foglalkoznunk,
- fel kell hívni a szülő figyelmét arra, hogy mely területen tapasztalunk gyermekénél kiemelkedő képességet,
- meg kell keresni és ajánlani a szülőknek azokat a lehetőségeket (szakkör, sportegyesület, énekkar, ...), ahol a gyermek tehetséggondozása szakemberek segítségével még eredményesebb lehet.

4.6.2. A **kiemelt figyelmet igénylő** gyermek

kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

- különleges bánásmódot igénylő gyermek:
 - sajátos nevelési igényű gyermek
 - beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
 - kiemelten tehetséges gyermek, tanuló
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése:

Mottó:

„A fogyatékosok jelenlétükkel humanizálják a társadalmat és felhívják figyelmünket sérülékenységünkre!”

4.6.2.1. Jogi szabályozás:

- 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- A 2012.évi CXCV. Törvény a nemzeti köznevelésről
- 32 / 2012. (X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 14/1994. (VI.24.) MKM rendelet a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatról, és módosításai: 3/1998 (IX.9.) OM r. és 19/ 2004.(VI.14.) OM r.
- **20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet**
- Intézményi Alapító Okirat

4.6.2.2. A **sajátos nevelési igényű** gyermek fogalma:

Sajátos nevelési igényű az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság véleménye alapján:

- Testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, halmozottan fogyatékos, s megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességgel küzd.
- A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességgel küzd.

Óvodánkban – a Csicsergő tagóvodában - vállaljuk annak a kisgyermeknek az integrációját, aki:

- szakértői bizottság véleménye alapján integráltan nevelhető, és
- III. kerületi lakos, és
- mozgássérült, vagy beszéd fogyatékos, vagy enyhén értelmi fogyatékos, vagy a nevelési-tanulási folyamatban akadályozott és
- fejlesztéséhez az intézmény rendelkezik a szükséges személyi és tárgyi feltételekkel.

4.6.2.3. Az integrálás lehetőségének további feltételei:

- mozgássérült gyermek képes legyen legalább segédeszközzel helyváltoztatásra, segítséggel önellátásra, szobatiszta legyen, képes legyen kapcsolatteremtésre, szükségleteit ki tudja fejezni,
- beszéd fogyatékos gyermek képes legyen kapcsolatteremtésre, szükségleteit ki tudja fejezni,
- értelmi sérült gyermek tanítható, fejleszthető legyen az óvodai csoportban,
- pszichés fejlődési zavar miatt akadályozott gyermek alkalmas legyen a közösségi életre, ne veszélyeztesse önmagát vagy társait.

4.6.2.4. Az integráció általános elvei:

- az integrációt az egész nevelőtestület felvállalja,
- a csoportjukban integrációt folytató kollégákat az egész alkalmazotti közösség támogatva segíti,
- az integrálhatóság minden esetben egyéni döntést igényel, figyelembe véve az összes körülményt,
- csoportba való beosztás előtt az óvodapedagógusok személyesen találkoznak a gyermekkel és a szülőkkel. Csoportkialakításhoz az óvodavezető figyelembe veszi az óvodapedagógusok véleményét, [egy hónap próbaidőt köt ki a gyermek érdekében](#).
- az első három hónapban kiemelt figyelmet fordítunk a szülőkkel történő kölcsönös kommunikációra, mely idő alatt eldönthető, hogy a gyermekek optimális fejlődésének feltételei biztosítottak-e az adott csoportban, intézményben.
- a sajátos nevelési igényű gyermek befogadása, segítése nem jelenthet túlzott terhet a csoportban élő gyerekek, felnőttek számára.

4.6.2.5. Az integráció nem megvalósítható,

- ha káros hatása van a **sajátos nevelési igényű** gyerekekre, a csoportra, a nevelőkre,
- ha nem szolgálja a **sajátos nevelési igényű** gyerek fejlődését, szükségleteinek kielégítését,
- ha óvodapedagógiai eszközökkel nem oldható meg a közösségi együttélés kialakítása a gyerekek között,
- ha a pedagógus testi-lelki terhelése túlzott.

4.6.2.6. A Befogadó szemlélet alapelvei:

„Az elfogadás mércéje az, hogy valaki mennyire hajlandó a saját értékén emberszámba venni egy sérültet, s mennyire hajlandó beengedni abba a világba, amelyikben valamennyien élünk.”

Zsebe- Bíró

- minden gyermek speciális. A pedagógus nem az átlaghoz igazodik, hanem minden gyerekekben az egyedi, csak rá jellemző sajátosságokhoz,
- bármely gyermeknél előfordulhatnak problémák. A problémák természetes velejárói a tanulásnak, nem kizárólagosan az egyénből fakadó gyengeség tünetei,
- a speciális megsegítés igénybevétele minden gyermek joga. Kiterjed az önismeret, a megismerési technikák, a differenciált bánásmód és az együttműködés biztosítására,
- a gyógypedagógus komplex segítséget nyújt a befogadó intézménynek,

- egyéni fejlesztési terv készül minden gyermekre,
- a szegregációtól az inklúzióig az integráción keresztül vezet az út.

4.6.2.7. A Szakértői Bizottság szakvélemények tartalmaznia kell:

- a **sajátos nevelési igényű** gyermek tényének megállapítását, annak okait,
- az integrált nevelés lehetőségét,
- a nevelési javaslatokat, fejlesztési területeket,
- az intézmény kijelölését név szerint,
- a kontroll vizsgálat időpontját (1. vizsgálat után 1 évvel, 12 éves korig értelmi és pszichés zavar esetén 2 évente, testi és érzékszervi fogyatékoság esetén 3 évente)

4.6.2.8. A csoportszervezés elvei:

- integráló csoportban maximum 15 gyerek mellett maximum 3 sajátos nevelési igényű gyermeket fogadunk (lehetőleg különböző problémával),
- mozgássérültek integrációja elsősorban a földszinti csoportokban történik (emeleti csoportokban abban az esetben lehetséges, ha a gyermek számára nem okoz gondot a lépcsőn járás)

4.6.2.9. Az eredményes integrálás személyi és tárgyi szükségletei:

- inkluzív, befogadó környezet alkalmazottak, szülők, gyerekek részéről,
- fogyatékoság típusának megfelelő utazó gyógypedagógus,
- integráló csoportokban gyógypedagógiai asszisztens,
- speciális segédeszközök
- sérülés specifikus környezet - akadálymentes rámpa, kapaszkodók -,
- kerületi Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézet, mint szakszolgálat közreműködése - utazó gyógypedagógus, tanácsadás -,
- integráció folytatása a kerületi iskolákban (Bárczy, Pais, Szerűskert, Tímár, Zipernowsky).

4.6.2.10. A sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai integrálásának célja:

- közösségbe való beilleszkedésük segítése (alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóság, érzelmi élet, együttműködés fejlesztése) - óvodapedagógiai eszközökkel,
- képességeik fejlesztése (vizuális, akusztikus, taktilis, motoros, és nyelvi) – gyógypedagógiai eszközökkel,
 - a hiányzó vagy sérült funkciókat helyreállítani, újakat kialakítani,
 - a meglévő ép funkciókat bevonni a hiányok pótlása érdekében,
 - funkciók egyensúlyát kialakítani,
 - speciális segédeszközöket elfogadtatni, használatukat megtanítani,
 - egyéni sikereket segítő tulajdonságokat, funkciókat fejleszteni,
- befogadóvá váljon az intézmény, lelkileg is.

4.6.2.11. Az integrációs folyamatban közreműködő partnerek és feladataik:

- **Szakértői és rehabilitációs bizottság:** diagnosztizál, javaslatot tesz, kontroll vizsgálatot végez, folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermek fejlődését, vizsgálja az intézményi feltételek meglétét.

- **Szülő** lehetősége a gyermekkel részt venni vizsgálatokon és terápiás foglalkozásokon. Kötelessége a gyermek fejlődése érdekében mindent megtenni.
- **Gyógypedagógus:** értelmezi a SZB szakvéleményét, elvégzi a rehabilitációt, speciális egyéni fejlesztést, javaslatokkal segíti az óvodapedagógus munkáját, közreműködik a szülővel való kapcsolattartásban, egyéni fejlesztési tervet készít (BNO kód esetén).
- **Intézményfenntartó:** helyben biztosítja az integrált nevelés feltételeit, a szakértői bizottság felé adatokat szolgáltat az integráló intézményekről.
- **Óvoda:** A sérült kisgyermek részére is biztosítja a harmonikus, elfogadó, az eredményeket értékelő környezetet. A gyermek iránti elvárásokat az állapotának súlyosságához, jellegéhez igazítja. Terhelhetőségét biológiai állapotához, személyiségjegyeihez igazítja.
- **Óvodapedagógus:**
 - individuális módszereket alkalmaz,
 - szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít (ha nincs BNO kód),
 - foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti,
 - nevelési helyzetek megoldása során alternatívákat keres,
 - alkalmazkodik az eltérő képességekhez, viselkedésekhez,
 - együttműködik a szakemberekkel, javaslataikat beépíti a pedagógiai folyamatokba.

4.6.2.12. A sérülés specifikus fejlesztés elvei, feladatai:

Mozgáskorlátozott gyermek

Mozgáskorlátozott az a gyermek, akinél veleszületett vagy szerzett károsodása, funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

Típusok:

- végtagredukciós fejlődési rendellenesség, szerzett végtaghiány,
- petyhüdt bénulást kiváltó kórformák (miopátiák, izombetegségek – DMP, nyitott gerinc),
- korai agykárosodás utáni mozgás rendellenességek,
- egyéb maradandó mozgásállapot változás.

Cél a lehető legnagyobb mértékű önállóság elérése, pozitív személyiségjegyek, képességek erősítése, az ép és mozgáskorlátozott gyerekek közötti kölcsönös elfogadás és tolerancia kialakítása.

Kiemelt feladat:

- eszközhasználat gyakorlása,
- környezet megismerése mozgásos érzékelési lehetőségekkel is,
- megtanult mozgások alkalmaztatása,
- a tiltott mozgások kerülése,
- több játékidő és minden tevékenységhez elegendő idő biztosítása,
- énkép, önértékelés fejlesztése,
- függőségi beállítódás, sérültség tudat csökkentése,

- társas kapcsolatok fejlesztése

Egyéni fejlesztést szomatopedagógus végzi. Mozgáskorlátozottak Óvodai Integrációja minősített gyógypedagógiai program segítségével történik az integráció.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermek (50-69 IQ)

Feladat:

- spontán tanulás biztosítása,
- társakkal való együttműködés kialakítása,
- kommunikáció fejlesztése,
- élmények, tapasztalatok biztosítása,
- érzelmi, értelmi, motoros és szociális képességek fejlesztése.

Középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek (35-49 IQ)

Feladat:

- az alapmozgások kialakítása, fejlesztése,
- minimális kontaktus, kooperációs készség, kommunikáció fejlesztése,
- beszédindítás, beszédmegértés fejlesztés, aktív szókincs bővítése,
- önkiszolgálási szokások kialakítása,
- játéktevékenység fejlesztése,
- kognitív funkciók fejlesztése.

Az értelmi sérült gyermek esetében fokozott szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztusokkal kísért, egyszerű verbális utasításoknak, a zenének, ritmusnak, és a sok ismétlésnek. Fontos, hogy sok szeretetet kapjon, testi-lelki szükségletei kielégüljenek, a környezete sem alul-, sem felülterhelést ne rójon rá.

Beszéd fogyatékos, súlyos akadályozott beszédfejlődésű gyermek

Az akadályozott beszédfejlődésű gyermekre jellemző az alacsony szintű anyanyelvi fejlettség, a beszédszervek gyengesége, a beszédhangok tiszta ejtésének hiánya, szegényes szókincs, a beszédmozgásokról szerzett emlékek felhasználásának hiánya, grammatikai fejletlenség, az utánzó képesség gyengesége.

Típusok:

- megkésett beszédfejlődés,
- centrális dyslalia (működésből fakadó beszédzavar),
- rinofónia (súlyos orrhangzóság)
- fejlődési dysfázia (a beszéd időbeli és strukturális zavara),
- elektív mutizmus (választott némaság),
- afázia (a beszéd teljes vagy részleges elvesztése),
- beszédhibához kapcsolódó tanulási zavar (dyslexia, dysgraphia, dyscalculia)

Feladat:

- mozgás és kommunikáció fejlesztése,
- anyanyelvi fejlesztés,
- vizuomotoros készség fejlesztése.

Beszédfigyatékos gyerekek egyéni fejlesztését logopédus végzi. A „Taníts meg engem” című minősített gyógypedagógiai fejlesztő program segítségével történik az integráció.

Autisztikus, autista gyermek

Az autizmus-spektrumzavar lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és sajátos gondolkodási képesség minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autisztikus gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas viselkedés, kommunikáció, a rugalmas viselkedés, a szervezés és kivitelezés képességének minőségi sérülése és az egyenetlen képességprofil.

Cél a viselkedési és gondolkodási készségek fejlesztése.

Feladat:

- kommunikáció, szociális és kognitív készségek fejlesztése,
- meglévő töredék készségek használata,
- egyéni motiváció megteremtése,
- egyéni, speciális módszerek alkalmazása

Pszichés fejlődési zavar miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek

- **Agresszív magatartású gyermek**
Testi erejét fitogtatja, játékának tartalma és stílusa is agresszív, rombol, állandó vibrálás jellemzi. Preferáló megerősítő módszer hatékony: a jó tulajdonságait erősítjük, ehhez a körülményeket megteremtjük. Megbízásokat adunk, motiváljuk, tevékenysége révén dicsérjük. Együttműködési szituációkat teremtünk csoporttársainak kisebb csoportjaival.
- **Szorongó gyermek**
Ép intellektus mellett eltér az adott korosztálytól elvárható viselkedéstől. Jellemző, hogy tudja, de nem meri mondani. Énképe negatív, önértékelése alacsony, alulteljesít. Vegetatív tüneteket is mutathat, társas kapcsolatai beszűkülnek. Kiemelten fontos a szorongó gyerek számára a pozitív megerősítés, a jó társas kapcsolatok kialakítása, sikerélmény biztosítása. Elvárásainkat csak fokozatosan emeljük, kialakítjuk reális önképét, többféle megoldási stratégiát gyakoroltatunk be. Szülők felé a pozitív történéseket naponta jelezzük.
- **Figyelemzavaros gyermek**
Nem tud koncentrálni, rendetlenség van körülötte, nem tudja megszervezni az életét, gyakorlás nem segít.
- **Hiperaktív gyermek** (figyelemzavar, motoros nyugtalanság, tanulási nehézség együttes)
Motoros nyugtalanságra jellemző, hogy állandóan mozgásban van az optimális ingerlési szint fenntartása érdekében. Belső ingerlő központja alulműködik.

Tanulási nehézségre jellemző, hogy speciális az információ feldolgozás módja, az információk szétszóródtak. Hibáiból nem tanul. Cselekvését a következményekkel nem tudja összekapcsolni, büntetés hasztalan.

Fontos számára az azonnali megerősítés, a pozitív, elfogadó légkör. Fizikailag is mellette kell állni, segíteni, rövid, világos, egyszerű utasításokat adni. Meg kell tanítani arra, hogy kérjen segítséget. Csak azt szabad elvárni tőle, amire képes. Sikerélményeket kell biztosítani számára.

Hasznos lehet a sikert adó mozgásos tevékenység, elsősorban ami vestibuláris ingert biztosít. Csapatjáték nem megfelelő. Túlmozgatni, lefárasztani sem szabad, mert átbillen. Vestibuláris inger számára az autózás, televíziózás. Metakommunikációt nehezen érti, saját korosztályával gyenge a kapcsolata.

- **Dyslexia**

Tünetei megjelennek a beszédben, írásban, olvasásban, magatartásban.

Jellemzője a hangtévesztés, szótagcsere, összetett szavak elő-és utótagjának cseréje. A dyslexiás gyerekeknek nyelvfejlődési elmaradásaik vannak, mint pl. megkésett beszédfejlődés, makacs beszédhiba, ügyetlen beszédszervi mozgások, szűk aktív szóincs, szótalálási nehézségek, rövid és grammatikailag helytelen mondszerkesztés, gyenge verbális emlékezet, rossz nyelvi elemzőképesség. Fejletlen lehet ritmusérzéke, lehet dominancia zavara, nehezen alakul ki a testsémája, ügyetlen a mozgása, rosszul tájékozódik térben és időben, szerialitási zavarai vannak.

A dyslexia-veszélyeztetettség az olvasás tanulás megkezdése előtt diagnosztizálható, és terápiával megelőzhető. Gósy Mária módszerével végzi a szűrést, Meixner Ildikó módszerével a fejlesztést az intézménybe kijáró logopédus.

Óvodapedagógus feladata elsősorban a beszédhang hallás, térérzékelés fejlesztése.

- **Dyscalculia**

Számolási nehézség. Az érzékelés-észlelés, mozgás, figyelem, emlékezet, gondolkodás, beszédfejlődés nehézségeivel függ össze.

- **Dysgraphia**

Írásbeli kifejezés zavara. Iskolás korban felismerhető tanulási zavar.

- **Motoros koordinációs zavar**

Jellemzője az „ügyetlenség”. Típusai: a mozgástervezés zavara (diszpraxia), a testhelyzet megállapításának zavara (agnózia), a megfelelő irány megállapításának zavara (külső tér észlelésének zavara: jobb-bal)), csökkent izomtónus(hypotónia).

Kommunikációs zavarok

- **Mutizmus**

Jellemzője, hogy az otthoni környezeten kívül a gyermek sem felnőttel, sem gyermekkel nem létesít verbális kapcsolatot, viselkedése erősen szorongó. Feladatunk elsősorban szorongásuk oldása, sikerélmények biztosítása. Verbális megnyilatkozást nem szabad erőltetni, esetleg a fülbesúgás technikájára megtaníthatjuk.

- **Artikulációs zavar:** pöszeség, orrhangzós beszéd.

- **Beszédfolyamatosság zavara:** dadogás, hadarás.

- **Hangadási rendellenesség:** diszfónia (rekedtség).

4.6.2.13. Egyéni fejlesztési terv

A sajátos nevelési igényű gyerekek fejlődésének dokumentálásához egyéni fejlesztési tervet kell készíteni. Amennyiben a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján a diagnózis BNO kóddal szerepel a fejlesztési tervet gyógypedagógus készíti el a mellékletben szereplő TŰ 365. sz. Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció egyéni fejlődési lap nyomtatványon.

Amennyiben BNO besorolás nem szerepel a diagnózisban óvodapedagógus készít egyéni fejlesztési tervet.

Tartalma:

- gyermek neve, születési ideje,
- óvodai felvétel ideje,
- szakértői bizottság megnevezése, a szakvélemény dátuma, felülvizsgálat ideje,
- diagnózis, vizsgálati eredmények,
- fejlesztendő területek,
- fejlesztési ütemterv havi bontásban,
- elért eredmények.

4.6.2.14. Vizsgálatok

Problémás terület	vizsgálat	kidolgozó	végezheti
Beszédfejlődés	DIFER	Nagy József	Óvodapedagógus, pszichológus
Dyslexia szűrés	GMP teszt	Gósy Mária	logopédus

4.6.2.15. Sikerkritérium:

- a **sajátos nevelési igényű** gyermek beilleszkedik az óvodai csoportba, amely közösség húzóerőként hat rá,
- a gyógypedagógiai fejlesztés hatására képességei optimálisan fejlődnek,
- a többségi gyermek és felnőtt közösség az együttélés során olyan humán értékekkel gazdagodik, mint elfogadás, tolerancia, segítőkészség, felértékelődik az egészség, mint érték.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nevelése

A nevelési tanácsadó szakvéleménye alapján egyéni fejlesztést igénylő gyerekek nevelésében közreműködik az intézmény fejlesztőpedagógusa, utazó logopédusa, pszichológusa, akik egyéni fejlesztési tervük és a szakvélemény előírásai szerint egyéni, vagy mikrocsoportos szervezési formában erősítik a kisgyermek gyengébb képességeit. A szakvéleménnyel rendelkező gyerekek nevelése az óvodai csoportban differenciált bánásmódot és egyéni módszereket igényel, valamint a fejlesztésben résztvevő intézményi

és kerületi szakemberek szoros együttműködését. Ennek érdekében fejlesztő team működik az intézményben.

A kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

A tehetséges gyerekek képességeinek sokoldalú és differenciált fejlesztése érdekében az óvodai csoportban az alapvető nevelői attitűd, hogy minden kisgyermekben találjuk meg azt a pozitívumot, ami az ő erőssége, s ennek egyéni továbbfejlesztése, kibontakoztatása során találkozunk kiemelten tehetséges gyermekekkel is. A tehetséges gyermek lehetőségeinek kibontakoztatásában eszközünk lehet a család figyelmének ráirányítása a gyermek tehetségére, a lehetőségek közös felkutatása, pályázatok keresése és alapítványi támogatások biztosítása. Kiemelt figyelmet fordítunk a hátrányos helyzetű és tehetséges gyermekekre; együttműködési szerződéssel, alapítványi támogatással biztosítjuk, hogy hátrányos szociális és anyagi körülményei miatt egy gyerek se maradjon ki a számára fejlődési lehetőséget biztosító tevékenységből, programból. (részletek az esélyegyenlőségi programban.)

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek életkörülményeinek, fejlődésének figyelemmel kísérése, a hátrányt okozó tényezők kizárása és kompenzálása az óvoda feladata. A gyermekvédelmi megbízott koordináló, megoldó és tájékoztató szerepe mellett a csoportos óvodapedagógusok egyéni, differenciált bánásmóddal, célzott figyelemmel, kiemelkedő toleranciával járnak el a gyermek érdekét mindig a figyelem központjában tartva. Rendszeresen megbeszélést kezdeményeznek a szülőkkel a gyermek fejlődéséről, életkörülményeiről, egyéni tanácsadást nyújtva. Óvodai fejlesztőprogramot abban az esetben kell szerveznie az intézménynek, ha a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya eléri a 10 %-ot.

5. A NEVELÉSI PROGRAM KIEMELT TEVÉKENYSÉGI FORMÁJA

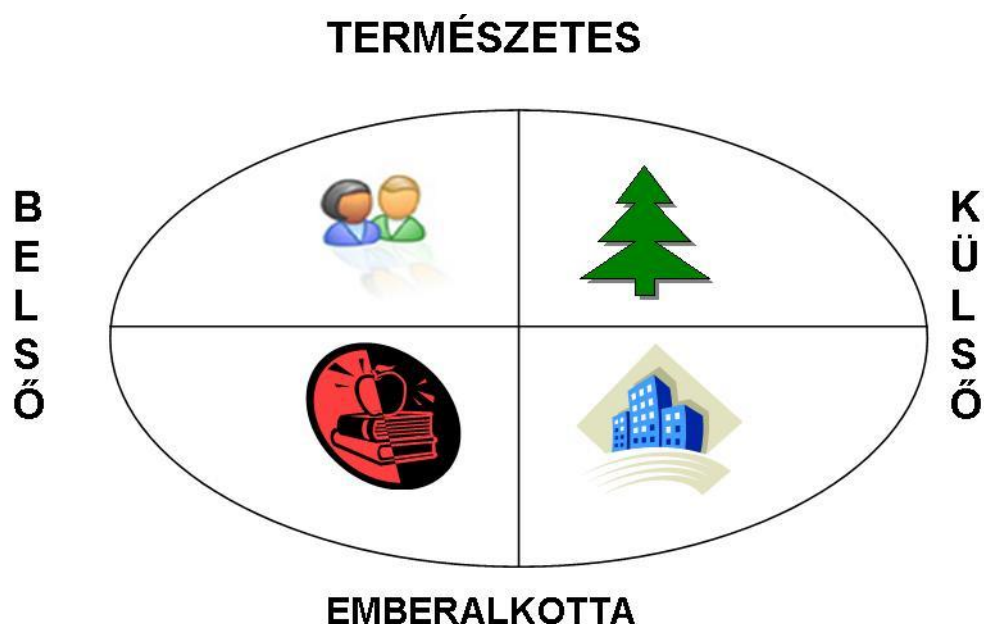
5.1. A Játékos Természetismereti Program

A gyermek fejlődését

- a genetikai adottságok,
- az érés törvényszerűségei,
- **a környezeti hatások** együttese határozza meg.

Környezeten értjük mindazt, ami körülvesz bennünket, aminek mi is alkotóelemei vagyunk, amiben az életterünk van, ahonnan az életfeltételünket biztosítjuk.

A környezetet következőképpen ábrázolhatjuk.

- **Természetes külső** – az élő és élettelen természet. Ide tartoznak a levegő, a víz, a talaj, a növények és az állatok.
- **Természetes belső** – a saját fizikális állapotunk. Ide kapcsolódnak az ezt megelőző tényezők, az egészség, és az egészséges életmód.
- **Ember alkotta külső** – az épített környezet, a technikai rész és az ahhoz tartozó viszonyok.
- **Ember alkotta belső** – az ÉN -ünk, vagyis a belső világunk, lelki egészségünk, önértékelésünk, konfliktuskezelésünk, és a tudásunk.

A részek kölcsönhatásban vannak egymással, a működő kapcsolatok hatására létrejön az ÉN attitűdje (beállítódásai). Az attitűd összetevői a szokások, érzelmek, és az ismeret.

A környezeti nevelés, tehát több mint a környezet megismerése.

Óvodában a környezettudatos, környezetre figyelő magatartás megalapozását tartalmazza. Az óvodáskorú gyermekek érzelemorientáltak, ezért az óvodai környezeti nevelésnek is érzelemorientálnak kell lennie.

Az óvodás gyermekekre a holisztikus látásmód a jellemző. (holosz: görögül azt jelenti, hogy egész, ép, osztatlan).

A gyermek nem részeken, részleteken keresztül közelít a természethez, hanem azt a maga teljességében, osztatlanságában próbálja megismerni. Ilyenkor minden érzékszervét használva szinte megízleli, megtapintja a világot.

Ez az élményszerű, játékos megismerési mód az óvodás korosztály számára a legcélravezetőbb.

5.1.1. A program tartalma

Programunk a természet szeretetére, védelmére nevelést az óvodapedagógusok kiemelt feladatának tekintik. A gyermekek nevelése során az óvodapedagógusok alakítanak ki az életkori sajátosságoknak megfelelően pozitív szokásokat, szokásrendszereket, viselkedési formákat a természetes illetve a gyermekeket körülvevő társadalmi környezetben, ébresszenek pozitív attitűdöket az élővilág, a szép környezet és annak megőrzése iránt. A természet és a környezet megismerése során a gyermekek ismerjék meg a természethez való tartozás érzését. Tapasztalják, hogy részei vagyunk a természetnek, s annak megóvása az ember egyik legfontosabb feladata. Ha a gyermekek nyitottá válnak a természet és a környezet szépségei iránt, akkor felnőhet egy olyan nemzedék, amely tenni is képes lesz annak megőrzéséért.

A természettel és környezettel való ismerkedés az életkor növekedésével egyre táguló, az ismeretszerzésben alapvetően mélyülő folyamat.

Az ismeret átadása akkor a leghatékonyabb, ha gazdag tevékenységrendszerbe ágyazva a gyermekeknek minél sokoldalúbb, minél több érzékszervére ható tapasztalatszerzésre, és élményszerű átélésre ad lehetőséget. A gyermekek meglévő ismereteit spontán érdeklődését, megismerési vágyát minden esetben figyelembe kell venni. A program tartalma tehát az óvodapedagógus által tervezetteken kívül a gyermekeknek minden környezetéből származó élményre, tapasztalatára, ismeretére kiterjed.

Így válik lehetővé, hogy a gyermekek olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyek az életkoruknak megfelelő, biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz, a természettel és környezettel való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához nélkülözhetetlen.

A program lehetőséget ad arra is, hogy segítségével megismertessük gyermekeinket a nemzeti kultúra értékeivel, olyan néphagyományokkal, népszokásokkal, melyek a lakótelepen élő gyermekek számára is érthetőek, élvezetesek, élményt adóak.

5.1.2. A játékoság

Az óvodás gyermek természetes életformája a játékos lét, mely magában foglalja a másik két tevékenység – a tanulás és a munka – részfunkcióit is, biztosítva ezzel a hatékonyságot.

Az óvodáskorú gyermek megismerőtevékenységére az indirekt tanulás a jellemző. A tapasztalatszerzést, az élményszerű rácsodálkozást a különböző helyzetekben szervezett közös játékok nagymértékben segítik.

A kezdeményezéseken, sétákon, kirándulásokon szervezett játékokat a gyermek önként vállalva játssza. A játékos helyzet, a szerepvállalás a gyermek aktivitását váltja ki, olyan élményekhez juttatja, melyek könnyen felidézhetők, így segítik a tapasztalatszerzés folyamatát, a gyermek személyiségfejlődését.

A természetismereti, dramatikai, személyiségfejlesztő játékok olyan helyzeteket teremtenek, melyekben a gyermek főleg mozgás közben szinte minden érzékszervét felhasználva aktívan tevékenykedik. A játékos helyzetekbe beleéli magát, így olyan érzéseket is átél, melyeket kötöttebb tapasztalatszerzés folyamán nem élne meg.

A játékban a gyermekeknek lehetősége van arra, hogy apró felfedezései segítségével feltárja a körülötte lévő világot, megtanuljon abban tájékozódni. A világban való eligazodáshoz szükség van az emberi kapcsolatok gazdagodására, a kommunikációs készség fejlődésére, a külvilág, a társak és önmaga iránti nyitottság, érzékenység kifejlesztésére.

A „játékos óvoda” olyan lehetőséget nyújt a gyermekek nevelésére, fejlesztésére, melyet minden óvodapedagógusnak tudatosan a nap minden szakában ki kell használni.

Fontos, hogy az óvodapedagógus olyan játékokat válasszon, melyek személyiségéhez közel állnak, melyekben ő is szívesen szerepet vállal, partnerként a „játszva tanuló – tanulva játszó” gyermeknek. Az óvodapedagógus a játékgyűjteményéből mindig az adott csoport összetételének legmegfelelőbb, legélvezetesebb játékot válassza ki, melyek leginkább segítik a tapasztalatszerzés folyamatát.

A játékos tapasztalatszerzés a csoportban csak derűs, nyugodt légkörben, türelmes, játékos, érzékeny óvodapedagógus vezetésével valósulhat meg. Az ebben a szellemben nevelt gyermekek egymás iránt nyitottak, segítőkészek, türelmesek, véleményüket megfogalmazni képesek, az új ismeretek, tapasztalatok iránt érdeklődők, kíváncsiak lesznek.

A játékgyűjteményt lásd a 2. számú mellékletben.

5.1.3. A kirándulás

A természet szeretetére nevelés akkor hatásos, ha a gyermekeknek természetes környezetben, érzelmeikre ható, élményeket nyújtó gazdag tapasztalatszerzésre van lehetőségük. Ezért programunk egyik legfontosabb eleme a kirándulás. Ezek a mindig előre tervezett programok - melyek témáját, tartalmát a gyermekek spontán érdeklődése alakíthatja, megváltoztathatja - különböző időtartamúak lehetnek, néhány perces sétától a fél napig tartó kirándulásig. A gyermekek érezzék magukat biztonságban a kirándulás minden percében, szerezzenek élményeket, élvezzék a tevékenységek örömét.

A kirándulás alatt a gyermekek közösségi érzései, magatartási szokásai, értelmi képességeik, érzelmeik, a természethez és a környezethez fűződő viszonyuk rendkívül jól fejleszthetőek. A tapasztaláshoz társított szóbeli értelmezés gazdagítja a gyermekek szókincsét, elősegíti a fogalmi gondolkodás kifejlődését.

A kirándulások tartása, akkor lehetséges, ha a szülő írásban igényli annak megszervezését és vállalja a kirándulással járó költségeket.

5.1.4. A mikrocsoportos séta

Előre megtervezett, az óvoda környékén lévő 5 – 6 fős gyermek létszámmal való, néhány perces (10 – 20 perc) séta. Lehetőség nyílik az azonos korú, azonos érdeklődésű gyermekek mikrocsoportos foglalkoztatására, tapasztaltatására, élményszerzésére, az ismeretanyag bővítésére. Fő jellemzője a családi hangulat.

5.1.5. A természetsarok

Nevelési céljaink megvalósításához a jól kialakított és minden nap használt természetsarok nélkülözhetetlen.

A természetsarok feleljen meg az egészségügyi, pedagógiai és esztétikai követelményeknek. Ideális, ha legalább 3 négyzetméter alapterületű, és lehetőleg természetes alapanyagú. A gyermekek kedvük és érdeklődésüktől függően egymás zavarása nélkül tevékenykedhessenek benne.

Az itt tartott felfedezésre váró tárgyak sokrétűsége az óvodapedagógus személyiségétől, a csoport érdeklődésétől, aktivitásától függ. A természetsarokban történik a növény- és állatgondozás. E gondoskodásra és szeretetre váró élőlényekkel kialakított aktív kapcsolat nagymértékben segítik nevelési céljaink elérését, fejlesztik a gyermekek felelősségtudatát, érzelmeit. A természetsarok a helye az óvodában történő kísérleteknek is. Ezek teszik lehetővé, hogy a gyermekek közvetlenül érzékeljenek összefüggéseket és olyan ok-okozati összefüggések változásait figyelhessék meg, melyeket a természetben nem tudunk bemutatni.

5.1.6. A nyári tábor

Önkéntes jelentkezés alapján, minden korosztály számára egy hetes táborozási lehetőség az Almáskert Óvodába járó gyermekek számára.

A tábor helyszíne Fadd – Dombori, természetvédelmi környezet.

Az egy hétig – hétfőtől-vasárnapig – tartó táborban a gyermekek megismerkedhetnek a természetvédelmi terület szépségeivel, sok élményt nyújtó programban vehetnek részt.

A táborban résztvevő gyermekek és az óvodapedagógusok között mélyül a közösségi együttlét érzése.

A nyári tábor tartása, akkor lehetséges, ha a szülő írásban igényli annak megszervezését és vállalja a táboroztatással járó költségeket.

5.1.7. Az óvodapedagógus személyisége

Programunk olyan óvodapedagógust igényel, aki megfelelő ismeretekkel rendelkezik, a természet és a környezet felé nyitott, annak megőrzéséért tenni is képes, szereti és igényli a gyermekekkel a közös játékos tevékenységeket, szívesen, gátlások nélkül vállal ő is szerepet. Érzelmeit, lelkesedését ki tudja mutatni, színes egyéniségevel, tevékenységével példát tud adni a gyermekek számára. Nevelési stílusát a különbözőség elfogadása, a gyermeki személyiség mindenkorai tiszteletben tartása, az új iránti nyitottság, rugalmasság jellemzi.

Ezt a programot azoknak az óvodapedagógusoknak ajánljuk, akik pedagógiai munkájuk során arra törekednek, hogy a gyermekek szeretetben, érzelmi biztonságban, szabad, nyugodt légkörben sok szép élménnyel gazdagodva élvezzék az óvodai életüket.

A kirándulások és a mikrocsoportos séták szervezése és megvalósítása választható tevékenység az óvodapedagógusok számára.

5.1.8. A természet szeretetére nevelés kapcsolata az óvodai élet tevékenységformáival

A gyermekek a természetből és környezetből szerzett ismereteiket **játékokban** használják, átéli, folyamatosan gyakorolják. Ehhez az óvodapedagógus megfelelő eszközöket, helyet biztosítson a gyermekek számára.

Fontos, hogy a kirándulásokon és a tapasztalatszerzés folyamán szerzett élményekről a gyermekek bármikor beszélhessenek, feltehessék kérdéseiket. Így fejlődik kommunikációs készségük, bővül szókincsük, mélyebbé, tartalmasabbá válnak ismereteik.

A gyönyörködő rácsodálkozás élményét átélő gyermekek hangulatát az adott pillanathoz illő verssel, mesével meg lehet erősíteni. Így a hangulat tovább él, illetve a vers segítségével felidézhető. Az **anyanyelvi nevelés** szempontjából így a versen és mesén keresztül művészeti eszközökkel juttathatjuk magasabb készség, képesség szintjére a gyermekeket.

A gyermekek közös élményeiket örökítsék meg. Az óvodapedagógus biztosítson számukra különböző technikákat, melyek közül szabadon választhassanak.

Az adott élményhez keresett énekes játék, testnevelési játék mélyebbé, könnyebben felidézhetővé teszi azokat.

Matematikai nevelés feladatainak megvalósításánál használja fel az óvodapedagógus a kiránduláson gyűjtött és az évszakra jellemző terméseket, melyek a megszerzett tapasztalatokat mélyítik, rendszerezik, élményeiket gazdagítják.

5.1.9. Az óvodában ünnepelhető környezeti jeles napok időrendi sorrendben

Október 04.	Állatok világnapja
November 25.	Katalin nap - gyümölcság hajtatása
December 04.	Borbála nap - termésjóslás
Február 2.	Medve nap - időjósló nap
Március 22.	Víz napja – játék a vízzel
Április 22.	Föld napja – virág, növény ültetés az óvoda udvaron
Május 10.	Madarak és fák napja - közös óvodai kirándulás

5.1.10. A környezet tevékeny megszerettetése

5.1.10.1. A tevékenység célja: a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – emberi – tárgyi világ értékei iránt.

Pozitív attitűdök ébresztése az élővilág a szép környezet és annak megőrzése érdekében. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér és síkbeli szemléletének alakítása.

5.1.10.2. A feladatok

- a környezet tevékeny megszerettetésére nevelés részterületeinek tartalma 3–6–7 éves korban,
- az óvoda és a család kapcsolatának alakítása.

5.1.10.3. A környezet tevékeny megszerettetésére nevelés részterületeinek tartalma 3-7 éves korban

Társadalmi és természeti környezet megismerése

A gyermekek

- rendelkezzenek koruknak megfelelő ismeretekkel a **családról**, a családtagokról, az egymáshoz fűződő viszonyokról, az együttélés tapasztalatairól, a család szükségleteiről, a családtagok otthoni munkájáról, a családban betöltött szerepekről,
- szerezzenek tapasztalatokat az óvoda környezetében megfigyelhető **felnőttek foglalkozásairól**, látogassanak el néhány munkahelyre, ahol megfigyelhetnek munkafolyamatokat, technikai eszközöket, gépeket,
- legyen tapasztalatuk az orvos, a védőnő, a betegellátás feladatairól, ismerjék a gyógyszerek használatát, a baleset megelőzést,
- legyenek képesek megnevezni az emberi **testrészeket**, ismerjék és gyakorolják tisztántartásukat, ismerjék érzékszerveiket, azok funkcióit, védelmét,
- ismerjék a **közlekedési eszközöket**, látogassanak el Metró-állomásra, hajóállomásra, vasútállomásra, repülőtérre. Ismerjék a megkülönböztetett járműveket, látogassanak el tűzoltólaktanyába. Tudják rendszerezni a közlekedési eszközöket különböző szempontok szerint (pl. vízi, légi, szárazföldi vagy teher-, személyszállító ...),
- ismerjék a **gyalogos közlekedés** szabályait, a közlekedési eszközökön a helyes viselkedési szabályokat,
- ismerkedjenek meg Óbuda természeti és épített környezetével, nevezetességeivel, kiránduljanak például az Óbudai Szigetre, a Gőtés tóhoz, látogassanak el a Kiscelli Múzeumba, a Tűzoltósághoz, a terület könyvtárába...
- látogassanak el **múzeumokba**, ismerjék a helyes viselkedési szabályokat. Ismerjék meg Budapest szépségeit, kiránduljanak például a Margit-szigetre, a Budai Várba, az Országházba ...,
- figyeljék meg a **napszakokat**, ismerjék az egyes napszakokban ismétlődő tevékenységeket,
- figyeljék meg az **évszakok** változásait. Tanuljanak meg gyönyörködni az évszakok szépségeiben, színeiben. Ismerjék az évszakok időjárását, jelenségeit (borús, szeles őszi idő, dér, zúzmara, jégvirág, jégcsap, különböző csapadékok ...),
- a kiválasztott területen figyeljék meg az **évszakváltozások hatását** a növény – és állatvilágra (rovarok élete, költöző madarak, madáretetés, növények élete ...),
- **gyűjtsenek** magvakat, terméseket, és a természetben található, érdeklődésüket felkeltő kincseket a természetsarokba. Rendszerezék azokat különböző szempontok szerint,
- ismerjenek különböző évszakokban érő **gyümölcsöket és zöldségeket**. Legyen alkalmuk a gyümölcsökkel, zöldségekkel termőhelyén ismerkedni, például almaszedés. Szerezzenek tapasztalatokat alakjukról, ízükről, színükről, illatukról. Használják fel különböző módon az egyes zöldségeket, gyümölcsöket (egyék nyersen, készítsenek zöldség illetve gyümölcssalátát, süssenek süteményt ...),
- végezzenek a természetsarokban **kísérleteket** vízzel, hóval, levegővel, talajjal, növényekkel
 - **hajtassanak** különböző növényeket,
 - **csíráztassanak** magvakat,
 - figyeljék meg néhány állat életét – giliszfafarm, csiga, botsáska ...,
 - ismerkedjenek a **gyógyfüvekkel és gyógyteák** ízével,
 - ismerjenek különböző **virágokat** – színüket, illatukat,

- ismerkedjenek az **állatvilággal**. Látogassanak el az Állatkertbe, a Vadasparkba, a Skanzenbe...
 - csoportosítsák az állatokat élőhelyük, táplálékuk, jellemző tulajdonságuk szerint,
 - csoportosítsák az állatokat
 - **gondozzanak** a természetsarokban állatokat.
 - tanulják meg tisztelni és szeretni a növény – és állatvilágot,
 - ismerjék meg a **természetvédelem és az állatvédelem** fontosságát (veszélyeztetett, kihalt állatok, növények),
 - ismerkedjenek a **környezetvédelem** fontosságával, például zajártalom, por megfigyelése, kipufogógázok, személteltár ...,
 - ismerjék meg a víz alatti élet szépségét – Állatkert,
 - ismerjék meg a föld alatti világ szépségét – barlanglátogatás,
 - látogassanak el könyvtárba, ismerjék meg a könyvek sokféleségét, fontosságát,
 - látogassanak el iskolába, ismerkedjenek az ott folyó munkával, az iskolások életével.

5.1.10.4. Játékos matematikai tapasztalatok 4-6-7 éves korban

A gyermekek

- hasonlítsanak össze, válasszanak szét tárgyakat, személyeket, halmazokat különböző szempontok szerint,
- ismerjék a magasabb-alacsonyabb, ugyanolyan magas, hosszabb-rövidebb, ugyanolyan hosszú, szélesebb-keskenyebb, ugyanolyan széles, nehezebb-könnyebb, ugyanolyan nehéz ... fogalmakat,
- rendezzenek sorba tárgyakat, személyeket, halmazokat, mennyiségi tulajdonság, szubjektív rendezési szempontok, szabályok szerint,
- ismerjék a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmát, becsléssel, párosítással legyenek képesek különböző halmazok mennyiségét meghatározni,
- halmazok elemeit számlálják 0-20-ig, képezzenek halmazokat hozzáadással, elvétéssel, ugyanannyivá tétellel,
- ismerjék a sorszámokat,
- szerezzenek tapasztalatokat a geometria körében:
 - hozzanak létre síkbeli alakzatokat különböző síkidomokból,
 - hozzanak létre építményeket különböző testek felhasználásával,
 - ismerjék az irányokat és a helyeket kifejező névutókat.

5.1.10.5. Játékos matematikai tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A gyermekeknek matematikai tapasztalatokhoz, ismeretekhez való juttatására az óvodai nevelés minden területén, a nap bármelyik szakában lehetőség van:

- a környezet megszerettetése közben számtalan lehetőség adódik matematikai tapasztalatok megszerzésére, a már meglévő ismereteket mélyítésére,
- a különböző tevékenységekben az óvodapedagógus minden esetben keresse meg és használja ki a lehetőségeket az új tapasztalatok megszerzésére a már meglévő ismeretek bővítésére,

- a csoport fejlettségi szintjének megfelelően, a gyermekek érdeklődésének ismeretében alkalmanként az óvodapedagógus kezdeményezzen matematikai játékokat, melyekben a gyermekek problémamegoldó gondolkodása, matematikai tapasztalatokhoz való jutása dominál.

5.1.11. Az óvoda és a család kapcsolata

A nevelőmunka csak akkor sikeres, ha az óvodapedagógus szoros kapcsolatot alakít ki a családokkal. Az óvoda nyitottsága a családdal való megfelelő kapcsolat kialakításának előfeltétele. Az ünnepek, a gyermekek számára szervezett rendezvények nyitottá tétele, a szülőket is nyitottá, közvetlenebbé teszi az óvoda irányába. A kirándulások alkalmával a szülők kíséretének igénylése is a kapcsolat alakításának eszköze. Az óvodapedagógusnak lehetősége van arra, hogy megfelelően kialakított kapcsolat esetén közvetetten alakítsa a család bizonyos dolgokról – például a természetről, állatokról stb. – kialakított szemléletét. Az óvodában végzett tevékenységekből a séták, kirándulások helyszíneiből a családok ötleteket meríthetnek. A szülői értekezleteken céltudatosan is lehet programajánlatokkal szolgálni.

5.1.12. Sikerkritérium - a fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

A gyermekek

- tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét,
- tudják születési helyüket és idejüket,
- ismerik a környezetükben lévő néhány intézmény – például bölcsőde, iskola, orvosi rendelő ... rendeltetését,
- felismernek néhány feltűnő összefüggést a tárgyak, jelenségek között,
- gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában,
- ismerik a közlekedési eszközöket,
- ismerik az állatvilágot, s annak egyedeit képesek csoportosítani különböző szempontok szerint,
- kialakulnak az állatokhoz fűződő pozitív érzelmeik,
- testrészeiket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolják és ismerik,
- igényesek testük tisztaságára,
- felismerik a napszakokat,
- különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellegzetességeiket, jelenségeiket,
- ismerik a növény fogalmát, a növénygondozást, növények életét, fejlődésük feltételeit,
- kialakulnak a növényekhez fűződő pozitív érzelmeik,
- ismernek gyümölcsöket, zöldségeket, azok fogyasztásának szabályait,
- kialakulnak azok a viselkedési formák, pozitív attitűdök, melyek a természeti és társadalmi környezet megőrzéséhez, védelméhez szükségesek,
- szókincsük ennek megfelelően gazdagodik, beszédfejlettségük ezáltal fejlődik, értelmük tágul,
- szívesen vállalkoznak problémák megoldására,

- értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat,
- össze tudnak mérni halmazokat becsléssel, párosítással,
- elő tudnak állítani különféle elemekből többet, kevesebbet, ugyanannyit,
- a tárgyakat meg tudják számlálni 20-ig,
- képesek geometriai tulajdonság szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni,
- ismerik az irányokat,
- értik és követni tudják a helyeket kifejező névutókat.

5.2. Óvodánkban ünnepelt népszokások, hagyományok programjai

Az ünnep olyan különleges időszak, amikor a közösség a megszokottól, a hétköznapiaktól eltérő módon viselkedik, hagyományosan megszabott előírásokat és tilalmakat tart be.

A népszokások az ünnepekhez kapcsolódó szokásokat jelentik.

Az óvodapedagógusok feladata, hogy mindazt a sok szép hagyományt, szokást, amit egy nemzet sok évszázadon keresztül képes volt megőrizni, az óvodások életében tovább ápolják.

Fontosnak tartjuk, hogy az itt élő budapesti gyermekek ismerjenek bizonyos néphagyományokat, népszokásokat, de csak olyanokat elevenítsünk fel, amelyeket megértenek, s az érzelmeiken keresztül, játékos formában építhetünk be óvodai életükbe.

Ünnepeinken a szülők, a családok is részt vesznek. Közös programjainkat a szülők is várják, mert az örömteli együttünneplés a gyermekekkel, óvodánk közösségével számukra is fontos.

A hagyományápolás célja: az intézmény hagyományainak ápolása, ezek fejlesztése és bővítése, valamint az intézmény jó hírnevének megőrzése.

Az óvoda helyi hagyományai közé tartozó rendezvények a közösségi élet formálását, a közös cselekvés örömeit szolgálják, a gyermekeket az egymásiránti tiszteletre nevelik.

5.2.1. Az óvodánkban ünnepelhető néphagyományok, jeles napok

Szeptember 29.	Mihály napja
November 11.	Márton napja
November 25.	Katalin napja
December	Advent
December 6.	Mikulás
December 13.	Luca napja
December	Karácsony
Január 1.	Újévköszöntő
Január 6.	Vízkereszt
Február 2.	Medvehiedelmek
Február	Farsang
Március	Sándor, József, Benedek
Április	Húsvét

5.2.2. Az óvoda ünnepei, hagyományai

- **A Mihály napi almavásár**

A Mihály napi almavásárt – amely a régi idők vásárait jeleníti meg – egy közös almaszüret előzi meg a csobánkai almáskertben.

A magunk szüretelt és fényesített almákat ezen a napon a gyermekek árulják szüleiknek jelképes összegért.

- **Márton napja**

Márton napját november 11-én tartjuk.

Ezen a napon elmeséljük a gyermekeknek Szent Márton legendáját, aki a ludak óljába bújt, hogy kitérjen püspökké választása elől, de a ludak gágogása elárulta őt.

Ez a nap időjósító nap is: „Márton napján, ha a lúd jégen jár, akkor karácsonykor vízben poroszkál.” Ezen a napon megfigyeljük az időjárást, melyet lerajzolunk, és karácsonyig díszítjük vele a csoportszobát. Karácsonykor megfigyelhetjük, hogy a regula igaz-e.

- **Katalin napja**

November 25-én ünnepeljük Katalin napját.

Ezen a napon gyümölcsfaágat hajtatunk, amely ha kizöldül karácsonyig, az eladó lány férjhez megy.

Ez a nap időjósító nap is, mely szerint: „Ha Katalin kopog, akkor karácsony locsog” viszont, „Ha Katalin locsog, akkor karácsony kopog.”

- **Advent**

Az Advent az egyházi év kezdete, a karácsonyi előkészület négyhetes időszaka.

Óvodánkban ebben az időszakban a szeretetet és a várakozás érzése erősödik fel. Rengeteg olyan személyiségfejlesztő, csoportalakító játékot játszunk, melynek témája a szeretet. Ilyenkor beszélgetünk családtagjainkról, legjobb barátainkról, ismerőseinkről.

Minden évben hagyományosan megrendezzük adventi hangversenyünket – Almáskert Óvoda – Örömenénket – Csicsergő Óvoda, ahol gyermekeink, a szülők és az óvoda alkalmazotti közössége is szerepel.

A hangversenyt megelőzi egy közös adventi koszorúkészítés a szülőkkel és gyermekekkel. Ilyenkor minden csoportban megtalálható az adventi koszorú, melynek első lángját a nagycsoportosok gyújtják meg.

Az Almáskert Óvodában az óvoda „legnagyobb” gyermekei a „szeretet lángjával” minden csoport adventi gyertyáját meggyújtják, majd közösen ünnepelünk az óvoda folyosóján a központi adventi koszorú alatt.

Innen számítva négy héten keresztül minden héten meggyújtunk még egy-egy gyertyát.

- **Mikulás**

December 6. – Mikulás napja.

Ezen a napon igazi csoda várja a gyermekeket.

Az Almáskert Óvodában a „Mikulás szobába” érkezik a kedves és mosolygós „Mikulás”, A Csicsergő Óvodában ezen a napon az óvodapedagógusok mesejátékkal örvendeztetik meg a gyermekeket, és végül mind három óvodában ajándékokat osztogat a gyermeknek a Mikulás.

- **Luca napja**

Erre a napra december 13-án kerül sor.

Luca napja az óvodások számára egy rendkívül kedves, bohókás ünnep. Ilyenkor történik a Luca napi „kotyolás”.

Ezen a napon a hagyományoknak megfelelően Luca - búzát ültetünk, amely ha karácsonyra sűrűre nő, akkor bő lesz a termés. A cserépbe gyertyát tűzünk, ami a karácsonyi asztalt díszítheti otthonukban.

Ilyenkor sütjük a Luca - pogácsát, melynek a közepébe fóliába becsomagolt pénzt helyezünk el, ami jó játékot biztosít a gyermekeknek, hiszen, aki pénzes pogácsát talál, az szerencsés lesz. Természetesen ügyelünk arra, hogy minden kisgyermeknek jusson a pénzes pogácsából is.

Ez a nap leányoknak dologtiltó nap. Ha ezen a napon a lányok és asszonyok varrnának és fonnának, bevarrnák a tyúkok fenekét, azok nem tudnának tojni.

Mi ezt úgy elevenítjük fel, hogy ezen a napon a lányok nem végeznek naposi munkát, a néphagyomány felelevenítése mindig nagy derűtséget okoz.

- **Karácsony**

A karácsonyt óvodánkban igen bensőséges keretek között ünnepeljük.

Az Almáskert és Gázgyár óvodában az utolsó adventi gyertyagyújtás ismét közösen történik az óvoda előterében található központi adventi koszorúnál. Közösen elénekeljük az adventi ének mind a négy versszakát, és ilyenkor regöl a *Téka együttes*.

A közös ünneplés után a csoportokban is meggyújtják az adventi koszorú utolsó gyertyáját, az Almáskert és Gázgyár Óvodában mely a másnapi karácsony eljöttét jelenti már.

A Csicsergő Óvodában aznap közös játszódélutánra hívják a szülőket az adventi időszak lezárásaként.

Az óvodai karácsonyi ünnepségen elmeséljük vagy betlehemes játékkal bemutatjuk a gyermekeknek a kis Jézus születésének történetét.

- **Újév**

Azon a napon, amikor először jövünk az ünnepek után óvodába, újévi jókívánságokat mondunk egymásnak.

- **Medvehiedelmek**

A néphit szerint e napon – február 2-án - a medve kijön a barlangjából körülnézni.

Ha napos az idő és meglátja a saját árnyékát, megijed, visszabújik, mert még rossz idő következik, hosszan tartó lesz a tél. Óvodában is megfigyelhetjük a gyerekekkel közösen az időjárást ezen a napon. Ebből következtethetünk a medve viselkedésére, majd a későbbi időjárásra, évszakváltásra.

- **Farsang**

Február a farsang hónapja. Mely tart Vízkeresztől, Hamvazószerdáig.

Óvodánkban a farsang ünnepe nem egy napra korlátozódik, hanem egy hétig tart.

Az ünnepségsorozat egy szalmabábu, a „kiszebáb” égetésével kezdődik, az óvoda udvarán közösen, amely a tél és a betegségek elűzését, a tavasz várását, hívását jelképezi.

A farsang első és utolsó napja között a csoportok más-más ötlettel, játékkal teszik színesebbé a gyermekek életét. Ilyenkor kerülhet sor farsangi fánk sütésére, indián napra, pizsama partira, medve napra, rongyos bálra...

A farsang utolsó napja az ünnepségsorozat fénypontja, a jelmezbál. Ezen a napon minden gyermek jelmezbe bújik és bemutatkozik, egész délelőtt mulatunk. Ilyenkor fogyasztjuk el a magunk készíttette süteményeket.

- **Sándor, József, Benedek – Meleghezó napok**

Ezekben a napokban az időjárás megfigyelésére van játékos lehetőség.

- **Húsvét**

Az óvodában leginkább a húsvétnek az előkészületei zajlanak. Különböző népi technikákat igyekszünk bevarázsolni a csoportokba, mint például a berzselés, viaszolás, és különböző festőnövényekkel való tojásfestés.

A húsvéti megemlékezés az óvodában a „nyuszi” által az óvoda udvarán felejtett apró ajándék formájában történik.

A fiúk ezen a napon elmondják locsoló versüket és meglocsolják a lányokat rózsavízzel.

Az általunk ünnepelt néphagyományok köre nem tartalmazza az összes Magyarországon ünnepelt néphagyományt és természetesen nem mindig az eredeti formájában emlékezünk meg a néphagyományokról.

Az óvodánk pedagógusai azért választották ezeket a néphagyományokat, szokásokat mert úgy gondoljuk, hogy ezek azok, amelyek még az óvodáskorú gyermek számára érthetőek és élvezhetőek.

5.2.2.1. Az Almáskert és a Gázgyár Óvoda őszi és téli óvodai programjai

Ünnep, hagyomány	Időpont	Program
Óvoda névadó ünnepség Almáskert nap	szeptember	• Almafa ültetés • TÉKA táncház • Bográcsolás
Gázgyár nap	október	• TÉKA táncház • Zsíros kenyér parti
Közös óvodai kirándulás	szeptember	• Pomáz: almáskert
Mihály napi almavásár	szeptember	• Alma árulása
Állatok világnapja	október	• Kirándulás: (Vadspark, Állatkert, Mezőgazdasági vagy Természet- tudományi Múzeum)
Márton nap	november	• Libás játékok
Ovi Újság – Almáskerti Hírmondó megjelenése	november	• Cikk írása az óvoda életéről, a szülőket érintő kérdésekről
Adventi gyertyagyújtás	november, december	• Adventi koszorú készítése • Karácsonyi versek, énekek tanulása
Adventi Hangverseny	november	• Zenés, verses műsorok
Mikulás	december	• Mikulás szoba elkészítése, • Mikulás vásár
Luca napi kotyolás Luca napi vásár	december	• Ének tanítás • Ajándékok készítése
Karácsonyi regölés	december	• TÉKA együttes
Gyermekek karácsony	december	• Fenyő díszítés • Ajándék készítés
Felnőtt karácsony	december	• Közös ünnepség fahérsztal mellett

5.2.2.2. Az Óbudai Csicsergő Óvoda őszi és téli óvodai programjai

Ünnep hagyomány	Időpont	Program
Szüreti vigasság	szeptember	• Szőlő préselés • Zenés, táncos mulatság
Állatok világnapja	október	• állatbemutató
Márton nap	november	• Libás játékok
Advent	november,	• Adventi koszorú készítése • Karácsonyi versek, énekek tanulása
Mikulás	december	• Bábelőadás
Karácsonyi vásár	december	• Karácsonyi ajándékok készítése és árusítása
Örömuzene	december	• Hangverseny a gyermekek és szülők számára
Advent - Karácsonyi játszódelután	december	• Közös játék, éneklés szülőkkel, gyermekekkel
Felnőtt évbúcsúztató	december	• Közös ünnepség fehérasztal mellett

5.2.2.3. Az Almáskert és a Gázgyár Óvoda tavaszi programjai

Ünnep, hagyomány	Időpont	Program
Farsang hete	február	• Álarcosbál • Rongyos bál • Indián, - Cica,- Bogár... nap • Fánk sütés • Kézműves foglalkozás
Március 15. megemlékezés	március	• Kokárda, • csákó készítése • Kossuth nóták éneklése
Víz világnapja	március	• Kísérletezések, játékok a vízzel
Húsvét	április	• Nyuszi váró készítése • Tojás festés, • Locsolkodás
Föld napja	április	• Virágok, növények ültetése az óvoda udvaron
Madarak és fák napja	május	• Közös óvodai kirándulás

Ünnep, hagyomány	Időpont	Program
A kerület napja	május	- Kiállítás szervezés Óbudáról , vagy a tűzoltók munkájáról - Kirándulás - Óbuda nevezetességeinek megtekintése - Kör-, versenyjátékok az óvoda udvarán
Egészségnap	május	Zöldség-, gyümölcssaláta készítése
Gyermeknap	május	- Versenyjátékok - TÉKA táncház
Kihívás napja Sportnap	május	sportjátékok
Anyák napja	május	egyénenkénti köszöntés
Évzáró, ballagás	május	- a gyermekek rövid műsora - kerti parti

5.2.2.4. Az Óbudai Csicsergő óvoda tavaszi programjai

Ünnep, hagyomány	Időpont	Program
Farsang hete	február	- Álarcosbál, jelmezbál - Rongyosbál
Víz világnapja	március	Kiállítás készítés
Március 15.	március	Kokárda, csákó készítése
Húsvét	április	- Tojás festés, - Locsolkodás
Nyitott hét	április	Bemutató foglalkozások tartása szülők részére
Csicsergő Nap	április	- Növény ültetés - Újság készítés - Alma együttes műsora - Óvoda történeti kiállítás
A kerület napja Flórián nap	május	- Kiállítás szervezés Óbudáról , vagy a tűzoltók munkájáról - Kirándulás - Óbuda nevezetességeinek megtekintése
Anyák napja	május	Édesanyák köszöntése
Madarak és fák napja	május	Fák örökbefogadása
Gyermeknap	május	játszóház
Kihívás napja, Sportnap	május	sportjátékok
Házi búcsúzó	május	versek, dalok, játékok előadás - kisebbeknek

Ünnep, hagyomány	Időpont	Program
Búcsúzó	május	• versek, dalok, játékok előadás – szülőknek • kerti ünnepség

5.2.2.5. A három óvodának közös ünnepei, programjai

Ünnep, hagyomány	Időpont	Program
Gyermekeknek: gyermeknap	május	Versenyjátékok az óvoda udvarán, Alma együttes
Felnőtteknek:		
• Karácsony	december	Közös gyertyagyújtás,
• Pedagógusnap	június	Fehér asztal

5.2.2.6 A nyitott óvodai ünnepek

- **Almáskert Óvoda:**
 - Almáskerti Névadó Ünnepség
 - Mihály napi almavásár
 - Adventi Hangverseny
 - Luca napi vásár
 - Mikulás
 - Gyermek karácsony
 - Farsang – jelmezbál
 - Anyák napja
 - Évzáró – ballagás
- **Óbudai Csicsergő Óvoda:**
 - Szüreti vigasság
 - Karácsonyi játszódépután
 - Adventi vásár
 - Örömszene
 - Farsang - jelmezbál
 - Csicsergő nap
 - Anyák napja
 - Gyermeknap
 - Sportnap
 - Búcsúzó

- **Gázgyári Óvoda**
 - Mihály napi almavásár
 - Mikulás
 - Gyermek karácsony
 - Farsang
 - Sportnap
 - Egészségnap
 - Anyák napja
 - Majális
 - Évzáró

5.2.2.7. Egyedi programok

- **„Játssz velem” program**
 - minden csoportban
 - évente: 4 alkalommal
 - népi játékok, mozgás, diavetítés, kézművesség, játékos vetélkedők...
 - Célja:** az óvoda nyitottságának megfelelően, a szülők bevonása az óvodai életbe, közös együttlét, játszás a gyermekekkel, szülőkkel

5.2.2.8. Hagyományos program az Almáskert Óvodában

- **Ovi Újság – Almáskerti Hírmondó** – megjelenése a nevelési év során egy alkalommal,
- **Madarász Ovi** - 4 csoportszobai, 4 terepi foglalkozás
- **kirándulások, séták** csoportonként a nevelési év folyamán 5-6 alkalommal,
- **kulturális program – színház látogatás:** évente egy alkalommal.

5.2.2.9. Hagyományos program az Óbudai Csicsergő Óvodában

- **Ovi Újság – Csicsergő Hírmondó** - megjelenése a nevelési év során egy alkalommal,
- **Elveszett Állatokat Gyógyító, Ellátó Elhelyező Alapítvány állatbemutatói**
- **kulturális program – színház látogatás:** évente egy alkalommal.

5.2.2.10. Hagyományos program a Gázgyár lakótelepi Óvodában

- **kirándulások, séták** csoportonként a nevelési év folyamán 5-6 alkalommal,
- **Madarász Ovi** - 4 csoportszobai, 4 terepi foglalkozás
- **kulturális program – színház látogatás:** évente egy alkalommal.

A hagyományos programok –Madarász Ovi, színházlátogatás, állat bemutatók- akkor lehetségesek, ha a szülő írásban igényli annak megszervezését és vállalja a programokkal járó költségeket.

5.2.3. Az élő népzene hatása a gyermekekre, rajtuk keresztül a családokra

Fontosnak tartjuk a népzene, ezen belül is az élő népzene bemutatását és megszerettetését az óvodás korosztály számára, s ezen keresztül szüleik számára.

Ezért szervezünk olyan programokat, amelynek az alapját a népzene, a népdalok adják.

- **Téka táncház**

Ilyen program szeptemberben a névadó ünnepségünkön rendezett Téka táncház.

Ez alkalomból az együttes különböző népdalokat énekel, néhányat megtanít a gyermekeknek és a táncházon résztvevő szülőknek.

Megismerkedhetünk néhány népi hangszerrel, kipróbálhatjuk a dorombot, az ütőgordont, a tekerőt.

Az együttesel minden alkalommal érkezik egy táncos fiatalember is, aki lépésenként tanítgatja a táncokat gyermekeinknek.

- **Karácsonyi regölés**

Az adventi negyedik gyertya meggyújtásakor a karácsonyi hangulatot a Téka együttes regölése adja meg. Ilyenkor a regöléshez illő öltözetben, hangszerekkel jönnek, és igazi népi rigmusokkal adják elő a karácsonyi regölést.

- **Gyermeknap**

A Téka együttesel legközelebb Gyermeknapon találkozunk, amikor a közös udvari versenyjátékok után, ismét népdalokat tanulnak a gyermekek és az óvodapedagógusok az együttes tagjaitól.

Ez a rendezvény is táncházzal zárul a gyermekek és a vendégségbe meghívott bölcsődések számára.

Ősi értékeink, kultúránk, természeti kincseink megismertetése, megszerettetése és megőrzése közös érdekünk.

A kultúra és az ember a természeti táj szerves része. Ennek tisztelete és óvása fennmaradásunknak mint nemzetnek és mint emberi fajnak alapvető szükséglete.

Óvodánknek óriási felelőssége van abban, hogy a néphagyományokat, népszokásokat miként ismerteti meg a 3-7 éves gyermekekkel, s miként viszik be az óvoda mindennapi életébe.

Az óvodapedagógusoknak vigyázniuk kell arra, hogy ne a hamis falusi romantikát keressék, hanem a természetközelsége nyújtotta lehetőségeket.

Óvodánkban arra törekszünk, hogy a jeles napok érzelmileg közel kerüljenek a gyermekekhez, ismerjék tartalmukat, lényegüket. Fontos az is számunkra, hogy gyermekeink szüleit is bevonjuk ezekbe az ünnepekbe, hiszen az így szerzett közös élmények mélyülnek el igazán.

Ha a népi hagyományainkon nevelkednek óvodás gyermekeink, akkor nemcsak beszédképességük fejlődik, mozgásuk ügyesedik, zenei hallásuk, éneklési, sőt megjelenítő képességük csiszolódik, hanem magyarságuk, ehhez a néphez, földhöz, hazához való kötődésük is megalapozódik.

A TÉKA együttes programjai akkor lehetségesek, ha a szülő írásban igényli annak megszervezését és vállalja a programokkal járó költségeket.

5.2.4. A gyermekközösséggel kapcsolatos hagyományok

- közös megemlékezés a gyermekek születés és névnapjáról,
- ajándék készítése karácsonyra, anyák napjára, az új gyermekek számára, beteg társaknak,
- óvodai ünnepélyek, megemlékezések, rendezvények megtartása
- őszi, téli, tavaszi séták, kirándulások,
- kulturális programok szervezése – báb- zenei- színházi előadások -.

5.2.5. Az alkalmazottakkal kapcsolatos hagyományok

- szakmai napok szervezése,
- kerületi, fővárosi, országos bemutatók szervezése,
- nevelés nélküli munkanapok szervezése,
- pszichológiai tréningek szervezése,
- közös kirándulás szervezése,
- közös ünnepélyek szervezése: karácsony, pedagógusnap
- továbbképzéseken, tanfolyamokon szerzett ismeretek átadása, megvitatása,
- Almáskert Hírmondó és a Csicsergő Hírmondó megjelentetése,
- dajkák továbbképzése, tájékoztatása az aktuális feladatokról,
- a pályakezdő, újonnan belépő, jubiláló dolgozók köszöntése,
- a távozó dolgozók, nyugdíjba menők búcsúztatása, távozásuk utáni kapcsolattartás, programjainkra való meghívásuk,

5.3. A MOZGÁS PROGRAM

A mozgás a gyermekek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. Az óvodás gyermekek szeretnek mozogni, tevékenykedni. Óriási mozgásvágy jellemzi őket.

5.3.1. A mozgásfejlesztés célja:

- a gyermekek mozgásigényének kielégítése,
- a mozgás megszerettetése,
- az esztétikus mozgás kialakítása,
- a természetes nagymozgások – járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás- fejlesztése,
- az egyéni képességek fejlesztése,
- a testi képességek rendszerének (koordinációs és kondicionális képességek – erő, gyorsaság, állóképesség -, ízületi lazaság) fejlesztése,
- az összerendezett, harmonikus mozgás megalapozása,
- a felfrissülés biztosítása.

5.3.2. A mozgásfejlesztés feladatai:

- a gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése,
- mozgásszükségletük kielégítése,
- egészségük megőrzése, megóvása,
- nagy- és finommozgásuk fejlesztése,
- egyensúlyérzékük fejlesztése,
- izomérzékelésük fejlesztése,
- térérzékelésük fejlesztése,
- szem-kéz, szem-láb koordináció, keresztcsatornák erősítése,
- ritmus-, iram- és tempóérzékük fejlesztése,
- testsémájuk fejlesztése,
- mozgáskultúrájuk alakítása,
- helyzetfelismerésük, a döntés- és az alkalmazkodóképességük fejlesztése,
- egész személyiségük fejlesztése.

Képességek fejlesztése:

- **kognitív:** észlelés (vizuális, tapintásos, mozgásos), gondolkodás (problémamegoldás mozgás közben), emlékezet, figyelem,
- **kondicionális képességek:** erő, állóképesség, gyorsaság,
- **koordinációs képességek:** egyensúlyozás, téri tájékozódás, mozgásészlelés, reakció, ritmus,
- **kommunikációs képességek:** verbális értés, beszéd - mozgás összhangja

Testtudat fejlesztése:

- testkép fejlesztés tükör használatával és izometriás gyakorlatokkal (pl.: tolás, húzás, feszítés),
- testfogalom fejlesztés tükör előtt, több érzékszerv bevonásával,
- testséma fejlesztés utánzó mozgással, gesztus játékokkal.

Lateralitás erősítése:

- oldalisági dominancia.

Jellemvonások kialakítása:

- akarat, bátorság, önuralom, közösségi érzés, alkalmazkodóképesség, döntési képesség.

5.3.3. A testnevelés feladatai

- az egészség megóvása, rendellenességek megelőzése - lábboltozat, hátizom, hasizom erősítése-,
- ellenállóképesség, edzettség fejlesztése,
- gondozás és egészséges életmódra nevelés kiegészítése,
- a szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése,
- mozgásigény kielégítése, mozgáskultúra növelése,
- mozgásfejlesztésen keresztül képességek fejlesztése, készségek megalapozása,

5.3.4. A mozgás hatása

- az egészséges életmódra nevelésre: fokozza a gyermekek edzettségét, teherbíró képességét,
- az értelmi nevelésre: fejlődik a gyermekek térérzékelése, látása, koordinációs képessége, gyarapodik szókincsük, fejlődik fogalomalakulásuk,
- a szociális fejlődésre: fejlődik a gyermekek „én-tudata”, erősödik „szociális énjük”, kooperációs készségük, problémamegoldó képességük, döntési képességük, kitartásuk, elősegíti a társas kapcsolatok alakulását.

5.3.5. A mozgásfejlesztés tartalma

5.3.5.1. Mozgásfejlesztés tartalma a 3-4 éveseknél

A 3-4 éveseknél a természetes nagymozgások fejlesztésére kell a hangsúlyt fektetni.

Járásgyakorlatok:

- járás helyben, különböző feladatokkal,
- járás irányváltoztatással, kartartásokkal,
- fel- és lelépés.

Futásgyakorlatok:

- futás megindítása, ill. megállítása,
- futás különböző irányokba,
- futás feladatokkal, versenyfutás.

Ugrásgyakorlatok:

- szökdelések helyben és haladással, sorozatugrások,
- mélyugrás szerekről.

Dobásgyakorlatok:

- hajítás helyből távolba terpeszállásból,
- hajítás helyből célba terpeszállásból.

Támasz- és függésgyakorlatok:

- csúszás, kúszás, mászás talajon, vonalak között, szerek alatt,
- gurulás a test hossz tengelye körül,
- függés udvari játékokon, bordásfalon.

Egyensúlygyakorlatok:

- egyensúlyozás talajon, vonalak, szerek között az ismert nagymozgások felhasználásával.

Labdagyakorlatok:

- labda gurítása különböző testrészekkel, elkapása,
- labda feldobása és elkapása.

A mozgásos tevékenységek, játékok megkedveltetését a mindennapi testnevelések alkalmával kezdjük. A bátortalan, visszahúzódozó gyereknél kivárjuk, amíg bekapcsolódik a többiek játékába. Minden mozgást bemutat, bemutattat az óvónő és azt magyarázattal kíséri. Kiemelt fontosságú ebben az életkorban a **nagymozgások** fejlesztése, változatos kéziszerek használata.

A játékok kiválasztásánál előnyben részesítjük a szerepes-utánzó és futó játékokat. Biztosítjuk, hogy a gyermek választhasson az elvégzendő gyakorlatok közül bátorsága, ügyessége szerint - kudarc kerülés, differenciált bánásmód -, és egyénileg mindenki a neki szükséges segítséget megkapja.

Lehetőséget biztosítunk mozgásos tevékenységre a nap bármely szakában udvaron, csoportszobában, előtérben, hogy gyerekek kipróbálhassák erejüket, ügyességüket - balesetveszély elkerülése mellett -.

5.3.5.2. Mozgásfejlesztés tartalma a 4 – 5 éveseknél

A 4-5 éveseknél a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztésére kell a hangsúlyt fektetni.

Járásgyakorlatok:

- egyenletes járás tapssal, dobbantással, stb.,
- járás tapssal a test síkjaihoz igazodva (előtt, mögött, felett stb.).

Futásgyakorlatok:

- futás 3-4 akadályon át,
- futás fel- és lelépéssel,
- futás tárgyhordozással,
- versenyfutás különböző rajthelyzetekből.

Ugrásgyakorlatok:

- szökdelések páros és egy lábon, sorozatugrások,
- helyből magas- és távolugrás.

Dobásgyakorlatok:

- hajítás helyből távolba harántterpeszállásból,
- célba hajítás helyből vízszintes és függőleges célra.

Támasz- és függésgyakorlatok:

- csúszás, kúszás, mászás talajon, vonalak között és szereken,
- fel-, le- és átmászás,
- pókjárás, rákjárás,
- gurulóátfordulás előre,
- haladás függésben.

Egyensúlygyakorlatok:

- egyensúlyozás vonalon és vízszintes szereken az ismert nagymozgások felhasználásával,

Labdagyakorlatok:

- kétkézes dobások: mellső, felső, alsó,
- labda dobása társnak, labda elkapása,
- labda pattogtatása különböző módokon.

Kiemelt feladatunk a testséma, állóképesség fejlesztése.

Megelőzzük a rendellenesség kialakulását tartásjavító és lábizomzat erősítő gyakorlatokkal.

A gyerekek változatos mozgáskombinációkban használnak egyre biztosabban kézi szereket.

Kiemelten fontosnak tartjuk a különböző méretű léglabdákkal végzett mozgásos gyakorlatokat

5.3.5.3. Mozgásfejlesztés tartalma az 5-6-7 éveseknél

Az 5-6-7 éveseknél a finommotorika fejlesztésére kell a hangsúlyt fektetni, kisebb testrészekkel végzett mozgással és kézi szerek alkalmazásával.

Járásgyakorlatok:

- járás vízszintes és rézsútós szereken különböző járásmódokkal, kézi szerrel,
- szerek és kéziszerrel átlépése.

Futásgyakorlatok:

- futás különböző feladatokkal, kézi szerrel, akadályok kerülésével sor- és váltóversenyek során,
- futás fel- és le rézsútós szereken,
- iramfutások (gyors-, lassú-, fokozatosan gyorsuló, ill. lassuló futás).

Ugrásgyakorlatok:

- nekifutásból távol- és magasugrás,
- Indiánszökkelés,
- szökkelés kézi szerekkel, akadályok kerülésével,
- szekrényugrás előkészítése,
- felugrás és mélyugrás,
- zsugorkanyarlati ugrások.

Dobásgyakorlatok:

- célba dobás meghatározott technikákkal vízszintes és függőleges célra harántterpeszállásból.

Támasz- és függésgyakorlatok:

- gurulóátfordulás előre és hátra,
- gurulás a test hossz tengelye körül párokban,
- csúszás, kúszás, mászás vízszintes és rézsútós szereken, kézi szerrel,
- talicskázás,
- függésben végzett lábmozgások.

Egyensúlygyakorlatok:

- egyensúlyozás vízszintes és rézsútós szereken az ismert nagymozgások felhasználásával, kézi szerrel és anélkül.

Labdagyakorlatok:

- labdapattogatás különböző módokon,
- labdavezetés helyben és haladással,
- egykezes felső és alsó dobás.

Speciális lábboltozatot erősítő gyakorlatokat, gerinctornát, gimnasztikai gyakorlatokat, testnevelési játékokat mindhárom korcsoportban, a gyermekek fejlettségéhez, a csoport összetételéhez igazodva építjük be a mozgásfejlesztésbe.

Kiemelt feladatunk a térpercepció fejlesztése, a jobb és baloldal fogalmának erősítése.

Egyensúlyérzék fejlesztését billenő, guruló és lengő szerek használatával végezzük.

Matematikai jellegű képességek fejlesztésére is alkalmat nyújt a mozgás - számosság, névutók-: pl. sor-és váltóversenyben számláljuk és jelöljük (kocka, korong) a csoport pontszámát; fogójátékban megszámláljuk és összehasonlítjuk, hogy ki, mennyi gyereket fogott meg; labdavezetésnél a leütéseket számláljuk, összehasonlítjuk...

5.3.6. A mozgás szervezeti formái

Mozgásra, játékos testnevelésre az óvodai nevelés minden napján szükség van:

- Szabadban vagy teremben,
- eszközzel vagy eszköz nélkül,
- spontán vagy tervezett formában.

Spontán mozgások: udvari játék, kirándulások, séták alkalmával

- Futás, futójátékok, sportjátékok, sportversenyek, énekes játékok, játszás különböző udvari mászókaikon, játékokon, ugrókötelezés, ugróiskolák, karikázás, labdázás,

Tervezett mozgásfejlesztés:

- **testnevelési foglalkozás: hetente egy vagy két alkalommal,**
- **játékos testnevelés: hetente egy alkalommal délután – Almáskert és Gázgyár óvodában**
- **mindennapos testnevelés: naponta egy alkalommal, a csoport igényeihez igazítva.**

A szervezett mozgás során a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően gyakorolhassák a különböző mozgásformákat, folyamatosan mozogjanak. A legtöbb időt a sokmozgásos testnevelési játékokra fordítsuk, melyek helyettesíthetik a gimnasztikát és a főgyakorlatot is.

5.3.7. Sikerkritérium – a fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- a gyermekek szeretnek mozogni,
- nagymozgásuk összerendezett, harmonikus, megfelelő ritmusú,
- finommotorikájuk, szem-kéz, szem-láb koordinációjuk összehangolt,
- testtartásukra jellemző az egyenes hát, domborodó mellkas,
- képesek keresztező mozgások végzésére
- a gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan, pontos utánzással végzik.
- egyensúlyérzékük megfelelően fejlett,
- a térben tájékozódnak, ismerik az irányokat, a névutókat, a verbális feladatokat térben lemozogják.
- testtudatuk kialakult, ismerik testüket, tudják azok funkcióit,
- cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak,
- betartják a szabályokat a különböző ügyességi játékok, csoportos-, sor- és váltóversenyek játszásakor.

5.4. AZ ANYANYELVI PROGRAM

Az óvoda szerepe az anyanyelvi nevelésben kiemelt, hiszen a 3-6-7 éves kor a legszenzitívebb időszaka a beszédfejlődésnek mivel: - ekkor fejlődik leginkább a gyermek beszéde.

- egybeesik az ugrásszerű mentális és pszichés fejlődéssel,
- ellensúlyozható az otthoni hátrány,
- játékosan, nem didaktikusan, fejleszthető,
- a gyerekek egymástól is tanulnak.

5.4.1. Célunk: A gyermekek már meglévő anyanyelvi képességeinek differenciált egyénre szabott fejlesztése.

A kapcsolatteremtés egyik legfontosabb eszköze a beszéd, a kommunikáció. Az óvodai élet mindennapjait, egészét áthatja a nyelvi-, illetve a metakommunikáció. Ezáltal vesszük fel a kapcsolatot egymással, számolunk be élményeinkről, tapasztalatainkról, kérjük meg valamire a másikat.

5.4.2. Feladatunk:

- megfelelő és elegendő alkalmat teremteni a beszélgetésekhez,
- a gyermeket mindig végig kell hallgatni,
- beszédhelyzeteket teremteni, játékszituációkat kialakítani, melyben az anyanyelvi képességek fejlesztése kap hangsúlyt.

Az anyanyelvi nevelés során különböző funkciókat fejlesztünk:

- a hangok, hangzók tiszta ejtését,
- az összefüggő beszédet,
- az aktív és passzív szókincset,
- a beszédészlelést és értést.

Ezek elengedhetetlen feltételei a majdani írás és olvasás elsajátításának.

Egyéni beszélgetések alkalmával felmérjük a meglévő nyelvi tudást, beszédállapotot, hiányosságokat. A tapasztalatokat írásban rögzítjük.

A szókészlet felmérését tárgyak, személyek, jelenségek megneveztetésével végezzük. **A mondatfűzés, mondatalkotás képességét** élménybeszámoló és történetmondás során mérjük fel. Az így szerzett tapasztalatok alapján megtervezzük teendőinket, mely alapja a tervszerű, tudatos munkának.

5.4.3. Anyanyelvi nevelésünk feltétele:

- az óvodai nyugodt, derűs légkör, inger-gazdag környezet, mely módot ad a szóbeli megnyilatkozásra,
- nem csak a helyes kiejtésre, mondatfűzésre ügyelünk, hanem a tempóra, hangszínre, hangerőre, hanglejtésre, metakommunikációra,

- az óvodapedagógus beszéde szemléletes, a gyermek számára érthető, tagolt, érzelmeket kifejező, gazdag szókincsű,
- a gyermek minél több beszédet hall, annál több ösztönzést kap az önálló beszédre.
- beszélgetések során fejlődnek a társas kapcsolatok,
- az óvodapedagógus azzal, hogy hogyan szól a gyermekekhez, modellt ad a többieknek,
- az óvónő viszonya a gyermekekhez meghatározza a gyermekek egymás közti viszonyát.
- az óvodában dolgozó felnőttek beszéde egymás között is mintaértékű legyen.

5.4.4. Az óvodai anyanyelvi-kommunikációs nevelés fő területei:

- beszédhallás-figyelem fejlesztése,
- beszédhallás- emlékezet fejlesztése,
- beszédritmus fejlesztése,
- grafomotoros képességek fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédművelés - helyes ejtés -
- kommunikáció fejlesztés - köszönés, bemutatkozás, megszólítás, szándéknyilvánítás, elbeszélés élmény ill. kép alapján, mesebefejezés, személyi adatok -,
- illem - az óvodás gyermek érintkezési kultúrája, megjelenése -,

5.4.5. Anyanyelvi játékok tartalma

5.4.5.1. Anyanyelvi játékok tartalma a 3 -4 éveseknél

- légzéstechnikai gyakorlatok,
- fúvási gyakorlatok,
- ajak-és nyelvgyakorlatok - téri tájékozódás, irányok -,
- hangutánzás.

A problémás hangzókat megismételtetjük érzelmileg közel álló szavakkal, a kritikus hang szerepel a szóban elöl, hátul, középben.

5.4.5.2. Anyanyelvi játékok tartalma a 4-5 éveseknél

- hangfelismerés,
- akusztikus differenciálás - zörejek, hangok -,
- szókincsbővítés,
- rövid és hosszú hangzók elkülönítése,
- ritmus fejlesztés,
- hallási figyelem, emlékezet fejlesztése,
- dominancia kialakulásának elősegítése.

A képek, modellek, élőlények, tárgyak megnevezése, felsorolása közben a passzív szókincs felszínre kerül.

5.4.5.3. Anyanyelvi játékok tartalma az 5-6-7 éveseknél

- ellentétpárok és szinonimagyűjtés,
- mondatalkotás, mondatfűzés történetmesélés közben,
- egy kitalált mese, történet bevezető mondat utáni folytatása,
- hangsorok analízise - szótagra, hangokra bontás -,
- számlálás, ritmus - szótagszámmal megegyező számú, pl. kopogás,
- barkochba,
- **Kommunikációs játék:**
 - **Gesztus:** némajáték - történet hang nélküli eljátszása -,
 - **Mimika:** érzelmek kifejezése tükörben,
 - **Szemkontaktus:** ránézek arra, aki elmegy mellettem, farkasszemnézés.

A beszédfejlesztéshez szükséges a motoros fejlesztés, téri relációk ismerete, kézdominancia kialakítása, ritmusérzék fejlesztése, hallásfejlesztés.

5.4.6. Az anyanyelvi nevelés komplex érvényesülése a különböző tevékenységek közben

Az anyanyelvi nevelés komplex módon érvényesül a nevelési folyamatban. Folyamatos kommunikáció segítségével alapozzuk meg a jó kapcsolatot gyermek és felnőtt között.

5.4.6.1. Gondozás közben

- a gyermek megfogalmazza szükségleteit, bátran segítséget kér,
- megérti a hozzáintézett közléseket, kéréseket.

5.4.6.2. Játékban

A kialakuló társas kapcsolatok fejlesztik a beszédet, a szerepvállalás, követés során gyakorolják a gyerekek az odaillő hanglejtést, mimikát. Gondolkodtató, cselekedtető játékban fejlődik a gyermekek gondolkodása, kifejezőképességük. Olyan szituációkat teremtünk, melyben a gyermek megfigyel, felfedez, új ismereteket szerez, gondolkodik, mindenről beszélhet, kérdéseire választ kap. A gyermek is megválaszolja a hozzá intézett kérdéseket, a gyermekek párbeszédet folytatnak, alkalmazzák a kérdést, felszólítást, kijelentést.

5.4.6.3. Munka közben

- beszédkapcsolatok alakulnak az együttműködés alapjaként,
- az információkat megértik a gyerekek,
- szókincsük bővül - eszközök, szerszámok, edények, műveletek elnevezésének tanulása, gyakorlása -.

5.4.6.4. Tanulás során

A problémamegoldó tevékenység szerves része a párbeszéd. Az óvodapedagógus problémafelvetését követi a gyermeki megnyilvánulás: csodálkozás, hitetlenkedés, hirtelen felismerést követő felkiáltás. A feladatmegoldás során a gyermek tevékenységét, gondolkodását gyakran kíséri félhangos beszéddel. Értékelés során ismét párbeszéd alakul ki, a nevelő értékeli, dicséri, a gyermekek hangot adnak érzéseiknek. Az óvodapedagógus kérdéseit a feldolgozandó anyag logikai sorrendjéhez igazítja, a gyermekek tapasztalataihoz, előzetes ismereteihez, értelmi szintjükhöz, a következő fejlődési szint elérését célzó feladathoz. Természetesnek vesszük, hogy a gyermek megállapításaival, kérdéseivel megállítja a szervezett tevékenység logikai menetét.

5.4.6.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka vizuális tevékenységben

Nyelvi ismeret szükséges már ahhoz is, hogy a gyermek megértse a feladatot, tudja, hogy milyen eszközök, anyagok állnak rendelkezésére. Tudatosítjuk a gyermekekben az anyagok, eszközök, munkafogások elnevezését, ezeket megtanulják, beépül szókincsükbe. A lerajzolt mesetémák fejlesztik a képzeletet, emlékezetet, fokozzák az alkotási vágyat. Gyurmázás – barkácsolás során a térbeli arányok és irányok, viszonyok megnevezésére kerül sor. Fordított a folyamat, amikor azt kérjük a gyermektől, hogy meséljen az elkészült képről. Mindkét irányból a vizuális és verbális kifejezés összhangját mélyítjük el.

5.4.6.6. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc közben

A zenei nevelés jó alkalmat kínál az ének, zene, szöveg, mozgás komplex esztétikai, érzelmi hatásának érvényesítésére. Megzenésített gyermekversek, népi játékdalok fejlesztik a gyermek beszédét. Mondókák, versek elősegítik a helyes ritmusban való beszéd kialakulását. Ritmusjátékok jól alkalmazhatók beszédhibák javítására. Bővül a szókincs fogalompárok gyakorlásakor is - lassú-gyors, halk-hangos, magas-mély-.

5.4.6.7. Mozgásos tevékenységek közben

Közlések megértésére van szükség, hogy a gyermek el tudja végezni az egyes mozgásformákat, cselekvéssorokat. Megértésük azonnal lemérhető a gyermekek mozgásából, reakciójából. Másrésről mozgásfejlesztő munkánk részét képezi a beszédszervek ügyesítése is.

5.4.6.8. A környezet megismerése

A tapasztalatok, élmények felidézését, a közvetlen tapasztalatszerzést (észlelés, érzékelés, mozgás) követő megállapítások a gondolkodást, a beszédaktivitást serkentik. Beszéd és gondolkodás párhuzamos fejlesztését végezzük probléma-szituációk teremtésével.

Matematikai természetű tapasztalatszerzés során gyakorolják a gyerekek a névutók használatát, megtanulják a téri irányok elnevezését. Szókincsbővítés a természeti és társadalmi környezettel való ismerkedés során történik - mesterségek, időjárás, gyűjtőfogalmak-.

5.4.6.9. Bábozás során

Arra ösztönözzük a gyermeket, hogy gyakorolja, hogyan tud bánni hangjával. A visszahúzódozó gyermeket is motiváljuk bábbal, hogy „mögé” bújva megszólaljon. Ha a gyermek saját maga által kitalált szöveggel bábozik, fejlődik képzelete, kifejezőképessége, fantáziája.

5.4.6.10. Verselés, mesélés

Dramatizálás, bábozás során gyakorolják a gyerekek a mondszerkesztést, párbeszédes formát, fejlődik nyelvi emlékezetük. Szókincsük bővül az irodalmi alkotásokban megismert és jelentéstartalommal bíró szavakkal. Mese, vers, mondóka a nyelvtanilag helyes mondatok formálására, tiszta kiejtésre, kifejező előadásmódra ad lehetőséget.

Ünnepeinkhez kapcsolódó hagyományok, irodalmi anyagok bővítik a szókincsét.

Az óvodai élet folyamán a gyermekek saját, egyéni adottságait figyelembe véve, mindennap találkoznak az anyanyelvi fejlődést elősegítő szituációkkal, játékokkal.

Egyéni bánásmóddal biztosítjuk a beszédfejlődésben elmaradt gyermekek felzárkóztatását - inger gazdag környezettel, sikerélmények biztosításával, egyénre szabott fejlesztéssel -.

Anyanyelvi fejlesztő munkánkhoz logopédus segítségét vesszük igénybe.

5.4.7. Sikerkritérium – a fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- tisztán artikulálva, jól hangsúlyozva beszélnek,
- helyes hanglejtéssel, beszéddallammal adnak elő,
- folyamatos, összefüggő mondatokban beszélnek,
- kialakult a dominancia.

6. TEVÉKENYSÉGI FORMÁK

6.1. A játék

A játék az óvodáskor alapvető, mással nem helyettesíthető legfontosabb és legfejleszthetőbb tevékenysége. Az óvodai élet leghatékonyabb személyiségfejlesztő eszköze, az óvodás gyermek elemi pszichikus szüksége.

Az óvodában kiemelten a szabad játéknak kell érvényesülnie.

A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

Az óvodapedagógus a játék stimulálása érdekében problémát vet fel, választásra készítő megjegyzéseket tesz, eszközhasználatra ösztönöz, ötletet ad, vagy elősegíti kidolgozását. Segítséget, példát, mintát nyújt. A szabályjátékot irányítja, irányíthatja.

6.1.1. Célunk

- annak biztosítása, hogy az óvodás gyermek minden tevékenységét játékként élhesse meg,
- a játék igénye minden nap, visszatérő módon hosszantartóan és zavartalanul elégüljön ki,
- a játék során fejlődjen a gyermek mozgása, egész személyisége,
- a gyermekek környezeti kultúrájának megalapozása és gyakorlása a játék segítségével,
- a gyermekek nyelvi fejlesztése és a nonverbális kommunikáció alakítása.

6.1.2. Feladataink

- a játékhoz szükséges feltételek biztosítása,
- az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakoztatása, szükség és igény szerinti együttjátás
- **indirekt játék irányítás, tudatos jelenlét, támogató, serkentő magatartás**
- az én-tudat, társas kapcsolatok és a szocializáció fejlesztése,
- feltételek biztosítása arra, hogy a gyermekeket ért pozitív és negatív élményeket feldolgozhassák,
- a játszó gyermekek megfigyelésére adódó lehetőségek kihasználása,
- a gyermekek mozgásának, értelmi képességének,
- a beszédképességének fejlesztése indirekt módon.

6.1.3. A játékhoz szükséges feltételek:

- a gyermek önállóságának tiszteletben tartása,
- az óvodapedagógus aktív, kiegyensúlyozott, empatikus magatartása,
- a megfelelő légkör, - **vidám, nyugodt, családi, elfogadó, felszabadult hangulat** - hely, - **állandó és ideiglenes játszóhelyek** - idő – **zavartalan játékidő** - és eszköz – **csoport összetételéhez, igényhez mérten** - biztosítása a csoportszobában és az udvaron.

6.1.4. A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták

A gyakorlójáték:

A gyermekek saját maguk felállította szabály szerint ismételtnek dallamokat, rövid mondatokat, rakosgatnak eszközöket, ezáltal képességeiket gyakorolják, spontán fejlődik észlelésük, mozgásuk, beszédük.

Szerepjáték:

A gyermekek tapasztalataikat, ismereteiket, elképzeléseiket és az ezekhez fűződő érzelmeiket játsszák ki, élethelyzeteket alkotnak újra.

Barkácsolás:

A gyermekek maguk által hoznak létre eszközöket, amelyeket felhasználnak játékukhoz.

Bábozás, dramatizálás:

A gyermekek az irodalmi vagy saját élményüket szabadon választott, kötetlen módon bábok, kellékek segítségével játsszák el.

Építő, konstruáló játék:

A gyermekek építő játékelemekből játékszereket különböző alkatrészekből építményeket hoznak létre.

Fejlesztő- és szabályjátékok:

A gyermekek a játék szigorú szabályait betartva, játékos jelleggel ugyan, de feladatot-problémát oldanak meg, mely elősegíti mozgása és értelmi képességeinek fejlődését.

6.1.5. Sikerkritérium – a fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- a játékban domináns a szerep és szabály játék,
- a gyermekek több napon keresztül is képesek egy azon játék témát kitartóan játszani,
- a gyermekek együtt játszanak,
- a szerepeket felosztják egymás közt és végig játsszák,
- közösen alkotnak szabályokat, s azokat pontosan betartják,
- az ismert meséket dramatizálják, bábozzák,
- a gyermekek önállóan kezdeményezik a barkácsolást, az elkészült eszközöket felhasználják a játékukban,
- képesek bonyolult építményeket készíteni,
- részt vesznek az ügyességet, erőfeszítést igénylő játékokban.
- Szabályjátékok során ismerik és betartják a játékszabályokat, képesek a vereség feldolgozására is.

6.2. A verselés, mesélés

A **mese, vers**, az irodalmi nevelés segíti a gyermekeket a szűkebb és tágabb környezetük, a néphagyományok megismerésében.

Élményt nyújt a gyermekek számára, emberi kapcsolatokra tanít, erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket közvetít.

Az érzelmi biztonság megadásának, az anyanyelvi nevelésnek fontos eszköze.

6.2.1. Célunk

- a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi, etikai fejlődésének segítése, az irodalmi élmények segítségével,
- a pozitív személyiségjegyek megalapozása,
- a mese és a vers megszerettetése,
- a gyermekek megismertetése nyelvileg helyes, esztétikailag értékes mesékkel, versekkel (népi mondókák, népmesék, jelentős költők, írók művei),
- irodalmi művek közvetítésével a természet megbecsüléséhez, megóvásához elengedhetetlen érzelmi alap megteremtése,
- értékeljék és vigyázzanak a könyvekre, a könyvek szeretetére, megóvására nevelés,
- elősegíteni a belső kép-teremtést (fantáziafejlesztés).

6.2.2. Feladataink

- a gyermekekben lévő szorongás, feszültség oldása, a mese, vers segítségével,
- az anyanyelv sokoldalú elsajátításának elősegítése, a gyermekek szókincsének és kifejezőképességének bővítése,
- az anyanyelv sajátos ritmusának, hangzásvilágának beépítése a gyermekek aktív nyelvi készletébe,
- a könyvek iránti érdeklődés kialakítása,
- irodalom kedvelő gyermekek nevelése.

6.2.3. Az óvodapedagógus feladata: az érzelmi, értelmi, etikai fejlődés segítése, olyan légkör teremtése a csoportban, melyben

- a gyermekek szabadon választhatnak kedvenc mesét, verset,
- a gyermekek maguk is alkothatnak nyelvi fejlettségüknek és fantáziájuknak
- megfelelően verseket és meséket,
- a gyermekek az élmények és gyakorlások hatására befogadókból, előadókká válhatnak

Az óvodapedagógus nyelvi kifejezés módja legyen modell értékű - mimikája és gesztusai a mű megértését szolgálják, - a beszéd zenei elemeit érvényesítse.

6.2.4. Az irodalmi nevelés tartalma:

Az irodalom eredeti formájában nem írott, hanem kimondott, elénekelt, eltáncolt szó volt.

A kisgyermekek ebben az ősi formában találkoznak vele először.

A **beszélni tanuló gyermekek** ritmusok, dallamok, hangzóviszonyok szerint, spontán, játékos módon szerkesztik a nyelvet, új formákat hoznak létre, halandzsáznak. Ehhez a tevékenységhez igen közel állnak a népi mondókák, dúdolók, csiklandoók, tapsoltatók és más játékok.

3 - 4 éves korban

- a gyermekeknek szánt versanyag nagy része népi mondókákból, rigmusokból és ismert költőink ritmikus, zenei hatású játékos verseiből áll, melyeket játékos mozgással kísérhetnek,
- a meseanyag magyar népmesékből, egyszerű cselekményű, ritmikusan ismétlődő láncmesékből, állatmesékből áll,
- a mondókák, versek, mesék tartalmukban közel állnak a gyermekek mindennapjaihoz,
- kedvelik a róluk szóló verseket, meséket,
- szívesen nézegetnek képeket, színes rajzos illusztrációt tartalmazó könyveket.

4 - 5 éves korban

- a gyermekekben már kialakul a mese, vers iránti szeretet,
- tárgyakról, állatokról, növényekről, természeti jelenségekről szólnak a mondókák és a hangutánzó, tréfás, párbeszédes versek,
- a mesék közül az állatokat emberi tulajdonságokkal felruházók, a kisgyermekek életéről szólók, a halmozó és láncmesék mellett egyszerűbb tündérmeséket is mondhatnak,
- érdeklődéssel hallgatnak ismert személyek gyermekkoráról, hasonló korú kisgyermekéről, állatkölykökről szóló elbeszéléseket,
- mesélnek, verselnek képek alapján és önállóan is,
- dramatizálnak, báboznak (eszközkészítéssel).

5 - 7 éves korban

- a gyermekek szívesen mondanak nyelvtörőket, találós kérdéseket,
- kiszámolókat, párválasztókat, felelgetős, tréfás mondókákat, szójátékokat, nyelvi tréfákat tartalmazó verseket,
- a bonyolultabb szerkezetű népmesék, állatmesék, tündérmesék mellett regéket, mondákat, elbeszéléseket, folytatásos meséket és történeteket is szívesen hallgatnak,
- örömmel adnak elő ismert meséket, történeteket dramatikus játékként vagy bábozással,
- az illusztrált könyvekből a mese fordulatait ismerve önállóan mesélnek,
- maguk is kitalálnak meséket, verseket, történeteket,
- ismerkednek a könyvtárral és az ottani szokásokkal.

6.2.5. Sikerkritérium - a fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Sikerként tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- a gyermekek szívesen ismételve verseket, mondókákat, rigmusokat,
- önállóan is képesek felidézni több gyermek mondókát, néhány verset,
- várják és igénylik a mesehallgatást, sok mesét maguk is ismernek, lényeges mozzanatait, jellemző mesefordulatait alapján fel tudják idézni őket,
- szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak,
- tudnak meséket, történeteket kitalálni, ezeket előadni,
- ismerkednek a könyvtárral, az ottani szokásokkal.

6.3. Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés a művészeti nevelés körébe tartozik, az érzelmeken keresztül hat az emberre. Zenei nevelésünknek saját néphagyományunkból kell kiindulnia, mert a nyelv és a dallam itt tökéletes egységet alkot. A népdalok éneklése, hallgatása a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Meg kell őriznünk néphagyományainkat, hogy később tovább adhassuk. A felnőtt minta utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

„Amíg egy nép énekel, messzire hallatszik, hogy létezik.”

(Sütő András)

6.3.1. Célunk:

A zenei érdeklődés felkeltése, a zenei ízlésformálás, esztétikai fogékonyság kialakítása. A hallás, az éneklési készség, a ritmusérzék, a harmonikus, szép mozgás fejlesztése.

6.3.2. Feladataink (zenei képességek fejlesztésének területei):

- **Éneklési készség fejlesztése:**
 - tiszta éneklés,
 - gyermekek hangjának védelme,
 - önálló éneklés.
- **Zenei hallás fejlesztése:**
 - magasabb és mélyebb hang megkülönböztetése,
 - halkabb és hangosabb közötti különbség,
 - hangszínek felismertetése,
 - belső hallás fejlesztése (dallamfelismerés, dallambújtatás),
 - hangszerek megnevezése, hangszíneinek megismerése.
- **Ritmusérzék fejlesztése:**
 - egyenletes löktetés érzékeltetése,
 - mondókák és dalok ritmusának kiemelése,
 - tempóérzékelés (gyorsabb–lassabb),
 - egyenletes löktetés és ritmus összekapcsolása.
- **Zenei formaérzék fejlesztése:**
 - motívumhangsúly kiemelése mozgással,
 - dallammotívum (visszhangjáték),
 - ritmusmotívum (ritmusvisszhang).
- **Zenei alkotókészség fejlesztése**
 - visszhangjáték,
 - kérdés-felelet,
 - képről vagy képsorról éneklés,
 - mondóka felruházása dallammal,
 - dallam kitalálása,
 - mese, vers megzenésítése.

- **Zenehallgatásra nevelés:** az óvodai zenehallgatás feladata, hogy a gyermekeket a zene figyelmes hallgatására nevelje és felkeltse a zene iránti érdeklődésüket. Az óvodapedagógus a zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

6.3.3. A zenei nevelés tartalma, a dalanyag felépítése

3-4 éves korban

- **Dalok:**
főleg
 - s-m
 - l-s-m
 - m-r-d
 - s-m-r-d
 - d-l,-s, hangkészletűek.
 - Többségében utánzó mozgással kísért játékdalok, népi játékok és néhány műdal.
- **Mondókák:**
 - 2-4 motívum terjedelmű, egyszerű ritmusképletű mondókák.
- **Ritmus:**
 - negyed és páros nyolcad.
- **Szöveg:**
 - játékos, ismétlődő szavak.
- **Játék, mozgás:**
 - álló helyzet,
 - kéz-láb mozgás;
 - körforma; játékos mozdulatok;
 - ölbeli játékok (arcsimogatók, ujj-játékok, höcögtetők, lovagoltatók stb.).

4-5 éves korban

- **Dalok:**
főleg
 - s-m
 - l-s-m
 - s-m-d
 - m-r-d
 - m-r-d-l,
 - d-l,-s, hangkészletűek.
- **Mondókák:**
 - 4-6 motívum terjedelmű, változatosabb ritmusképletű mondókák.

- **Ritmus:**
 - negyed, páros nyolcad, negyed szünet.
- **Szöveg:**
 - állatokról, virágokról szóló ünnepi, valamint alkalmi játékszövegek.
- **Játék, mozgás:**
 - kör, csigavonal, hullámvonal;
 - szerepcsere, guggolás, taps;
 - utánzó mozgás.

5-6-7 éves korban

- **Dalok:**
főleg
 - s-m
 - l-s-m
 - s-m-d
 - m-r-d
 - s-m-r-d
 - l-s-m-r-d
 - r-d-l,-s,
 - m-r-d-l,-s, hangkészletűek.
- **Mondókák:**
 - 6-12 motívum terjedelmű, bonyolult ritmusú mondókák.
- **Ritmus:**
 - negyed, páros nyolcad, negyed szünet és szinkópa.
- **Szöveg:**
 - a téma gazdagodik a gyermekek játékos természetismereti programban szerzett tapasztalataikkal, alkalmi és ünnepi dalokkal, valamint tréfás, humorra építő játékokkal.
- **Játék, mozgás:**
 - bonyolultabb játékok, párcsere;
 - hidas, kapus játékok;
 - sorgyarapító és-fogyasztó játékok;
 - fogócskák;
 - változatos térformák és egyszerűbb tánclépések.

6.3.4 Sikerkritérium – a fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

A gyermekek egyéni képességeikhez mérten

- az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik, a felnőtt minta spontán utánzásával,
- gyermekdalokat és műdalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel tudnak énekelni;
- tudnak és mernek egyedül énekelni, mondókázni;
- örömmel játszanak dalos játékokat;
- vissza tudják adni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát;
- ismerik a zenei fogalompárokat;
- képesek megjegyezni, majd önállóan felidézni legalább 10 dalt.

6.4. A rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Olyan szívesen vállalt, örömmel végzett játékos tevékenység, melyen keresztül a gyermek a világból kapott, befogadott hatásokat – érzelmeit, vágyait, félelmeit, örömeit - rajzzal, festéssel, kézimunkával a külvilág számára kivetíti. Oldhatja feszültségeit, utalhat élmény és fantáziavilágára.

6.4.1. Célunk

- a gyermekek élmény, és fantázia világának kifejezése képi, plasztikai eszközök segítségével,
- a szép iránti fogékonyság kialakítása,
- a gyermekek esztétikai érzékének, megfigyelőképességének, vizuális emlékezetének fejlesztése,
- fogalmi gondolkodás elősegítése,
- finommotorika fejlesztése.

6.4.2. Feladataink

- a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás és kézimunka
 - technikáinak megismertetése, minél sokoldalúbb használata,
 - a munkafogásoknak elsajátítása,
- ismerkedés a műalkotásokkal,
- látás fejlesztése,
- vizuális készségek, képességek fejlesztése.

6.4.3. A tevékenység feltételeinek megszervezése

- a gyermekek számára mindig elérhető legyen az ábrázoláshoz szükséges mindenféle anyag és eszköz,
- ezeket bármikor használhassák, ha ez más tevékenységet, elfoglaltságot nem zavar,
- az anyagok, eszközök méretét, minőségét a gyermekek kora, fejlettségi szintje határozza meg,
- biztosítani kell a tevékenységekhez mindig a megfelelő helyet, teret és időt.

6.4.4. Az óvodapedagógus feladata

- az óvodába lépés első pillanatától kezdve biztosítsa a változatos, sokszínű tevékenységeket,
- ügyeljen a különböző technikák megismertetésére, az eszközök biztonságos használatára,
- teremtsen megfelelő alkotó légkört, inger gazdag környezetet melyben a gyermekek szívesen tevékenykednek,
- igyekezzon kialakítani a gyermekekben, hogy nem az elkészült mű a fontos, hanem maga a tevékenység, ill. a tevékenység öröme,
- biztatással, dicsérettel érje el, hogy minden gyermek bátran, kreatívan használja a különböző eszközöket, technikákat, sikerélményen keresztül élje át az alkotás örömét,
- értékelje pozitívan a kezdeményező képességet, messzemenően használja ki az ebben rejlő lehetőségeket,
- tudatosan szervezzon befogadói élménylehetőségeket,
- hagyja, hogy érvényesüljön a sajátos gyermeki látás- és kifejezőmód, játékosság, alkotókedv.

Ha a tevékenységeket a gyermekek szívesen végzik, az igénybe veszi egész lényüket, fantáziájukat, érzelmeiket, gondolataikat, akarati világukat. Közben fejlődik megfigyelőképességük, technikai ügyességük, képi látásuk, finommotoros mozgásuk, esztétikai érzékük.

6.4.5. Sikerkritérium – a fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- szem, kéz koordinációjának fejlett,
- a finommotoros mozgásokat biztonsággal végez,
- helyes a ceruzafogása,
- képes a helyes olló használatra,
- a téri irányokat ismeri, megfelelően használja,
- ismeri a színeket,
- a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás és kézimunka, mint az önkifejezés eszközt bátran, biztonságosan használja,
- alapvető esztétikai érzéke kialakult.
- igényévé vált az esztétikus környezet kialakítása,
- örülnek az egyéni és közös alkotásnak.

6.5. A munka jellegű tevékenységek

A munka a játékból gyökerező, önként végzett, aktív, külső, belső szükségletből motivált tevékenység, mely végeredménye hasznos, amit a gyermekek tapasztalat útján fedeznek fel. A személyiségfejlesztés fontos eszköze. Olyan akarat tulajdonságokat fejleszt, mint kitartás, felelősségérzet, fegyelmezettség.

A munkára, mint tevékenységre az óvodai nevelés minden napján lehetőség nyílik.

6. 5. 1. Célunk

Olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességtudatukat, munkához való viszonyukat.

Általa a gyermekek sokszínű tapasztalatot szereznek a környezetükről, az anyagok milyenségéről, az eszközök használatáról.

6. 5. 2. Feladataink

- óvodába lépéskor támaszkodunk a játékkal megegyező sajátosságokra,
- mintaadással megtanítjuk a gyermekeket a feladatok elvégzésére, az eszközök használatára, munkafázisok sorrendjének megismerésére,
- segítjük a gyermekeket abban, hogy minél gyakrabban áttudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét,
- minden munkafajtánál és minden korcsoportban a fokozatosság elvének betartásával megteremtjük az önálló munkavégzés lehetőségét,
- értékelésünk folyamatos, konkrét, reális, vagyis a gyermekhez saját magához mérten fejlesztő, hogy a gyermekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez,
- fejlesztjük a gyermekek értékteremtő, együttműködő képességét,
- tudatosan, folyamatosan szervezzük a munkatevékenységet,
- pedagógiai tevékenységünkkel arra törekszünk, hogy:
 - a gyermekek fokozatosan váljanak képessé az önellátásra, önkiszolgálásra,
 - a gyermekek tudják, hogy mikor végeznek hasznos, eredményt létrehozó munkát,
 - szívesen bekapcsolódnak, önként vállaljanak munkában való részt vételt,
 - megtanulják a gyermekek a feladatok elvégzését,
 - megismerjék az adott munka eszközeit, azok használatát, a munkafogások sorrendjét,
 - megbecsülik mások munkáját, tudjanak alkalmazkodni egymáshoz,
 - pozitív viszony alakul ki bennük a munkához,
 - tapasztalják, hogy a munka rendszeresen ismétlődő tevékenység, melyet újra és újra el kell végezni

6. 5. 3. Munkafajták

- Önkiszolgáló munka
- Mindennapi élettel kapcsolatos munka
- Naposság
- A játékos természetismereti neveléshez kapcsolódó munkák

6. 5. 3. 1. Önkiszolgáló munka

A gyermekek saját magukkal kapcsolatos tevékenysége:

- étkezéssel kapcsolatos tevékenységek
- öltözködéssel kapcsolatos tevékenységek,
- testápolással kapcsolatos tevékenységek.

6. 5. 3. 2. A mindennapi élettel kapcsolatos munkák

A spontán és előre megtervezett élethelyzetekből adódó gyermeki tevékenység, mely a környezet rendben- és tisztántartására, a környezet esztétikussá tételére irányul.

6. 5. 3. 3. A naposság

A gyermekek közösségért végzett tevékenysége, mely a csoport étkezési szokásaival kapcsolatos feladatok ellátására irányul.

Önként vállalt tevékenység: terítés, kínálás. A napos számára is biztosítani kell a nyugodt étkezés körülményeit.

6. 5. 3. 4. A játékos természetismereti neveléshez kapcsolódó munkák

A játékos természetismereti neveléshez kötődően tervezzük, melyek az:

- állatgondozás
- növénygondozás
- természetsarok rendezése
- kerti munka

6. 5. 4. A munkavégzés feltételei

- mintaértékű magatartás,
- csoport szokásrendszere,
- a gyermek fejlettségi szintje, feladattudata,
- megfelelő munkaeszközök biztosítása, használatának szabályozása

6. 5. 5. Sikerkritérium – a fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- képesek önkiszolgálásra
- pozitív hozzáállás alakul ki a gyermekben a rendszeres munkavégzéshez,
- önmagukhoz mérten a rábízott feladatokat önállóan végezzék el,
- a gyermekek tudnak és szeretnek közösen dolgozni,
- önállóan, igényesen végzik a naposi munkát,
- szívesen közreműködnek a növény- és állatgondozásban, a természetsarok rendezésében, a kerti munkában,
- örömmel segítenek az óvodapedagógusnak, egymásnak és a kisebbeknek,
- alakul környezettudatos szemléletük,
- megtanulják tisztelni a munkát végző embert és becsülni a munka eredményét,
- pozitív irányban alakul az alkalmazkodóképességük, segítőkészségük, kötelességtudatuk, kitartásuk, önállóságuk, felelősségérzetük, céltudatosságuk.

6.6. A tanulás

***„Amit hallok, elfelejtem,
amit látok, arra emlékszem,
amit csinálok, azt megértem.”***

Óvodában a tanulás folyamatos, melynek során a gyermek totális érzékelő apparátusának segítségével tapasztalatokat szerez, ezáltal fejlődik motoros, perceptuális magatartása, kreativitása, teljes személyisége. A tanulási folyamatot komplexitás jellemzi.

6.6.1. Célunk:

- az óvodás gyermek kompetenciáinak a környezetből és az óvodai élet során megszerzett ismereteinek, tudásának fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire;
- a spontán játéktevékenység fokozatosan szándékos tanulási tevékenységgé váljon.

6.6.2. Feladataink:

- a gyermek a környezetét felfedezve, kutatva és tapasztalatokat gyűjtve jusson ismeretekhez;
- a játékban rejlő lehetőségek kihasználása spontán és irányított, kezdeményezett játék során;
- a motoros, perceptuális tapasztalatszerzés biztosítása;
- a pszichikus folyamatok alakítása;
- a gyermek egyéni fejlettségének megfelelően differenciált feladatadás és tanulási forma kiválasztása;
- az óvodapedagógus a tanulás irányítása során konkrét, pozitív, személyre szabott értékeléssel segítse a gyermek személyiségének kibontakozását.

6.6.3. Lehetséges tanulási formák

- utánzásos, mintakövetéses tanulás (szokások, viselkedés, kommunikáció);
- spontán játékos tapasztalatszerzés;
- gyermeki kérdésekre adott válasz útján történő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- gyakorlati problémamegoldás?
- Cselekvéses tanulás.

6.6.4. A tanulás szervezeti formái

- kötetlen formában történő ismeretátadás, tapasztalatszerzés: játékba integrált tanulás;
- kötött formában történő ismeretátadás, tapasztalatszerzés: játékra épülő, tevékenységközpontú tanulás.

6.6.5. A tanulási formát meghatározza

- a csoport életkora,
- a csoportban folyó pedagógiai program,
- a csoportban folyó projekt,
- az adott foglalkozás témája, anyaga,
- az óvodapedagógus személyisége.

6.6.6. Sikerkritérium – a fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén

Sikernek tekintjük, ha az óvodánkba járó gyermekek többsége, legalább a 95%-a az óvodáskor végéig eljut az alábbi fejlettségi szintre:

- érzékelés és észlelés differenciálódik; téri észlelése, tájékozódása pontosabbá válik, vizuális és akusztikus differenciálása finomodik;
- kialakult kézdominancia jellemzi;
- megjelenik a szándékos figyelem, a felidézés, a fogalmi gondolkodás;
- felfedezi az ok-okozati összefüggéseket, következtet, ítéletet alkot;
- képes együttműködni a felnőttekkel és társaival;
- megjelennek akarati tulajdonságai: kitartás, önállóság, céltudatosság;
- kommunikációs készsége gazdag, kulturált.

7. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Az öt éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelés célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére 6-7 éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek mindegyikének megléte szükséges:

- testi,
- lelki és
- szociális érettség.

7.1. A testi érettség

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hat éves kora körül eljut az első alakváltoztatáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika.

Képes mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítani.

7.2. A lelki érettség

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.

Különös jelentősége van:

- a téri észlelés fejlettségének,
- a vizuális és az akusztikus differenciációnak,
- a téri tájékozottságnak,
- a térbeli mozgásfejlettségnek,
- a testséma kialakulásának

A lelkiileg egészséges gyermeknél

- **megjelenik** a szándékos bevézés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- **megjelenik** a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik megosztása és átvitele,
- **kialakulóban van** a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi gondolkodás is.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat; végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit; ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek: elemi mennyiségű ismeretei vannak.

7.3. A szociális érettség

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára.

A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek

- készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására,
- képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival,
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségleteinek kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

8. AZ ÓVODA GYERMEKVÉDELMI MUNKÁJA, A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSE, ESÉLYEGYENLŐSÉGET SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Minden óvodapedagógus feladata:

- **figyelemmel kísérni** a csoportjába járó gyermekek életkörülményeit,
- **elősegíteni** a családi környezetből adódó hátrányok csökkentését,
- **kísérletet tenni** a gyermek testi-lelki fejlődését gátló hatások megszüntetésére.

A gyermekvédelmi munkát koordinálja, segíti az intézmény gyermekvédelmi felelőse, aki kapcsolatot tart:

- a kerületi gyermekvédelmi munkaközösséggel,
- a Nevelési Tanácsadóval,
- Gyermekjóléti Szolgálattal és
- Gyámügyi Osztállyal.

8.1. Cél: a gyermekvédelmi problémák megelőzése, felismerése, kezelése. Segítségnyújtás az érintett családoknak, gyermekeknek, a helyi társadalom gyermekvédelmi társszerveivel együttműködve.

8.2. Szempontsor a gyermekvédelmi helyzet évenkénti felméréséhez:

- **Hátrányos helyzet:** A gyermek szükségleteinek kielégítése korlátozott valamilyen mértékben, de fejlődése nem veszélyeztetett.
 - a család anyagi helyzete szükségessé teszi-e az étkezési térítési díj kedvezményt?
 - milyen mértékben?
 - mi okból? (munkanélküliség, betegség, nagycsalád)
 - részesül-e a család önkormányzati segélyben? (KCSP, RGYT)
- **Veszélyeztetettség:** „Olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.”-1997. évi XXX. Tv.)
 - okai?
 - mely téren akadályozza a gyermek fejlődését?
 - tünetei?
 - előzménye?
 - szükséges intézkedés?

8.3. A nevelőtestület általános gyermekvédelmi feladatai:

- **elősegíteni** a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását,
- **biztosítani** a gyermeki jogok betartását, betartatását, szükség esetén **javaslatot tenni** óvó-védő intézkedésekre,
- **megismerni** a családokat a lehetőségekhez képest minél jobban,
- **felismerni** a problémákat, tüneteket, **feltárni** az okokat, szükség szerint **kérni** a szakember segítségét,
- **tervet készíteni** a hátrányok kompenzálására és **végrehajtani**.
- **elősegíteni** a tehetséggondozást,
- **közreműködni** az intézményen belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.
- **elősegíteni** az integrált nevelést,
- **figyelemmel kísérni** a rendszeres óvodalátogatást, **jelezni** a hiányzásokat,
- **kialakítani** a szülőkkel együttműködő kapcsolatot, **segíteni** a szülői szerep eredményesebb betöltését,
- **kiterjeszteni** a prevenciót minden gyermekre.

8.4. A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- a gyermekvédelmi tevékenység összehangolása a nevelőtestületben,
- az óvodapedagógusok feltáró tevékenységének segítése,
- a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek nyilvántartásba vétele,
- javaslat a különböző segélyezési formákra, környezettanulmány készítése,
- rendszeres és átmeneti gyermekvédelmi segélykérelmek véleményezése,
- étkezési kedvezmények elbírálásában való közreműködés,
- szükség esetén családlátogatásokon, fogadóórákon való részvétel,
- adott gyermek érdekében teendő intézkedésekről tanácsadás, intézkedés,
- a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályváltozások, helyi rendeletek folyamatos figyelemmel kísérése, a nevelőtestület tájékoztatása.

8.5. Az óvodavezető gyermekvédelmi feladatai:

- az egészséges és biztonságos környezet megteremtése, balesetmegelőző intézkedések fogyanatosítása,
- a gyermekétkeztetés ellenőrzése,
- az egészséges életmód biztosítása,
- az óvodakötelezettség teljesülésének segítése,
- a gyermekek adatainak védelme.

8.6. A gyermekvédelmi feladatok megvalósítását segítő tevékenységi formák, módszerek:

- megfigyelés,
- anamnézis felvétele,
- dokumentum elemzés,
- fogadóóra tartása,
- családlátogatás,
- folyamatos kapcsolattartás a családokkal,
- egyéni fejlődés dokumentálása, nyomon követése.

8.7. A gyermekvédelmi információ áramlás módja, követelményei:

- a gyermekvédelmi felelős a törvényi változásokat figyelemmel kíséri, az információkat továbbítja a nevelőtestület felé,
- az óvodapedagógusok a tapasztalataik alapján informálják a gyermekvédelmi felelőst a felmerülő problémákról,
- ha valamelyik gyermek fokozott óvó-védő figyelmet igényel, s ez érinti az összevont csoportban töltött időt, akkor az egész nevelőtestületet is tájékoztatjuk e tényről,
- a gyermekvédelmi felelőst és az intézmény valamennyi dolgozóját titoktartási kötelezettség terheli.

8.8. A gyermekvédelmi munka ellenőrzése, értékelése: a nevelési év elején készült munkaterv alapján történik. A nevelési év végén a gyermekvédelmi felelős beszámolót készít a nevelési évben történt eseményekről és az elvégzett gyermekvédelmi munkáról.

8.9. Elvárt eredmény:

- feltárjuk a gyermekek fejlődését hátráltató tényezőket,
- munkánkat szociális érzékenységgel és segítőkészséggel végezzük,
- elvégezzük a pedagógiai segítő feladatokat.

8.10. A bántalmazás, az erőszak megelőzése

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésekor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegényítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyermek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyermek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog- és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja.

Ez magában foglalhatja, de nem feltétlenül korlátozódik:

egy gyermek kényszerítése, vagy késztetése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra, a gyermek kizsákmányolása gyermekprostitúció, vagy más jogellenes szexuális aktivitás formájában, - a gyermek felhasználása és kizsákmányolása pornográf anyagok, videó felvételek, vagy előadások, megnyilvánulások formájában.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha **gyermek bántalmaz gyermeket**. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkiileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, **tanulók** nevelése, tanítása.

Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek, **tanuló** fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.
- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkalni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezletekre megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.

9. AZ ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁNAK ÉRTÉKELÉSE FELÜLVIZSGÁLATA, MÓDOSÍTÁSA

9.1. A helyi pedagógiai program értékelése

A helyi program bevezetése után elemeznünk, értékelnünk kell, hogy bevált-e a program.

A nevelőtestületnek értékelnie kell, hogy:

- helyesek-e a célok, követelmények,
- megfelelőek-e a fejlesztést szolgáló tevékenységek,
- a feltételek alkalmasak-e a célok eléréséhez,
- milyen a nevelési keretek szervezettsége,
- szinkronban vannak-e a részterületek?

9.2. A helyi pedagógiai program módosítása

A helyi pedagógiai programot módosítani kell, ha

- megváltozik a szociokulturális háttér,
- megváltozik a fenntartó,
- megváltoznak az intézmény belső erőforrásai
- megváltozik az országos vagy helyi szabályozó (törvény, rendelet).

A pedagógiai program módosítását írásban kezdeményezheti:

- a nevelőtestület (50 %-a)
- a vezetőség
- a fenntartó

A programot és annak módosításait a nevelőtestület készíti el és fogadja el, a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé. Elfogadás előtt a programról ki kell kérni a Szülők Közösségének – Almáskert- Gázgyár Óvoda -, az óvodaszék – Csicsergő Óvoda - írásos véleményét. Jóváhagyás előtt a fenntartónak közoktatási szakértő véleményét kell beszerezni. A program jóváhagyás után lép érvénybe.

A helyi pedagógiai program egy-egy példányát el kell helyezni:

- a fenntartónál,
- az óvodavezetőnél,
- az óvodai csoportokban a pedagógusok használatában,
- az intézmény könyvtárában,

9.3. A helyi pedagógiai program felülvizsgálatának folyamatszabályozása

- A helyi pedagógiai program felülvizsgálata – ha a törvény másként nem rendelkezik **4 évenként** szeptemberben kezdődik és februárban fejeződik be.
- **Az óvodavezetősége áttanulmányozza** a Nemzeti Köznevelési törvényt és a szükséges törvényi szabályzókat.
- **Az óvoda nevelőtestülete feltérképezi és azonosítja** a pedagógiai program módosítására, kiegészítésére szoruló területeit.
- **Szeptember közepéig megalakulnak** a feladatorientált teamok, akik felülvizsgálási témakört választanak maguknak.
- **Október elején az óvodavezető** nevelési értekezleten tájékoztatja a kollégákat az első olvasat elkészítésének és előterjesztésének időpontjairól.
- **Október végéig a feladatorientált teamok** elvégzik a kijelölt területek elemzését.
- **November közepén** nevelés nélküli munkanapon **a nevelőtestület** meghallgatja és megvitatja a feladatorientált teamok elemzéseit, módosító javaslatait, amiknek meg kell felelniük a törvényi előírásoknak.
- **Amennyiben a nevelőtestület elfogadja** a javaslatokat, módosításokat, a kiegészítések bekerülnek a programba.
- **Ha korrekció szükséges** a feladatorientált teamok december elejéig elvégzik azt és december közepéig nevelőtestületi értekezleten ismertetik a javított változatot a munkatársakkal.
- **Január elején az óvodavezető** testületi vitára és elfogadásra bocsátja a pedagógiai program módosítását.
- A módosított program elfogadása után **az óvodatitkár elkészíti** annak egységes szerkezetbe foglalt változatát.
- **A módosított, kiegészített pedagógiai programot** a Szülők Közösségével és az **Óvodaszékkal** február elején megismertetjük és véleményeztetjük.
- **A módosított pedagógiai program elfogadása után február végén** a végleges programot az óvodavezetője felterjeszti az önkormányzat képviselőtestületéhez elfogadásra.

A helyi programot elolvashatják az óvoda honlapján:

- www.almaskert-szerus37-freeweb.hu
- www.obudai-csicsergok.hu

